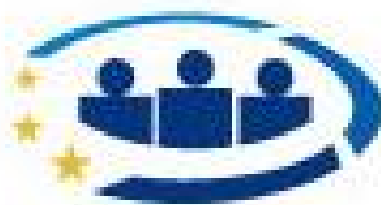




європейський союз

Європейський інструмент сусідства та партнерства

Спільна операційна програма „Румунія–Україна–Республіка Молдова. 2007-2013”



**Кінцева виправлена версія
Січень 2008**

Зміст

Стратегічна екологічна оцінка (СЕО).....	8
2. ОПИС ТА АНАЛІЗ ПРОГРАМНОЇ ТЕРИТОРІЇ	10
2.1. Регіони, прийнятні для участі в Програмі	10
2.2. Географія та демографічна ситуація	12
2.3. Структура економіки.....	13
2.4. Інфраструктура	20
2.5. Населення та суспільство	26
2.6. Навколишнє середовище та природні ресурси	27
3. SWOT-АНАЛІЗ.....	32
4.1. Узгодженість з національними стратегіями	36
4.2. Узгодженість з програмами та політикою ЄС.....	39
4.2.1. Підтримка транскордонного та регіонального співробітництва з боку ЄС	39
4.2.2. Підтримка ЄС національних стратегій і програм	41
4.2.3. Інші напрями політики та інші програми ЄС	45
4.3. Узгодженість з іншими міжнародними програмами та ініціативами.....	46
4.4. Висновки щодо аналізу узгодженості стратегії СОП „Румунія—Україна—Республіка Молдова” та її впровадження	48
5.1. Стратегія та мета Програми	52
5.2. Перехресні теми Програми	56
6) ПРІОРИТЕТИ, ЗАХОДИ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ У РАМКАХ ПРОГРАМИ.....	58
6.1 Пріоритет 1: Створення більш конкурентоспроможної прикордонної економіки	58
Вступ.....	58
6.2 Пріоритет 2: Виклики навколишнього середовища і готовність до надзвичайних ситуацій	63
6.3 Пріоритет 3: співробітництво у форматі «від людини до людини»	67
6.4 Технічна допомога	72
6.5 Показники.....	75
7. ІНДИКАТИВНИЙ ФІНАНСОВИЙ ПЛАН	80
7.1. Фінансова таблиця попереднього* щорічного розподілу зобов'язань і виплат за Програмою.....	80
7.2. Попередній розподіл фінансування за пріоритетами	84
7.3. Бюджет Технічної допомоги.....	85
8) ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРАМИ І ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ	87
8.1 Призначення компетентних органів та інституційні аспекти.....	87
8.1.1 Спільний моніторинговий комітет (СМК)	88
8.1.2 Спільний керівний орган (СКО).....	90
8.1.3 Спільний технічний секретаріат (СТС).....	95
8.1.4 Ревізійний орган.....	96
8.2 ВПРОВАДЖЕННЯ НАПРОГРАМНОМУ РІВНІ	97
8.2.1 Управління фінансами	97
8.2.2 Моніторинг та оцінка програми	100
Головний партнер.....	101
Партнер.....	101
Партнер 2	101

Партнер 1	101
8.2.3 Аудит Програми.....	105
8.2.4 Співфінансування з власних ресурсів країн-учасниць.	106
8.3 <i>Впровадження на проектному рівні</i>	106
8.3.1 Процедури відбору проектів та контрагування	107
8.3.2 Види проектів.....	110
8.3.3 Вигодонабувач (головний партнер)	111
8.3.4 Прийнятність заявників	112
8.3.5 Прийнятність витрат.....	112
8.3.6 Правила співфінансування	113
8.3.7 Розмір проектів	113
8.3.8 Фінансовий менеджмент проекту.....	113
8.4 <i>Використання мов</i>	115
8.6 <i>Орієнтований розклад</i>	116
ДОДАТОК А. СТАТИСТИЧНА ІНФОРМАЦІЯ ПРОГРАМНОЇ ТЕРИТОРІЇ..	118
ДОДАТОК В. ПРИРОДООХОРОННІ ТЕРИТОРІЇ	125
Додаток С. ТАБЛИЦЯ ПРОЕКТІВ USAID, ЩО ВПРОВАДЖУЮТЬСЯ НА ПРОГРАМНІЙ ТЕРИТОРІЇ	134
ДОДАТОК D. ПОПЕРЕДНЯ КІЛЬКІСТЬ ШТАТУ КЕРІВНИХ СТРУКТУР ...	135
ДОДАТОК Е. ПОПЕРЕДНІЙ РОЗКЛАД ДІЯЛЬНОСТІ В МЕЖАХ ТЕХНІЧНОЇ ДОПОМОГИ НА 2008 РІК.....	137
ДОДАТОК F. ПОПЕРЕДНІЙ РОЗКЛАД	138
Додаток G. ПЛАН З ІНФОРМАЦІЇ ТА КОМУНІКАЦІЇ.....	139
ДОДАТОК H. СЛОВНИК ТЕРМІНІВ.....	140

1. РЕЗЮМЕ ПРОГРАМИ

Спільна операційна програма „Румунія-Україна-Республіка Молдова. 2007–2013” Європейського інструменту сусідства та партнерства створює базис для впровадження транскордонної діяльності в контексті Європейської політики добросусідства з метою попередження виникнення нових ліній розмежування ЄС та його сусідів і надання країнам-партнерам можливості брати участь у різноманітній діяльності Європейського Союзу шляхом розширення співпраці в сферах політики, безпеки, економіки та культури. Партнери погодились, що співпраця ґрунтуватиметься на взаємних зобов'язаннях щодо спільних цінностей і дотримання законності, доброго управління, поваги до прав людини, налагодження добрих сусідських відносин і поваги до принципів ринкової економіки та сталого розвитку.

На сьогодні співпраця трьох країн, які брали участь у розробці цього документа, триває в двосторонньому форматі: між прикордонними регіонами Румунії та України, а також Румунії та всієї території Республіки Молдова в межах Програм сусідства 2004–2006. Перші контракти в межах Програм сусідства були укладені тільки в третьому семестрі 2006 року, тому чіткої картини впливу цих Програм ще нема. Однак загалом велика кількість заявок і укладених контрактів свідчать про великий інтерес населення трьох країн до прикордонної співпраці.

Стратегічний документ ЄІСП 2007–2013 пропонує новий підхід до територіального охоплення програм. Відповідно до цього Програми сусідства 2004–2006 між Румунією та Україною, Румунією та Республікою Молдова були перегруповані в дві нові програми „Румунія-Україна-Республіка Молдова” та „Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна”.

Згідно зі Стратегічними документами, територія Програми охоплює такі регіони: в Румунії – повіти Сучава, Ботошань, Яси, Васлуї, Галац і Тульча; в Україні – Одеську та Чернівецьку області; в Республіці Молдова – усю територію. Крім того, до Програми включені декілька прилеглих регіонів, що можуть позитивно впливати на співпрацю на прикордонній території: в Румунії – повіт Браїла; в Україні – Івано-Франківська та Вінницька області, 10 районів Хмельницької та 12 районів Тернопільської областей.

Цей документ є наслідком спільних зусиль відповідних органів влади Румунії, України та Республіки Молдова, а також регіональних і місцевих партнерів, що були залучені до широкого процесу консультацій. Після того як програмний процес офіційно розпочався, у вересні 2006 року була створена тристороння Спільна робоча група (СРГ).

3 вересня 2006 року члени СРГ зустрічалися п'ять разів – у Брюсселі, Бухаресті, Кишиневі та Одесі, а також проводили консультації, обмінювалися за допомогою електронного зв'язку необхідними для розробки цього документа статистичними матеріалами та інформацією.

Крім того, СРГ з упровадження провела одну зустріч з метою окреслення технічних меж виконання Програми. Представники Європейської Комісії, включаючи Представництва ЄС, були залучені до роботи з розробки Програми на етапі програмного процесу та під час визначення найкращих рішень.

З метою забезпечення висхідного аналізу та збалансованої участі різноманітних соціально-економічних акторів, які не є членами СРГ, в Республіці Молдова 1–2 листопада 2006 року були проведені інтерактивні тристоронні семінари. В обох семінарах взяли участь приблизно 35 місцевих і регіональних партнерів з Республіки Молдова, Румунії та України.

Спільний процес розпочався в серпні 2006 року проведенням 8 невеликих семінарів на прикордонній території Румунії, обробкою опитувальників і форм проектних ідей. Регіональні офіси з транскордонного співробітництва в повітах Яси та Сучава відігравали ключову роль в організації цих заходів і в узгодженні принципів, на основі яких має ґрунтуватися нова Програма „Румунія–Україна–Республіка Молдова. 2007-2013” з урахуванням досвіду Програм сусідства „Румунія–Україна” та „Румунія–Республіка Молдова” 2004–2006.

Крім того, координатори програмної діяльності з України та Республіки Молдова організували на прийнятних територіях національні консультації з метою збору проектних ідей і пропозицій стосовно пріоритетів і заходів, що фінансуватимуться за Програмою.

Консультації, організовані на різних рівнях програмування, дали змогу визначити пріоритети території та окреслити низку заходів, які передбачалося фінансувати з фондів СОП „Румунія–Україна–Республіка Молдова”. Розробляючи стратегію Програми, СРГ враховувала положення Стратегічного документа ЄІСП ПКС, які стосуються інституційних, економічних, соціальних, культурних та екологічних характеристик території та їх узгодженість з діяльністю, що підтримується іншими програмами та ініціативами.

Отже, стратегія Програми ґрунтується на *Стратегічному документі ЄІСП ПКС та включає:*

- сприяння економічному та соціальному розвитку регіонів по обидва боки спільного кордону;
- вирішення спільних проблем;
- забезпечення ефективних і захищених кордонів;
- сприяння місцевим прикордонним заходам у форматі «від людини до людини».

Ці спільні завдання були окреслені з урахуванням специфічного контексту Програми й особливостей території співпраці.

Як зазначено в Стратегічному документі ЄІСП ПКС, прийнятна територія Програми, включаючи цільову територію та прилеглі регіони, станом на

2004-2005 роки має площу 176,6 км² і населення 15 млн осіб. Програмна територія характеризується подібністю економічної структури з великим сільськогосподарським, туристичним і промисловим потенціалом, що може бути використаний для розвитку цільових регіонів і районів. Однак низька якість транспортної інфраструктури, включаючи інфраструктуру кордону, прогалини в газовій та енергетичній мережах, недостатня взаємопов'язаність електричних систем, неузгодженість різних технічних і регуляторних стандартів гальмують розвиток конкурентоспроможної прикордонної регіональної економіки. На економічний потенціал регіону також негативно впливають значні міграції, низькі стандарти життя та низькі доходи більшості населення.

Програмна територія має вигідні природні умови. Однак в останні роки дедалі гострішими проблемами стають забруднення землі та води, зростання кількості відходів. Застарілі системи громадського водопостачання по обидва боки кордону потребують значних капітальних інвестицій.

Крім того, існує багато інших спільних проблем. Серед них – нелегальна міграція, торгівля людьми та необхідність підтримки регіональних і місцевих адміністративних реформ.

Метою Програми є поліпшення економічної, соціальної та екологічної ситуації на програмній території в контексті безпечних і надійних кордонів шляхом поглиблення контактів між партнерами по обидва боки кордону.

Пріоритетними ЄІСП ПКС визначає такі три завдання:

Пріоритет 1 – створення конкурентоспроможної прикордонної економіки. Для цього слід сконцентруватися на поліпшенні економічних показників прикордонних територій шляхом диверсифікації та модернізації прикордонної економіки сталими методами.

Пріоритет 2 – готовність до екологічних викликів і надзвичайних ситуацій передбачає підтримку довгострокових заходів, спрямованих на вирішення екологічних проблем, з якими зіштовхуються прикордонні території, зокрема тих, що можуть призвести до надзвичайних ситуацій у навколишньому середовищі і вимагають скоординованих дій.

Пріоритет 3 – співпраця в форматі «від людини до людини», в межах якого надаватиметься підтримка взаємним контактам між людьми та громадами, що мешкають на прикордонних територіях.

Компонент «Технічна допомога» має на меті забезпечення ефективного впровадження Програми шляхом розширення підготовчої, моніторингової та технічної допомоги.

Відповідно до різноманітності та складності діяльності, якої вимагає виконання кожного з пріоритетних завдань, була визначена основна **типологія потенційних вигодонабувачів**, що включає: державні органи влади, місцеві, регіональні та центральні адміністрації, університети, громадські організації, торговельно-промислові палати тощо.

Програма частково буде профінансована з фондів ЄІСП. Загальний фінансовий внесок співтовариства становить 126 718 067 євро. Країни-партнери мають внести з власних ресурсів суми, що становлять не менше 10% внеску ЄС без урахування фінансування компонента «Технічна допомога» (надається за рахунок співтовариства).

Відповідно до Регламенту Європейської Комісії № 951/5007, в якому визначено правила упровадження ЄІСП ПКС, **управління та адміністрування Програми** забезпечують такі структури:

Спільний моніторинговий комітет (СМК) – основна структура з ухвалення рішень, об'єднує представників кожної країни-учасниці.

Спільний керівний орган (СКО) – виконавчий орган, на який покладено загальну відповідальність за управління Програмою. Таким органом усі країни спільно визнали Міністерство розвитку, громадських робіт і житлового будівництва Румунії.

Спільний технічний секретаріат (СТС) – структура, яка безпосередньо допомагатиме СКО виконувати його обов'язки. Враховуючи комплексність Програми та широкий географічний діапазон діяльності, СТС створить свої відділення в країнах-партнерах з метою забезпечення публічності Програми та інформування потенційних заявників і вигодонабувачів.

Ревізійний орган – розташована в Румунії структура, що відповідає за щорічне фактичне фінансового аудиту рахунків СКО.

Договірні та фінансові процедури Програми будуть здійснюватись відповідно до «Практичного посібника з контрактних процедур для зовнішньої допомоги Європейської Комісії» (PRAG).

Проекти добиратимуться за результатами конкурсів, оголошених СКО. Крім того, СМК може окремо відібрати великі транскордонні проекти, що відповідають пріоритетам Програми та для виконання яких виділяється окремий бюджет.

До виконання проектів повинні бути обов'язково залучені партнери з Румунії та хоча б однієї з країн – учасниць Програми. Партнерство очолюватиме вигодонабувач (головний партнер), який відповідатиме за забезпечення впровадження проекту.

Екологічний аспект також слід забезпечити на етапі розробки Програми. Консультаційний процес стосовно розробки екологічного звіту підтвердив неприпустимість будь-якого значного або середнього негативного ефекту від реалізації СОП „Румунія–Україна–Республіка Молдова”. Водночас більшість заходів другого пріоритету «Готовність до екологічних викликів та надзвичайних ситуацій» повинні позитивно впливати на навколишнє середовище. До того ж, за результатами роботи Спеціальних робочих груп з розробки Стратегічної екологічної оцінки та громадських

консультацій, проведених в усіх трьох країнах, розроблені пропозиції щодо удосконалення Програми в напрямі вироблення раціонального підходу до вирішення екологічних проблем. Усі пропозиції були враховані при роботі над документом.

Поширення інформації про можливості Програми та результати її впровадження забезпечується реалізацією Плану з інформації та комунікації.

Стратегічна екологічна оцінка (CEO)

Відповідно до Директиви Європейського Союзу 2001/42/ЄС з оцінки ефектів деяких планів і програм в екологічній сфері (Директива CEO), проведена стратегічна екологічна оцінка як частина оцінювання ex-ante СОП.

CEO була проведена COWI A/S Parallevej 2, 2800 Kongens Lyngby, Denmark. Для забезпечення зв'язків між оцінювачами ex-ante та країнами, залученими до розробки СОП, призначена контактна особа

Відповідно до Директиви, на першій стадії CEO оцінювачі підготували проект звіту про визначення масштабів і через контактну особу поширили його серед національних органів влади трьох країн для проведення консультацій. Період консультацій у Румунії тривав 20 тижнів.

Ґрунтуючись на коментарях і зауваженнях Попереднього звіту, оцінювачі CEO підготували проект Екологічного звіту СОП. Відповідно до Директиви CEO, проект Екологічного звіту та проект СОП були передані для громадського обговорення. Обговорення в Румунії тривало 17 тижнів і по 4 тижні – в Україні та Республіці Молдова.

Повідомлення про результати обговорення та відповідні документи були опубліковані на веб-сайті Програми та поширені через національні мережі СОП та за участі громадськості, що виявила інтерес до Програми.

Крім того, документи були передані безпосередньо до СРГ і контактним особам з питань екології з метою проведення громадських обговорень у межах їх юрисдикцій та відповідно до національних вимог.

Опрацювавши матеріали обговорень, оцінювачі CEO підготували додаток, який містить вхідні коментарі та їх оцінки. Додаток був розповсюджений серед контактних осіб разом з проектом екологічної заяви.

Остаточна версія СОП затверджена СРГ шляхом письмової процедури, яка тривала з грудня 2007 по січень 2008 років.

Спільна операційна програма ґрунтується на ретельному аналізі та враховує матеріали екологічного звіту і коментарі, отримані під час

консультацій з відповідними органами влади, обговорення широкою громадськістю.

Звіт про результати СЕО представлений в екологічній заяві від листопада 2007 року та його результати представлені нижче.

Метою Програми як одним із трьох пріоритетних завдань є поліпшення навколишнього середовища і соціальної та економічної ситуації. З одного боку, це означає, що під час виконання Програми слід враховувати екологічні аспекти; з іншого – нічого не сказано про те, як досягти збалансованості соціальних, економічних та екологічних аспектів.

Враховуючи характер Програми, екологічні аспекти та критерії, на підставі яких формується екологічна оцінка, можуть бути визначені лише для обмеженої кількості сфер втручання в межах виконання кожного з пріоритетних завдань. Однак в екологічній заяві було досягнуто згоди стосовно того, що виправлення, внесені до СОП в результаті екологічної оцінки, матимуть, головне, позитивні наслідки в екологічній перспективі. Крім того, такі зміни не відображені в оновлених показниках. Нічого не сказано про визначення важливості проектів залежно від лімітів бюджетів або критеріїв добору проектних заявок.

З метою забезпечення інтеграції екологічних аспектів при розробці конкретної діяльності в межах Програми, оцінювальна команда запропонувала механізм спадної екологічної оцінки.

Програмою передбачений моніторинг негативного екологічного ефекту. На етапі подання заявки такий моніторинг ґрунтуватиметься на оцінці проектної заявки відповідними органами Програми та, в разі необхідності, зовнішніми експертами під контролем національних органів влади. У процесі впровадження Програми, зокрема корегувальних заходів, слід використовувати її інструменти. Система моніторингу екологічного впливу Програми розроблена як частина моніторингової системи Програми з урахуванням рекомендацій оцінювачів СЕО.

Моніторингові показники екологічного впливу Програми наведені у пункті 7 екологічного звіту.

2. ОПИС ТА АНАЛІЗ ПРОГРАМНОЇ ТЕРИТОРІЇ

Цей опис окреслює ключові аспекти регіонального географічного аналізу. Більш детальна статистична інформація врахована при аналізі Програмної території та наведена у Додатку А.

2.1. Регіони, прийнятні для участі в Програмі

Стаття 8 Регламенту ЄС № 1638/2006 Європейського Парламенту та Європейської Ради від 24 жовтня 2006 року визначає загальні умови створення Європейського інструменту сусідства та партнерства (ЄІСП) окреслює критерії добору територіальних одиниць країн-членів і країн-партнерів для участі в програмі транскордонної співпраці. Ця ж стаття визначає прилеглі регіони, які можуть бути залучені до участі в програмах, в разі, якщо це гарантуватиме продовження налагодженої співпраці, та в інших обґрунтованих випадках.

Стратегічний документ ЄІСП ПКС містить перелік прийнятних регіонів – учасників Програми, а також територій, які можуть бути залучені до співпраці як прилеглі.

Згідно з цим документом, у реалізації Програми „Румунія–Україна–Республіка Молдова” можуть брати участь такі **прийнятні регіони**:

- **в Румунії** – повіти Сучава, Ботошань, Яси, Васлуї, Галац;
- **в Україні** – Одеська та Чернівецька області;
- **в Республіці Молдова** – територія всієї країни.

Крім того, виходячи з положень регламентів ЄІСП та Стратегічного документа ЄІСП ПКС, партнери по Програмі вирішили залучити до її реалізації деякі прилеглі території, що можуть позитивно вплинути на співпрацю у прикордонні. Отже, прийнятними для фінансування будуть деякі регіони Румунії та України, розташовані поза межами цільової території Програми. Прилеглі регіони зможуть подавати заявки стосовно всіх пріоритетних завдань Програми, але на їхній території можуть бути реалізовані тільки «м'які» проекти. Детальні умови участі в Програмі та фінансування в її межах викладені в секції, присвяченій процесу впровадження СОП.

Прийнятними для участі в Програмі визнані такі **прилеглі регіони**:

- **в Румунії** – повіт Браїла;
- **в Україні** – Івано-Франківська та Вінницька області, 10 районів Хмельницької області (Вінковоцький, Чемеровецький, Хмельницький, Кам'янець-Подільський, Летичівський, Дунаєвецький, Деражнянський, Новоушицький, Ярмолинецький та Городоцький) та 12 районів Тернопільської області (Тернопільський, Бережанський, Козівський, Підволочиський,

Підгаєцький, Тереховлянський, Монастирський, Гусятинський, Чортківський, Борщівський, Заліщицький та Буцацький).

Ці прилеглі регіони відібрані з урахуванням потенційного позитивного внеску, набутого досвіду та участі в транскордонній співпраці, з одного боку, і приналежності до прикордонної території, що забезпечує максимально ефективний вплив від реалізації Програми – з іншого (рис.1).



Рис.1. Територія, охоплена Спільною операційною програмою „Румунія–Україна–Республіка Молдова. 2007–2013”¹

¹ Разом з прилеглими територіями. Зверніть увагу, що участь у Програмі братимуть тільки визначені в СОП райони з Тернопільської та Хмельницької областей.

2.2. Географія та демографічна ситуація

Загальна протяжність кордонів між Румунією, Україною та Республікою Молдова 1099,4 км. Кордон між Румунією та Республікою Молдова є річковим, а румунсько-український кордон комплексний: сухопутний (273,8 км), річковий (343,9 км) і частково морський (31,7 км). Внаслідок розширення Європейського Союзу, зокрема після приєднання до нього Румунії, відносини між Румунією, Україною та Республікою Молдова змінилися. Кордон між трьома країнами 2007 року перетворився на зовнішній кордон ЄС, що створило для прикордонних територій як нові можливості, так і нові проблеми в таких сферах, як економічний розвиток, екологічні питання, контакти «від людини до людини».

Площа цільової території Програми – 112,554 км², а прилеглих регіонів – 64,053 км² (див. рис. 1 та 2, додаток А).

На програмній території мешкає приблизно 15 млн осіб, з них 10 млн – у цільових регіонах і 5 млн – у прилеглих (див. рис. 3, додаток А). Середня щільність населення на території Програми – 91,3 особи на км². Відповідно до Статистичного щорічника Румунії за 2005 рік, найнижча щільність населення (30,2 особи на км²) зареєстрована в повіті Тульча Румунії, а найвища – в повітах Галац та Яси (139 та 149 осіб на км² відповідно).

Майже половина населення програмної території проживає в сільській місцевості (див. табл. 4, додаток А). Цей показник значно перевищує показник ЄС, тому проблеми розвитку сільських місцевостей є вирішальними для реалізації Програми. Крім того, переважно сільський характер програмної території визначає міцність місцевих традицій (специфічне ремісництво, фольклорні традиції, музичні інструменти, фестивалі тощо), що може послужити основою для налагодження співпраці у форматі «від людини до людини» та розвитку сільського туризму.

Міста і міська місцевість можуть відігравати важливу роль у регіональній конкуренції та сприяти економічному і соціальному розвитку всієї програмної території.

Крім Одеси та Кишинева (міста з населенням понад 1 млн та 800 тис. відповідно), лише 18 населених пунктів програмної території мають населення більше 100 тис. осіб. Значна кількість великих міст розташовані на відстані понад 30 км від кордону. Отже, населення прикордоння живе переважно в маленьких селах.

Слід також підкреслити, що, крім стрімкого зростання населення Кишинева, на всій іншій території Програми збільшення населення в міських місцевостях не спостерігається. Це частково можна пояснити великим рівнем міграції населення працездатного віку. До того ж, зниження народжуваності в прийнятних регіонах призвело до загального старіння населення. В прийнятних повітах Румунії кількість населення

повільно зростала між 2002-2004 роками, але це може бути тимчасовим явищем, адже за такими показниками треба спостерігати тривалий час. У прикордонних регіонах Республіки Молдова та України дотепер спостерігаються значні міграції. Офіційні дані свідчать, що майже 400 тис. громадян Республіки Молдова мешкають і працюють за кордоном. Зростання рівня міграції поставило Молдову в становище найбільш залежної від грошових переказів економіки в світі (між 1999 та 2005 роками офіційно зареєстровані грошові перекази зросли з 14 до 31% ВВП).

Еміграція є основною проблемою програмної території, вона призводить до загального старіння населення та браку трудових ресурсів вікової групи від 20 до 40 років. Реалізація Стратегії економічного розвитку сприятиме обмеженню впливу «підштовхувального» фактора економічної міграції та заохоченню емігрантів повернутися до своєї країни. Отже, основним завданням цієї Програми повинен стати розвиток економічного потенціалу регіонів з метою створення належних умов для зниження рівня міграції.

2.3. Структура економіки

Характер і продуктивність економіки

Протягом 90-х років ХХ ст. та на початку нового тисячоліття на Програмній території спостерігався спад розвитку сільського господарства та виробництва, спричинений труднощами переходу до ринкової економіки. Нещодавно вдалося частково відновити економічне зростання ВВП та знизити рівень безробіття. Однак низькі показники ВВП за 2004 рік свідчать про те, що на програмній території економічні проблеми все ще існують. Зокрема, низькі показники ВВП є індикаторами ситуації, за якої робоча сила не створює доданої вартості до продуктів і послуг, які виробляє. Значною мірою залежними від цього показника залишаються сільськогосподарська сфера і промисловість. Про неконкурентоспроможність сектору сільського господарства свідчить також частка залучених у нього працівників.

ВВП програмної території є набагато нижчим ніж у країнах – членах Європейського Союзу (за даними EUROSTAT, середній показник ВВП у 2004 році становив 21,503 євро). Показники ВВП на душу населення в прийнятних регіонах країн-учасниць коливаються від 527.91 до 2089.4 євро на душу населення у 2004 році (див. табл. 7, додаток А).

Прийнятними територіями Румунії визнано два регіони, що розвиваються, а саме: повіти Сучава, Ботошань, Яси та Васлуї – Північно-Східний регіон, що розвивається (до нього входять ще два повіти); повіти Галац, Тульча, Браїла є частиною Південно-Східного регіону, що розвивається (разом з двома іншими повітами).

За даними EUROSTAT, Північно-Східний і Південно-Східний регіони були одними з 15 регіонів з найнижчим ВВП на душу населення відповідно до

Стандарту купівельної спроможності (СКС) (Purchasing Power Standard (PPS)) з показниками 24 та 31 відповідно, тоді як у країнах ЄС цей показник дорівнює 27–100.

Національна стратегічна концепція розвитку Румунії також визначає Північно-Східний і Південно-Східний регіони як найменш розвинені в країні, що значною мірою спричинене віддаленістю від західних ринків та їх залежністю від сільського господарства. Крім того, у частині Південно-Західного регіону, розташованій навколо Тульчі, на кордоні з Україною, повільне зростання економіки зумовлене малозаселеністю.

Статистичні відомості про соціально-економічний розвиток Республіки Молдова засвідчують зростання в більшості секторів національної економіки. ВВП у 2005 році зріс на 7,1% порівняно з попереднім роком (тоді його показник становив 579 євро) переважно за рахунок розвитку сектору послуг. Однак попри позитивні результати, показник ВВП на душу населення залишається дуже низьким, а життєвий рівень – нижчим ніж у країнах ЄС або інших країнах Центральної та Східної Європи.

На окремих ділянках програмної території значною залишається частка «тіньової економіки», що також спотворює показники. Така ситуація спричиняє значні втрати річних доходів національних і місцевих органів влади. Враховуючи викладене, реалізація Програми може сприяти обміну досвідом між органами влади у сфері боротьби з організованою злочинністю.

У структурі економіки прийнятної території вагомою є частка сектору сільського господарства, представленого сільськогосподарськими територіями повітів Румунії (66%) та 74% території Республіки Молдова. Однак 40% зайнятих у сільськогосподарській сфері виробляють лише 18% ВВП країни. У Чернівецькій області України достатньо розвинені харчова промисловість і переробка сільськогосподарської продукції (тут зосереджено 35,7% загального обсягу виробництва²). Завдяки великим площам виноградників і фруктових садів (приблизно 8,5% усіх сільськогосподарських земель³) Республіка Молдова має значний потенціал для розвитку харчової промисловості. Крім того, північні повіти Румунії, що беруть участь у реалізації Програми, роблять вагомий внесок у загальне виробництво фруктів країною (13,9%), у південній частині знаходяться два дуже важливих виноробних райони: Нікорешти (повіт Галац) та Нікулитель (повіт Тульча).

Незважаючи на значний сільськогосподарський потенціал програмної території, низький рівень організації сектору, зумовлений переважанням малих сімейних фермерських господарств, гальмує впровадження новітніх технологій, що робить економіку чутливою до погодних умов і конкуренції на сільськогосподарських ринках. Нагальними завданнями залишаються збереження традиційного сільськогосподарського

² Згідно з інформацією, наданою Міністерством економіки України.

³ За даними Національного бюро статистики Республіки Молдова.

біорозмаїття, впровадження нових систем господарювання, що враховуватимуть місцеву культурну ідентичність та особливості земельних ресурсів у контексті зростання світової конкуренції, що загрожує традиційним ринкам.

Програма сприятиме поліпшенню якості сільськогосподарських товарів, зміцненню місцевих традицій шляхом підтримки проведення тренінгів, семінарів, інформаційних кампаній, метою яких є пропагування сучасних та екологічно безпечних сільськогосподарських технологій, що попереджують забруднення ґрунтів і води.

Завдяки великим площам лісів і заліснених районів (456,579 га в повіті Сучава та близько 14% усієї прийнятної території України – 137,000 га) у господарство програмної території вагомий внесок робить лісництво. Однак через брак інвестиційних програм і низький рівень технологій у лісній промисловості та виробництві меблів велика кількість сировини (а не кінцевої продукції) експортується, що призводить до нераціонального використання лісового фонду та деградації навколишнього середовища.

Значна частка доданої вартості прикордонних регіонів України створюється у сфері послуг (найбільшими частки послуг є у ВВП Чернівецької та Одеської областей – 63 та 56% відповідно). В Республіці Молдова сектор послуг також стрімко зростає з 2001 року та становить 50% ВВП. Найбільшою у секторі послуг є частка доданої вартості транспортних і туристичних послуг.

До складу потужного морегосподарського комплексу Одеської області входять сім морських портів, судноремонтних і суднобудівних заводів, що становлять 75% потенціалу всієї країни. Крім того, в Одеському регіоні розвинені нафтопереробка, машинобудування, металургія, металообробка та харчова промисловість.

Окрім сільськогосподарської та харчової промисловості, що мають велике значення для регіону, в Чернівецькій області розвинені легка промисловість – 14,4% загального обсягу; металургія та металообробка – 16,45%; машинобудування – 9,86%; виробництво лісоматеріалів та виробів з них – 4,1%; хімічна та нафтохімічна промисловість – 1,7%⁴.

У повіті Галац потужним є сектор важкої промисловості, що включає в себе виробництво сталі та діяльність портів. У Галаці виробляється 55,6% загальнонаціонального обсягу виробництва сталі.

Особливе значення та значний потенціал розвитку має сектор туризму. Багата культурна та історична спадщина у поєднанні з незабрудненою сільською місцевістю створюють сприятливі умови для розвитку туризму. Туристів особливо приваблюють природні парки (дельта Дунаю, гори, озера, узбережжя Чорного моря), старовинні монастирі повіту Сучава,

⁴ Відповідно до інформації, наданої Міністерством економіки України.

архітектурні пам'ятники, природні заповідники, фольклорні фестивалі, традиційні заходи, ярмарки тощо.

Туристична інфраструктура розвинена в основних містах, тоді як у багатьох інших частинах програмної території можливості для прийому та розміщення туристів, надання їм необхідних послуг дуже обмежені. Брак ефективного маркетингу та просування прикордонних регіонів разом з низькою якістю туристичної інфраструктури призвели до досить низької продуктивності і, як наслідок, до особливо низької відвідуваності регіону туристами, попри значний потенціал невикористаних ресурсів (про відвідуваність туристами програмної території див. додаток 1, табл. 10).

Помітним прискоренням розвитку протягом останніх років сільські території завдячують багатим традиціям, екологічним продуктам і чистому навколишньому середовищу. Однак розвиток сільського туризму гальмується слабкою доступністю території та недостатнім використанням у місцевому туристичному секторі сучасних маркетингових інструментів.

Культурний, сільський і тематичні види (спортивні вихідні, винні шляхи тощо) туризму разом з такими сферами, як ремісництво, виробництво традиційної будівельної продукції, спільний брендинг продуктів (наприклад продуктів культурної спадщини) можуть стати добрим початком у розвитку території, водночас сприяючи розширенню можливостей для співпраці малого та середнього бізнесу по обидва боки кордону.

Отже, сприяння розвитку туристичного сектору є ключовим елементом цієї Програми, адже прикордонні території зіштовхуються з ідентичними проблемами, зокрема стосовно природного середовища, невикористаного потенціалу для розвитку туризму на місцевому рівні, пожвавлення діяльності у сферах екологічного та культурного туризму. Спільне подолання цих проблем, стимулювання дрібного бізнесу з надання послуг, створення СМП у сфері туризму допоможуть створити на прикордонній території нові робочі місця.

Ринок праці, зайнятість і безробіття

У таких містах, як Кишинів, Одеса, Балта, Кагул, Галац, Яси, Сучава, Чернівці спостерігається велика концентрація освітніх закладів і промислових підприємств, тобто ринок праці тут забезпечений висококваліфікованими працівниками. Водночас у сільській місцевості продуктивні сили характеризуються низькою кваліфікацією та продуктивністю.

Низький рівень заробітної платні на програмній території є умовою, що сприяє Прямому іноземному інвестуванню. Водночас низький рівень заробітної платні та близькість ринку праці ЄС є вагомими стимулами міграції, як легальної, так і нелегальної. Мігрують зазвичай найбільш кваліфіковані працівники та найбільш динамічні групи активного населення. Суцільна міграція населення працездатного віку з програмної

території може стати перешкодою для її майбутнього розвитку. Програмна територія також характеризується негнучкістю та неспроможністю ринку праці відповідати на економічні потреби, спричиняючи таким чином територіальний і професійний дисбаланс.

Національна стратегічна концепція розвитку Румунії визначила безробіття актуальною проблемою повітів Ботошань, Васлуї, Галац і Тульча, що є наслідком традиційно низького розвитку економіки та реструктуризації промисловості.

Своєю чергою, в Одеській області України рівень безробіття є досить низьким, тоді як у Чернівецькій області, як і в українських прилеглих регіонах, він становить 9%. Рівень безробіття в Республіці Молдова у 2004 році становив приблизно 8,1%⁵. Найбільшим рівень безробіття є в міських центрах – 11,9%, а в сільській місцевості – 5%. Однак слід враховувати, що насправді показники безробіття є значно вищими, оскільки не всі безробітні реєструються. Найважче цей показник зафіксувати у сільській місцевості.

З метою розвитку ринку праці програмна територія повинна насамперед вирішити дві проблеми, включивши їх до пріоритетів Програми, а саме:

- удосконалення професійних навичок працездатного населення з метою підвищення рівня заробітної платні та освоєння необхідних за умов диверсифікації економіки знань та умінь;
- заохочення тих, хто підвищить свою кваліфікацію на професійних або навчальних курсах, залишатися на програмній території шляхом сприяння працевлаштуванню в великих міських центрах.

Конкурентоспроможність

Брак конкуренції на ринку товарів і послуг є загальною проблемою, що гальмує розвиток економіки на програмній території. Низький рівень управлінських здібностей, неефективність ресурсів у сфері досліджень і розвитку, обмежений доступ до сучасних технологій, непристосованість робочої сили (низька професійність) у сучасній економіці є факторами, що впливають на економічні показники як кількісні, так і якісні. Успіху в пристосовуванні своїх продуктів до вимог стандартів якості та спільного ринку ЄС досягли небагато компаній. Крім того, малі розміри фермерських господарств (приблизно 2 км²) та застаріла техніка призвели до дефіциту конкурентоспроможного комерційного сільського господарства в регіоні.

Прямі іноземні інвестиції

Єдиною міркою конкурентоспроможності є Прямі іноземні інвестиції (ПІІ). ПІІ суттєво впливають на прискорення економічного розвитку, пожвавлення технологічної діяльності, дають змогу балансувати

⁵ Підраховано за методологією Міжнародної організації праці.

факторами, що спричиняють еміграцію найбільш кваліфікованих та освічених робітників. Усі три країни довели свою привабливість для ПІІ, забезпечивши зростання показників ПІІ/ВВП за останні п'ять років. Однак обсяги іноземних інвестицій на програмній території залишаються нижчими за потенційно можливі та, попри дешевизну робочої сили, значно нижчими ніж у більшості країн – членів ЄС.

Низький рівень ВВП на душу населення у поєднанні з поганим транспортним сполученням (авіа, залізничні та авто) є факторами, що обмежують ПІІ. Як свідчить статистика, показники ВВП прикордонної території Румунії за 2004 рік значно нижчі порівняно з Бухарестом, півднем і заходом країни та дорівнюють 1730 млн євро, тоді як ВВП порту Галац – 1331 млн євро.

ВВП Республіки Молдова у 2004 році дорівнював приблизно 145,7 млн євро, тоді як Чернівецької області України – лише 20,2 млн євро, а Одеської – 137,7 млн євро, ВВП прилеглих регіонів Івано-Франківщини дорівнює 10,66 млн євро, Вінницької – 62,7 та Хмельницької – 354 млн євро.

Інновації та дослідження

Причиною низької конкурентоспроможності програмної території є брак інновацій і досліджень, що стимулюють виробництво нових продуктів. На дослідження та розвиток компанії спрямовують невеликі суми грошей. Дослідницька інфраструктура застаріла, а зв'язки між промисловістю та дослідницькими інституціями дуже слабкі.

На програмній території досить близько один від одного розташовані декілька університетів, що може зіграти важливу роль у секторі досліджень та розвитку. Добрим прикладом є університет м. Яси, що має 52 підрозділи з досліджень і розвитку та 1098 проектів у цій сфері. Крім того, до співпраці за низкою заходів у межах єврорегіону «Нижній Дунай» залучений університет Кагулу. Спільними зусиллями університети можуть досягти значно більших успіхів у наукових дослідженнях, аніж кожен з них окремо. Транскордонна співпраця може стати дуже важливою формою такої діяльності. Регіональні адміністрації по обидва боки кордону повинні розробляти регіональні інноваційні стратегії та надавати підтримку спільному виробництву продуктів з використанням результатів досліджень, співробітництву між підприємствами та університетами, з метою підвищення конкурентоспроможності прийнятої території.

Програма покликана підтримувати взаємовідносини в таких сферах, як сталий розвиток, навколишнє середовище, сільське господарство, енергетика та СМП, що є дуже важливими для регіонального розвитку та налагодження зв'язків, обміну досвідом.

Середні та малі підприємства (СМП)

Прийнятні території не мають підприємницьких традицій, кількість зареєстрованих тут СМП на тисячу мешканців значно менша від середнього показника ЄС (50 шт.), та коливається від 16,3 у повіті Галац до 8,25 у повіті Ботошань. Найбільшою частка СМП є в торгівлі.

Іншим красномовним показником є кількість мікропідприємств⁶: 87,6% підприємств є маленькими, більшості з них дуже важко домогтися значного зростання зайнятості. 9,7% СМП перешли рубіж «мікро» та є малими, але лише 2,7% є реально середніми підприємствами. Це означає, що більшість СМП не мають потенціалу зростання.

Розвиток сектору СМП зіштовхується з деякими проблемами, серед яких низький інтерес іноземних інвесторів на прийнятній території, брак підприємницьких навичок, брак інформації про можливості отримання коротко- або довгострокових кредитів і недостатня підтримка з боку місцевих органів влади (високі ставки податків, бюрократія, адміністративні бар'єри).

У межах цієї Програми дуже важливою є підтримка та заохочення СМП, зокрема з боку органів влади та, особливо, за допомогою транскордонної торгівлі та співробітництва.

Консультавання, розширення доступу до відповідної інфраструктури (через бізнес-інкубатори, бізне-центри, виставкові центри тощо) є дуже важливими формами такої допомоги. Консультаційні послуги мають надаватись з широкого кола питань (транскордонна торгівля, маркетинг, зростання бізнесу, брендінг тощо).

Навіть якщо в межах Програми неможливо надати пряму фінансову допомогу СМП, існує велика кількість механізмів з підтримки та базових умов, що можуть сприяти створенню відповідної мотивації та розширенню можливостей зростання СМП на програмній території. Формами надання допомоги також можуть бути проведення тренінгів і створення транскордонної мережі з підтримки, заохочення регіонального/місцевого співробітництва до створення спільних структур з підтримки та бізнес-асоціацій.

Щоб ця допомога набула цільового спрямування, у сфері СМП необхідно визначити сектори зростання. Одним з таких секторів, що має потенціал на всій програмній території, є туризм.

⁶ Мікропідприємства – це підприємства, які мають менше ніж п'ять працівників.

2.4. Інфраструктура

З метою створення конкурентоспроможної транскордонної регіональної економіки необхідно забезпечити рівний доступ як всередині регіону до різних його частин, так і до регіону з-поза його меж. Отже, важливим компонентом програмної території є інфраструктура. Загалом вона відрізняється низьким рівнем розвитку, великою кількістю стратегічних транскордонних доріг, що потребують термінового удосконалення, а також незадовільним станом міжнародних аеропортів та основних портів (розташованих на південній частині програмної території) з низькими обсягами перевезення пасажирів і товарів.

Порти та аеропорти

Порт Галац є основним річковим і морським портом Румунії на Дунаї, він використовується для перевезення пасажирів і вантажів. Крім того, велике значення мають порти Тульчі та Одеси у відповідно річковій та морській транспортних системах. Місто-порт Тульча є виходом до дельти Дунаю. Він з'єднує порти Суліна, Кілія та Сфанту Георге з великими портами та торговельними і промисловими центрами Галац і Браїла. Ренійський, Ізмаїльський та Усть-Дунайський порти України розташовані на Нижньому Дунаї. Також заплановано створення портових потужностей на інших ділянках Дунаю. До кінця 2007 року планується завершити термінал у Джурджулешти (Республіка Молдова), що використовуватиметься для перевезення нафтопродуктів.

На програмній території також розташовані міжнародні аеропорти в Кишиневі, Ясах, Сучаві, Одесі, Чернівцях, Івано-Франківську та Хмельницьку. Слід зазначити, що аеропорти в Чернівцях і Кишиневі мають потенціал для збільшення обсягів авіаперевезень, що може стати основною перевагою та важливим фактором розвитку промисловості, виробництва та сектору СМП на прилеглих до аеропортів територіях.

Незважаючи на те, що порти та аеропорти є важливими складовими плану створення вільного доступу до прикордонних територій, надання інвестиційної підтримки їх розвитку цією Програмою не передбачено.

Автодорожня та залізнична інфраструктури

Найбільш невідкладною проблемою забезпечення вільного доступу до та з програмної території є створення автодорожньої та залізничної мережі. Через прийнятні регіони не проходять магістралі міждержавного сполучення, а дороги місцевого значення перебувають у незадовільному стані, що зумовлено браком ресурсів місцевих органів влади та зростанням щільності автошляхових мереж, спроектованих кілька десятиріч тому.

Регіон перетинають два пан'європейських коридори транспортних мереж:

- пан'європейський коридор IX (авто- та залізничний): Гельсінкі–Санкт-Петербург–Москва–Псков–Вітебськ–Київ–Любашівка–

Кишинів–Бухарест–Дімітровград–Александрополіс та його гілка А: Одеса–Любашівка/Роздільна;

- коридор VII – водний шлях уздовж Дунаю з Німеччини до Чорного моря, що з'єднує Румунію, Республіку Молдова та Україну з Північним морем через Рейн і Майн.

Крім того, регіон перетинають міжнародні транспортні мережі (дороги класу А та В):

- E58 – Сучава–Ботошань–Яси–Леушени–Кишинів–Одеса;
- E85 – Тернопіль–Чернівці–Сірет–Сучава–Роман;
- E87 – Одеса–Ізмаїл–Рені–Галац–Тульча–Констанца;
- E95 – Санкт-Петербург–Псков–Гомель–Київ–Одеса;
- E577 – Галац–Комрат–Кишинів;
- E581 – Текуч–Хуши–Альбіта–Леушени–Кишинів–Одеса;
- E583 – Роман–Яси–**Балта**–Могілев–Подільський–Вінниця;
- E584 – Кіровоград–Кишинів–Джурджулешти–Галац.

Регіон перетинають ще два інших важливих міжнародних транспортних коридори: TRACECA (транспортний коридор Європа–Кавказ–Азія) та OBSEC (Чорноморське транспортне коло).

Середня щільність у 33 км доріг загального користування на 100 км² (тоді як Тульча, розміщена з іншого боку дельти Дунаю, має лише 15,5 км), ставить прийнятні території Румунії на відносно високий рівень порівняно з рештою країни. Щільність доріг у Республіці Молдова 37,4 км на 100 км², проте модернізованих місцевих доріг у загальній дорожній мережі дуже мало. Оскільки частина дорожньої мережі, включаючи транс'європейські магістралі, управляється на національному рівні, цією Програмою передбачена переважно підтримка реконструкції тих категорій доріг регіонального значення, які управляються місцевими органами влади, що повинно поліпшити рух уздовж кордону.

Щільність залізничних колій на прийнятній території Румунії приблизно 45,7 км на 1000 км², показники Республіки Молдова та України значно нижчі (приблизно 33 км на 1000 км²).

Залізнична мережа також відчуває брак ресурсів на капітальні інвестиції. Попри те, що частина залізничної мережі електрифікована та на деяких ділянках програмної території курсують сучасні поїзди (наприклад, з Галаца до центральної Румунії), залізниця потребує інвестування як на відновлення колій, так і на придбання сучасного рухомого складу. Основною перешкодою для транскордонної співпраці трьох країн у цій сфері є різниця між коліями: вузькими в Румунії і широкими в Україні та Республіці Молдова. І хоча на капітальну модернізацію інфраструктури цією Програмою передбачені досить великі кошти, фінансову підтримку можуть отримати невеликі проекти, що сприятимуть поліпшенню руху вздовж кордону.



Рис. 2. Основні автомобільні та залізничні шляхи на прийнятних територіях СОП „Румунія–Україна–Республіка Молдова. 2007–2013”⁷

Комунальні служби

Вода та стічні води

Водне господарство є ключовою проблемою програмної території, яка характеризується малою кількістю опадів і лімітованими водними ресурсами. Воно було головним компонентом Програми сусідства „Румунія–Україна. 2004-2006”, тому важливо, щоб програма-спадкоємець ґрунтувалась на результатах цієї значної роботи. На всій програмній території у сільській місцевості існують проблеми з водопостачанням, ефективністю систем каналізації та очищення стічних вод.

У румунській частині програмної території водопостачання значно поліпшилося, особливо в міських районах. Однак дотепер не більше 18% сільського населення підключено до центрального водопостачання, тоді як у Республіці Молдова – 38,5%. Ті, хто не має можливості користуватися водогонами, беруть воду з колодязів, які найчастіше забруднені важкими металами, пестицидами, нітрогенами, фосфором,

⁷ Карта включає всю територію прилеглих регіонів. Зверніть будь ласка увагу на те, що тільки частина Хмельницької та Тернопільської областей братиме участь в Програмі (як зазначено вище).

фтором, нітритами та іншими органічними забруднювачами. У 2004 році 67% сільського водопостачання в Республіці Молдова не відповідало гігієнічним стандартам, що є спільною проблемою сільських територій обабіч кордону. Системи водопостачання в Україні давно застаріли і потребують реального інвестування. Стан водоочисних споруд також є загрозливим. Чиста питна вода є серйозною проблемою в Одеській області та повіті Тульча.

Також назріла потреба удосконалення і реконструкції каналізаційних споруд. У деяких частинах програмної території 80-90% муніципальних і промислових стічних вод скидаються без відповідного очищення безпосередньо в навколишнє середовище, що спричиняє проблеми зі здоров'ям і погіршує стан водних шляхів.

Енергія

На програмній території генерується та споживається невеликий обсяг електроенергії. Електроенергія, що використовується, отримується з теплових і гідроелектростанцій, а також імпортується. Республіка Молдова найбільш залежна від імпорту електроенергії: з внутрішніх енергетичних джерел задовольняється менше 5% загальної її потреби в електроенергії.

Прикордонні території Республіки Молдова, Румунії та України мають прогалини в мережах електроенергії та природного газу. В Румунії 71% міських територій та 7,4% сільських під'єднані до мереж природного газу, тоді як у Республіці Молдова до них під'єднані тільки найбільші міста (газ постачається лише до 47 муніципалітетів). Найновішим прикладом вирішення проблеми постачання газу в прикордонні є будівництво газопроводу між Чернівцями та Сіретом.

Енергія переважно виробляється на старих неефективних електростанціях і розподіляється за допомогою мереж теплоцентралей. Системи теплоцентралей міських районів на програмній території служать як для опалення, так і для постачання гарячої води. Більшість цих систем потребують модернізації, адже втрати енергії на них сягають 25%. Деякі системи опалення вже оновлювалися. Наприклад, Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) надав позику в розмірі 13 млн євро на поліпшення системи опалення повіту Яси.

Більш детальний аналіз регіону свідчить про те, що тут існує потенціал для використання відновлювальної енергії. Зокрема, завдяки своєму сільськогосподарському характеру програмна територія має значний потенціал для впровадження проектів з використання біоенергії. До того ж на окремих ділянках програмної території може використовуватись енергія вітру і сонця.

Попри розвиток гідроелектростанцій, слід також звернути увагу на те, що енергія швидких річок і потоків може бути використана на частинах програмної території, що знаходяться зверху. Враховуючи, що ліси

займають 10,9% території Республіки Молдова, 14% прийнятної території України та 456,579 га в повіті Сучава, досить реальним є використання біомаси.

На сьогодні існує потреба в налагодженні співробітництва у сфері енергопостачання, що, зокрема, було підкреслено на саміті Україна–ЄС (жовтень 2006 року). Учасники саміту відзначили також важливість прозорості транскордонних потоків енергії, ефективності інфраструктури газової галузі та взаємопов'язаності електричних мереж. З метою досягнення цих цілей Європейський інвестиційний банк і Європейський банк реконструкції та розвитку розробили низку проектів.

Створення Регіонального енергетичного ринку в Південно-Східній Європі на сьогодні є одним з найважливіших завдань. Як Республіка Молдова, так і Україна вже отримали статус наглядців в Енергетичній спільноті та обидві подали заявки на повне членство в цій організації. Важливим кроком на шляху до реальної регіональної електроенергетичної інтеграції є взаємодія з Європейською континентальною системою електроенергії та членство в Союзі з координації передачі електроенергії (СКПЕ). Республіка Молдова та Україна також подали заявки на повне членство в СКПЕ. З метою визначення юридичних, технічних і практичних заходів, які мають здійснити Республіка Молдова та Україна для налагодження синхронної співпраці з Європейською системою електроенергії, створений Спеціальний технічний комітет, до якого увійшли представники СКПЕ та операторів системи передачі з Румунії, України та Республіки Молдова. ЄС також запровадив ініціативу Баку з метою сприяння цьому процесу. Республіка Молдова та України є частиною цієї ініціативи.

У межах Програми можуть розроблятися проекти, що будуть корисними по обидва боки кордону та сприятимуть обміну досвідом у прикордонні.

Телекомунікації, інформаційні та комунікаційні технології

В останні роки у сфері інформаційних і комунікаційних технологій (ІКТ) спостерігаються помітні позитивні зрушення. Користувачів інтернету стало більше у вісім разів у Республіці Молдова та у п'ять разів – у Румунії. Крім того, зросли інші сфери використання ІКТ, водночас показник використання персональних комп'ютерів у Республіці Молдова залишається досить низьким.

Останнім часом доступ до ІКТ в Україні розширювався повільно. Діяльність у сфері ІКТ на програмній території слід розглядати в контексті їх зростання в країнах – членах ЄС (про використання ІКТ та телекомунікацій див. табл. 11 додатка №1).

Перетин кордону і поліцейський нагляд за кордоном

Уздовж кордонів Румунії та Республіки Молдова розташовано 5 пунктів перетину кордону для місцевого прикордонного руху, з яких 3

автодорожніх і 2 залізничних (1 з них – автодорожній, залізничний і річковий одночасно).

На кордоні Румунії з Україною розташовано 10 пунктів перетину кордону, що входять до програмної території, з яких 1 автодорожній та 1 залізничний кордони, 1 одночасно автодорожній і залізничний, 2 порти та 4 пункти спрощеного контролю.

Враховуючи те, що через програмну територію проходять транс'європейські коридори, регіони Румунії, України та Республіки Молдова можуть відігравати значну роль в європейському транспортному сполученні. Щоб досягти такого статусу, вони повинні створити розвинену прикордонну інфраструктуру.

У ході розвитку прикордонної інфраструктури програмна територія зіштовхується з труднощами в поновленні і будівництві доріг, що проходять через прикордонні території України, Республіки Молдова та Румунії, а також у створенні та розвитку місцевих пунктів перетину кордону.

Через малонаселеність сільських територій традиційно кількість людей та обсяги товарів, що перетинають кордон, були низькими. У 2006 році кордон між Румунією та Республікою Молдова перетнули приблизно 3 202 000 осіб, 90% з них були мешканцями Республіки Молдова. Водночас кордон між Румунією та Україною перетнули значно менше людей, приблизно по 50% з кожної країни (детальніше про перетин кордону див. табл. 12 додатка 1). Програмна територія, розташована на основному східно-західному транзитному шляху, зіштовхується з проблемами нелегальної міграції, торгівлі людьми та організованою злочинністю. Звіти організації «Міжнародна амністія» свідчать, що найчастіше жертвами торгівлі людьми стають жінки та діти, які не отримують соціальної допомоги. Всі три країни докладають зусилля до подолання цих явищ і вже досягли певних успіхів. Румунія та Республіка Молдова приєдналися до Пакту стабільності у боротьбі з організованою злочинністю для південно-східної Європи, а Секретаріат цієї організації знаходиться при уряді Румунії. Високий рівень організованої злочинності в регіоні є причиною низького інтересу іноземних інвесторів до регіону.

Програма співпраці покликана забезпечувати швидке реагування на потреби території у боротьбі з незаконною діяльністю, що негативно впливає не лише на життєздатність населення прикордоння, а й на привабливість програмної території для ПІІ.

Суттєвою перешкодою для участі у Програмі залишається візовий режим між Україною та Республікою Молдова. Однак нещодавно набули чинності угоди про застосування спрощеного візового режиму між ЄС та Україною, між ЄС та Республікою Молдова. Спрощення процедури надання короткотермінових віз для певних категорій громадян сприятиме поживленню прикордонних зв'язків.

До того ж, *Рішення № 1931/2006 Європейського Парламенту та Ради Європи, яке визначає правила місцевого перетину кордону на зовнішніх кордонах країн – членів ЄС зі змінами до положень Шенгенської конвенції*, дозволяє населенню, що мешкає на прикордонній території, подорожувати за більш сприятливих умов у межах прикордонної території (на відстань не більше ніж 30 км) сусідньої країни-члена.

2.5. Населення та суспільство

Освіта

Прикордонний регіон має розвинену структуру освіти, що включає обов'язкову (у віці від 6 до 16 років) та вищу/технічну освіту (від 16 і старше). Окрім державних навчальних закладів, тут функціонують приватні заклади освіти, переважно університети.

На програмній території людей з вищою освітою небагато – приблизно 15%, з середньою освітою набагато більше (найбільше в Республіці Молдова – 69%).

Основною проблемою програмної території є удосконалення шкільної інфраструктури, її технічне оснащення. Особливо актуальною вона є в сільській місцевості, де школи перебувають у значно гірших умовах, а успіхи у навчанні менші. Крім того, в сільській місцевості дуже складно знайти вчителів та інший необхідний персонал, у школах також відчувається нестача комп'ютерів та ІКТ.

В усіх трьох країнах дуже розвинений університетський сектор. Багато університетів скористалися можливістю й отримали фінансування від ЄС для реалізації ініціатив співробітництва з іншими європейськими університетами. Плани дій ЄС з Республікою Молдова та Україною підтвердили бажання університетів цих країн увійти до європейської дослідницької зони.

Можна навести багато прикладів транскордонної співпраці у сфері освіти між Румунією та Республікою Молдова. Співпраця у галузі науки, освіти і в бізнесі на програмній території повинна стати фундаментом упровадження інновацій та зміцнення конкурентоспроможності економіки прикордонних територій.

Культура

Кордони, як і країни всередині них, протягом століть не раз зазнавали змін. Однак попри ці зміни в регіоні сформувалися культурні ідентичності, міцні традиції та звичаї, які здебільшого не знають кордонів. Міцні спільні традиції, двомовність населення прикордоння є перевагами регіону, на яких має ґрунтуватись Програма.

Багата культурна спадщина, велика кількість архітектурних і релігійних пам'яток повинні стати підґрунтям для розвитку культурного туризму на програмній території.

Охорона здоров'я та тривалість життя

Низький рівень ВВП та, як результат, високий рівень бідності негативно вплинули на загальний стан здоров'я населення та на тривалість життя. Найвищий рівень бідності в Румунії спостерігається в Північно-Східних і Південно-Східних регіонах. Середня тривалість життя в Республіці Молдова та Україні дорівнює 67,5 років, тоді як у Румунії – 72 роки. Порівняно з країнами – членами ЄС це дуже низькі показники, тому насамперед необхідно докласти зусиль для зменшення дитячої смертності та поширеності таких інфекційних захворювань, як туберкульоз і ВІЧ/СНІД.

Системи охорони здоров'я в усіх трьох країнах знаходяться на перехідному етапі від планових до ринкових підходів. Саме в цьому напрямі може здійснюватись транскордонний обмін досвідом з розвитку нових систем.

Ініціативи зі співпраці

На програмній території діють чотири єврорегіони, що поєднують райони та області з Румунії, України та Республіки Молдова: єврорегіон «Верхній Прут» (Румунія, Республіка Молдова та Україна), єврорегіон «Сірет–Прут–Дністер» (Румунія та Республіка Молдова), єврорегіон «Нижній Дунай» (Румунія, Республіка Молдова та Україна) та єврорегіон „Карпатика” (Румунія, Україна, Польща та Угорщина).

Існування цих асоціацій підтверджує готовність сторін разом долати спільні проблеми та підвищувати загальну привабливість регіону.

Досвід старих країн – членів ЄС показує, що єврорегіони можуть відігравати значну роль як один з найбільш ефективних інструментів з розвитку стабільного транскордонного співробітництва. Участь урядових та державних органів влади в єврорегіонах гарантує політичну підтримку на національному рівні та постійну фінансову підтримку з місцевого, регіонального та, навіть іноді, з національного бюджетів. Маючи широку підтримку з боку своїх членів, єврорегіони можуть стати лідерами розробки транскордонних регіональних планів або стратегій на прикордонній території. Тому єврорегіони з юридичним статусом можуть розглядатись як потенційні вигодонабувачі.

2.6. Навколишнє середовище та природні ресурси

Програмна територія має широку топографічну різноманітність, включаючи великі за площею плоскогір'я, рівнини, гірські та річкові долини. Гірська місцевість представлена Карпатськими горами на півночі та горами Негіран на півдні програмної території.

Враховуючи, що значна частина кордону Румунії з Республікою Молдова та Україною є річковою, річкові системи суттєво впливають на стан навколишнього середовища на прикордонній території. Вони формують ключові ресурси навколишнього середовища, створюють водно-болотні угіддя та умови для життя широкої різноманітності рослинного і тваринного світу. Вони також відіграють ключову роль у забезпеченні людей водою. В південній частині програмної території річки впадають у Дунай. Важливими водними артеріями є Прут (притока Дунаю), Сірет і Барлад.

Річка Прут з її каналами глибиною приблизно 3 м (довжина 25 км) та 2 м (довжина 85 км), що протікає на кордоні між Румунією та Республікою Молдова, є об'єктом двосторонньої Угоди між урядами обох країн стосовно внутрішніх водних судноплавних шляхів. Угода має на меті збереження річки Прут відповідно до європейських стандартів.

Основною екологічною проблемою на програмній території є забруднення води. Водночас це проблема транснаціональна, адже забруднена вода з однієї країни легко потрапляє до сусідньої. Найбільшими забруднювачами води є промисловість, гірнича справа, комунальне та сільське господарство.

Впливу річкових басейнів Дунаю, Дністра та Пруту зазнають усі три країни, що беруть участь у Програмі. Наприклад, приблизно 8% потоків Дунаю походять з річкової системи України. Моніторинг у реальному часі є ключовим інструментом виявлення забруднення ще до того, як воно спричинить серйозні проблеми з питною водою.

З метою удосконалення управління басейнами річок та їх притоками започатковані декілька транснаціональних ініціатив. Наприклад, був розроблений Стратегічний план дій для Дунаю на період з 1995 по 2005 роки. Крім того, протягом останнього часу проведено низку тренінгів і семінарів з водного господарства на річці Прут. Отже, діяльність з управління басейнами річок перебуває на стадії планування.

Водночас для підготовки планів з попередження надзвичайних ситуацій у навколишньому середовищі зроблено ще дуже мало, хоча протягом останніх років програмна територія не раз зіштовхувалась з надзвичайними ситуаціями, спричиненими такими екстремальними природними явищами, як повені та засухи.

Забруднення середовища та утилізація відходів на програмній території є актуальною проблемою, що не раз ставала предметом обговорення в ЄС. Як свідчить статистика, послугами служб вивезення та утилізації відходів користуються 90% міського населення, селяни такої можливості позбавлені. Про загрозливість ситуації свідчить те, що 25% внутрішніх відходів залишаються незібраними – їх незаконно захоронюють. Утилізуються лише 20% відновлювальних матеріалів і 2% загальної кількості відходів (статистичні дані Румунії за 2003 рік). Управління

відходами слід зосередити на зменшенні/обмеженні відходів, їх відновленні та утилізації, зберіганні та обробці.

Отже, для вирішення спільних проблем навколишнього середовища передбачено широкий спектр заходів, включаючи спільні стратегії удосконалення системи управління стічними водами та твердими відходами, стратегії мінімізації та утилізації відходів.

Відсутність систем очищення стічних вод на програмній території є основною причиною забруднення води, що набуло особливо загрозливих розмірів на кордоні Румунії та Республіки Молдова.

Також варто відзначити, що населення багатьох сільських територій бере воду з колодязів і брак чистої питної води може обернутися для них проблемами зі здоров'ям. Можна навести багато прикладів забруднення води нітратами, сульфатами та хлоратами. Ситуація часто загострюється нестабільним веденням сільського господарства. Постійний моніторинг якості води в колодязях є необхідним як перший крок на шляху до подолання цих проблем.

Території з високим рівнем соціально-економічного та екологічного розвитку протягом останнього століття помітно зменшилися, деякі з них⁸ потребують спеціального захисту. На сьогодні Румунія знаходиться в процесі визначення територій, які увійдуть до мережі Natura 2000 та яким буде надано особливий статус охоронних. Однак в Україні та Республіці Молдова системи охорони природи спираються на інші принципи. Приєднання до мережі Natura 2000 тут не вважається обов'язковим, отже, питання розширення та забезпечення фінансування територій, що перебувають під охороною, не є пріоритетними. Саме тому прикладів визначення або розширення нових територій, що охороняються, в Україні та Республіці Молдова небагато. Заслужовують підтримки ініціативи, спрямовані на підвищення обізнаності населення з питаннями охорони певних територій з урахуванням їх екологічної та соціально-економічної цінності.

Частина таких територій розташована вздовж кордонів трьох країн, наприклад, науковий заповідник Нижній Прут Республіки Молдова, що займає площу приблизно 1700 га. Заповідник межує з Лучним природним парком Нижній Прут у Румунії, площа якого 8247,35 га. Важливі з точки зору охорони природи території Республіки Молдова не повинні обмежуватися цим заповідником. До них слід віднести ще, принаймні, розташовані на півночі озера Манта (включені до списку територій конвенції RAMSAR): за аналогічних фізико-географічних і біологічних умов вони не мають статусу природоохоронної території. Подібною є ситуація на території вздовж течій Нижнього та Середнього Пруту.

⁸ На програмній території існує низка природних об'єктів національного значення (про це див. додаток А).

Транскордонне співробітництво між Румунією, Україною та Республікою Молдова у сфері охорони природи підтримується Декларацією зі створення Зеленого коридору Нижній Дунай (2000), згідно з якою Румунія, Україна та Республіка Молдова домовилися створити функціональну мережу водних територій уздовж течії Нижнього Дунаю, що охоплює Нижній Прут та дельту Дунаю. Крім того, Україна та Республіка Молдова активно залучені до впровадження Водної рамкової директиви в басейні Нижнього Дунаю, яка важливого значення надає відновленню та захисту водних територій.

Основною формою співпраці трьох країн дотепер був обмін досвідом управління природоохоронними територіями. Упроваджений 2002 року за фінансової підтримки Тасіс проект надав можливість органам управління кожного заповідника та адміністративних одиниць кожної сусідньої країни розвивати транскордонне співробітництво з метою розробки та впровадження плану управління природоохоронними територіями в дельтах Дунаю та Пруту в межах єврорегіону «Нижній Дунай».



Рис.3. Водні угіддя прийнятної території СОП „Румунія–Україна–Республіка Молдова. 2007–2013”⁹

⁹ Карта включає всю територію прилеглих регіонів. Зверніть будь ласка увагу на те, що тільки частина Хмельницької та Тернопільської областей братиме участь в Програмі (як зазначено вище):

Особливе екологічне значення для програмної території має дельта Дунаю, адже вона включена до списку всесвітньої культурної спадщини UNESCO. Ця територія є природним водно-болотним угіддям, яке у 1990 році визначене UNESCO як біосферний заповідник. Програмна територія потребує ефективного управління з метою захисту унікальних природних територій, багатих і різноманітних річкових екосистем від надзвичайних ситуацій і забруднення. Надмірне використання природних ресурсів, зокрема незаконне вирубування лісів, невирішеність проблеми утилізації відходів, що є наслідком невмілого адміністрування, безгосподарної експлуатації туристичних об'єктів і відсутності контролю, несвоєчасна демаркація охоронних територій – усе це створює серйозну загрозу навколишньому середовищу.

Вирубування лісів та ерозія ґрунтів також є гострою екологічною проблемою на програмній території. Як уже зазначалося, регіон досить густо заліснений. Через брак інвестиційних програм і погану технологічну забезпеченість лісової промисловості та виробництва меблів експортується велика кількість сировини (лісо- та пиломатеріали), а не кінцевих продуктів, що призводить до надмірного використання лісового фонду та деградації навколишнього середовища.

З огляду на забруднення повітря, води та ґрунту виокремлюються декілька критичних районів. У більшості з них проблеми є наслідком надмірного забруднення. Моніторинг стану навколишнього середовища, розвиток його ефективного захисту значною мірою гальмуються через відсутність відповідного сучасного обладнання.

До перелічених факторів слід додати брак інформації та фахівців з питань охорони навколишнього природного середовища, що спричиняє багато проблем на найнижчому рівні.

3. SWOT-АНАЛІЗ

У цьому розділі наведено основні показники, використані для попередньої характеристики програмної території, а також отримані в ході консультацій на прикордонній території на етапі програмування. Крім того, у формі таблиці представлені основні переваги, недоліки, можливості та загрози, які слід враховувати при розробці структури та впровадженні Програми.

	<u>Переваги</u>	<u>Недоліки</u>	<u>Можливості</u>	<u>Загрози</u>
Географія та демографічна ситуація	<ul style="list-style-type: none"> Зовнішній кордон ЄС між трьома країнами відкриває нові можливості для розвитку програмної території. 	<ul style="list-style-type: none"> Старіння населення та загальні негативні демографічні тенденції (міграція з економічних проблем) 	<ul style="list-style-type: none"> Переважно сільській характер території може слугувати базисом для розвитку агротуризму Потенційне лідерство великих міст у процесі розвитку 	<ul style="list-style-type: none"> Міграція молоді та населення, що старіє, може загальмувати економічний розвиток і стати загрозою для збереження традицій та культури
Економіка	<ul style="list-style-type: none"> Культурна та історична спадщина у поєднанні з незабрудненими сільськими територіями Інноваційна та дослідницька діяльність університетів у містах Яси та Кишинів Достатньо розвинені сільське господарство та харчова промисловість 	<ul style="list-style-type: none"> Неефективна система сільськогосподарського виробництва Низький рівень ВВП та доходів свідчить про малу привабливість місцевих ринків. Низький рівень інновацій, залежність від базисної промисловості Трудові ресурси характеризуються низьким рівнем професійних навичок і низькою продуктивністю Слаборозвинений сектор СМП та бізнес-послуг Недостатній для розвитку туризму рівень можливостей щодо розміщення Брак інтегрованої 	<ul style="list-style-type: none"> Значний потенціал для розвитку промисловості, зокрема харчової Значний потенціал для розвитку сектору СМП, що діють у туристичному секторі Університетська наука на програмній території може стати основою для провадження досліджень і застосування інновацій Конкурентоспроможна оплата праці 	<ul style="list-style-type: none"> Залежність від сільського господарства та небажання диверсифікувати економіку Світова конкуренція загрожують традиційним ринкам Зменшення кількості робочих місць Низький інтерес туристів до програмної території через недостатню розвинену транспортну інфраструктуру Значний рівень організованої злочинності

		концепції сталого розвитку		
Інфраструктура	<ul style="list-style-type: none"> • Чинна мережа авто- та залізничних шляхів • Програмну територію перетинають деякі транс'європейські і магістралі • Близькість до річкових і морських портів 	<ul style="list-style-type: none"> • Брак автомагістралей • Авто- та залізнична мережі потребують негайної модернізації • Різниця у розмірах залізничних колій на прикордонній території (вузька колія в Румунії та широка в Україні та Республіці Молдова) • Низька якість інфраструктури перетину кордону • Застарілі системи водопостачання • Незначна частка населення, яке має можливість користуватися каналізаційними системами • Низький рівень впровадження ІКТ систем і комп'ютеризації • Прогалини у газовій та енергетичній мережах, низькі потужності для транскордонного обміну електроенергією через неузгодженість технічних і регуляторних стандартів • Обмеженість доступу до енергетичних ресурсів у багатьох сільських територіях • Застарілі та неефективні 	<ul style="list-style-type: none"> • Використання фондів ЄС для вирішення проблем з інфраструктурами доріг і перетину кордону. • Розвиток транс'європейських мереж, що перетинають програмну територію • Інвестування в інфраструктуру зі структурних фондів у межах цільових програм • Потенціал для використання відновлювальної енергії, особливо біоенергії, енергії вітру та сонця • Наявність європейських проектів, спрямованих на розширення співпраці щодо постачання енергії 	<ul style="list-style-type: none"> • Погіршення стану авто- та залізничних шляхів. • Низькі темпи розвитку і впровадження ІТ. • Недостатня кількість персональних комп'ютерів і користувачів інтернету як наслідок старіння населення та низьких доходів. • Брак чистої питної води на частині програмної території спричиняє проблеми зі здоров'ям населення

		електростанції та системи центрального опалення		
Населення та суспільство	<ul style="list-style-type: none"> Значний відсоток двомовного населення в Республіці Молдова полегшує спілкування з населенням як Румунії, так і України Культурна ідентичність Добре розвинена мережа університетів з хорошою репутацією Добре розвинена державна система освіти Існування трьох євро регіонів, що діють на програмній території 	<ul style="list-style-type: none"> Низький рівень розвитку шкільної інфраструктури (недостатня оснащеність комп'ютерами та обладнанням) Низька прибутковість більшості сфер, що впливає на загальний стан здоров'я населення Коротка середня тривалість життя Низька результативність ініціатив євро регіонів 	<ul style="list-style-type: none"> Нові пропозиції щодо нормативної бази стосовно прикордонного руху на зовнішніх кордонах можуть сприяти налагодженню співпраці прикордонних територій. Налагодження взаємин між університетами на програмній території може стати поштовхом для майбутнього розвитку сектору досліджень та розвитку Євро регіони можуть стати лідерами розвитку транскордонних регіональних планів або стратегій на прикордонній території 	<ul style="list-style-type: none"> Значні відмінності у масштабах взаємовідносин ЄС можуть у майбутньому спричинити розбіжності в прикордонних регіонах Візовий режим може стати бар'єром для безперешкодного пересування людей, що співпрацюють у межах цієї Програми Брак реальної участі членів в ініціативах євро регіонів
Навколишнє середовище	<ul style="list-style-type: none"> Унікальні природні системи Різноманітність природного середовища Лісові масиви Різні річкові та екологічні системи, включаючи водно-болотні угіддя 	<ul style="list-style-type: none"> Високий ступінь забруднення води стічними водами та промисловими відходами Неефективне управління очищенням стічних вод Брак розвинених систем управління твердими відходами, особливо в сільських районах Високий рівень ерозії ґрунтів Брак сучасних та ефективних 	<ul style="list-style-type: none"> Зростання інтересу до транскордонної співпраці у вирішенні спільних проблем навколишнього середовища, включаючи підготовку до надзвичайних ситуацій Утилізація відходів, їх переробка є потенційною сприятливою для навколишнього середовища сферою забезпечення населення робочими місцями Більш висока обізнаність з питань охорони 	<ul style="list-style-type: none"> Багато проблем у водопостачанні та управлінні відходами Нестабільні методи ведення сільського господарства Відсутність можливості проводити моніторинг та оцінювати шкоду, заподіяну навколишньому середовищу забрудненням Постійне зростання забруднення твердими відходами та стічними водами Низький рівень інформації та освіти з охорони навколишнього

		інтегрованих систем управління факторами навколишнього середовища • Брак інтегрованих планів з попередження надзвичайних ситуацій	навколишнього середовища • Упровадження техніки басейнового управління річками, включаючи стратегії попередження повеней 3	середовища • Високий ризик настання таких надзвичайних ситуацій, як повені та забруднення • Вирубування лісів
--	--	--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

4. Узгодженість з іншими програмами та стратегіями

Спільна операційна програма ЄС „Румунія–Україна–Республіка Молдова” не розроблялась відокремлено від інших ініціатив, вона тісно пов’язана з широким колом стратегій, чинних у ЄС, на національному, регіональному та місцевому рівнях на програмній території. Під час визначення стратегії СОП врахована відповідна політична орієнтація, а також діяльність, що підтримується іншими програмами та ініціативами, з метою забезпечення узгодженості її пріоритетів з широкою регіональною структурою співробітництва.

СОП враховує взаємодоповнюваність і використання можливостей спільної діяльності з іншими ініціативами та насамперед передбачає допомогу у тих напрямках, які дають змогу отримати найбільшу додану вартість. Програма побудована з урахуванням попереднього досвіду, отриманого в ході ініціатив зі співробітництва в межах програмної території, як при визначенні її стратегії, так і під час упровадження її пріоритетів.

4.1, Узгодженість з національними стратегіями

Визначені СОП пріоритети узгоджені зі стратегіями розвитку Республіки Молдова, України та Румунії. Впровадженню СОП сприятиме нове законодавство, розроблене національними урядами з метою просування транскордонного співробітництва та регіонального розвитку.

Республіка Молдова

Стратегічний документ стосовно зменшення бідності та розвитку економіки (*EGPRSP*) *Республіки Молдова на 2004–2007* визначає стратегічний курс на сталий розвиток Республіки Молдова в середньостроковому періоді. Він слугує базисом для розвитку та впровадження стратегій допомоги міжнародними фінансовими організаціями та країнами-донорами. Враховуючи соціальну орієнтацію економічної політики уряду, EGPRSP визначає пріоритетним завданням добробут громадян, соціальний захист найбільш вразливих верств населення, включаючи систему соціальних гарантій, створення нових робочих місць (особливо для бідних), полегшення доступу до якісних медичних послуг та накопичення високоякісного людського капіталу шляхом підвищення освітнього рівня та прискорення наукового розвитку.

У Республіці Молдова розробляється ще один стратегічний документ – Національний план розвитку (НПР), в якому будуть визначені цілі та пріоритети розвитку, а також заходи, яких насамперед слід буде вжити в найближчі чотири роки (2008-2011).

НПР також слугуватиме спільним інструментом для інтеграції чинних стратегій з метою регулювання процесу розробки бюджету (середньострокова стратегія витрат), а також для освоєння зовнішньої

технічної та фінансової допомоги. План передбачає зосередитись на деяких пріоритетах з метою ефективного використання ресурсів і виконання завдань з максимальним ефектом для економічного та соціального розвитку країни. Враховуючи це, НПР визначає п'ять середньострокових національних пріоритетних завдань:

- підтримка сучасної демократичної держави, що ґрунтується на принципі верховенства права;
- вирішення Придністровського конфлікту та возз'єднання країни;
- підвищення національної економічної конкурентоспроможності;
- удосконалення людських ресурсів, підвищення рівня зайнятості та сприяння соціальній участі;
- регіональний розвиток.

Упродовж періоду реалізації Програми впроваджуватиметься низка секторальних національних стратегій розвитку, зокрема Державна програма підтримки автодорожнього сектору на 2008-2018 роки та Стратегія з водопостачання та систем каналізації на 2008-2012 роки.

Україна

СОП узгоджена з національною політикою України. Так, з метою усунення інституційних, правових і фінансових бар'єрів для співпраці уряд України розробив Закон з транскордонного співробітництва. Також в Україні впроваджується Національна стратегія регіонального розвитку 2004-2015.

Ця стратегія має на меті забезпечення конкурентоспроможності регіонів, підтримку сталого розвитку, що ґрунтується на сучасних технологіях, розширення промислового виробництва та створення нових робочих місць.

Стратегічною метою є створення передумов для набуття Україною членства в Європейському Союзі, забезпечення сталого економічного зростання, запровадження інноваційної моделі розвитку та соціальна переорієнтація економічної політики.

Пріоритетними напрямками стратегічного розвитку є:

1. Створення та вдосконалення інфраструктури з метою підвищення інвестиційної привабливості України та її регіонів.
2. Реструктуризація економічних ресурсів окремих регіонів і заохочення їх диверсифікації, заснованої на новітніх технологіях.
3. Розвиток людських ресурсів.
4. Заохочення регіонального розвитку.

Закон з транскордонного співробітництва

Суб'єктом цього Закону є правовий, економічний та організаційний базис транскордонного співробітництва.

У Законі обумовлені принципи, сфери та організаційні форми, способи фінансування транскордонної співпраці, координація діяльності, контроль за виконанням законодавства у сфері транскордонного співробітництва, повноваження сторін у транскордонних відносинах України, Угоди з транскордонного співробітництва та установи, що діють у цій сфері.

Концепція Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2007-2010 роки

Концепція має на меті налагодження та поглиблення економічних, соціальних, наукових, технічних, екологічних, культурних та інших відносин між територіальними громадами, їх представницькими органами, місцевими органами влади сусідніх країн.

Державна цільова правоохоронна програма "Облаштування та реконструкція державного кордону" на період до 2015 року

Основною метою Програми є забезпечення розвитку та технічного облаштування Державного кордону України відповідно до європейських стандартів і поглиблення транскордонного співробітництва з використанням можливостей країни. Цілями Програми є: розвиток інфраструктури перетину кордону відповідно до європейських стандартів, упровадження прогресивного досвіду і новітніх технологій перетину кордону, систем спрощення пересування людей, а також запобігання транскордонній кримінальній діяльності.

Адміністрації областей розробили *Стратегії регіонального соціально-економічного розвитку* з особливими транскордонними компонентами. Ці документи тісно пов'язані з національною стратегією регіонального розвитку до 2015 року та іншими секторальними програмами, наприклад, такими, як національна Програма комплексного розвитку українського Придунав'я на 2004-2010 роки.

Метою Програми комплексного розвитку українського Придунав'я на 2004-2010 роки є створення умов для підтримки сталого розвитку регіону, підвищення ефективності використання природних ресурсів та економічного потенціалу, запровадження високих стандартів життя, вирішення соціально-економічних проблем.

Румунія

Національна стратегічна концепція розвитку Румунії (NSRF) на 2007–2013 роки підкреслює стратегічну зорієнтованість на економічну та соціальну політику. Про ситуацію на кордоні між Румунією, Україною та Республікою Молдова в концепції зазначається таке: «В регіонах, розташованих по сусідству з кордоном, спостерігаються низький рівень економічного розвитку та досить висока безробітність». Також підкреслюються необхідність охорони навколишнього середовища на

прикордонній території, екологічна важливість більшості такої території (наприклад, дельти Дунаю).

Між 2004 та 2006 роками уряд Румунії розробив Національну стратегію інтегрованого управління Державним кордоном. До окреслених цією стратегією завдань належать удосконалення правової та адміністративної структури на національному, регіональному та місцевому рівнях; розробка та впровадження ефективного механізму моніторингу та оцінки інтегрованого управління кордоном на всіх рівнях.

4.2. Узгодженість з програмами та політикою ЄС

4.2.1. Підтримка транскордонного та регіонального співробітництва з боку ЄС

На прийнятій території ЄС підтримує низку інших програм транскордонного та регіонального співробітництва широкого географічного спектра (Чорне море, Східна регіональна програма, Interreg IVC, Південно-Східна Європа) та продовжує підтримувати проекти, що впроваджуються в межах програм сусідства. При цьому в ході впровадження СОП увага зосереджується на уникненні дублювання та ефективному використанні потенціалу спільної діяльності.

- **Програми сусідства „Румунія–Республіка Молдова” та „Румунія–Україна” PHARE/TACIS 2004-2006**

У межах програм сусідства „Румунія–Республіка Молдова” та „Румунія–Україна” фінансувались проекти, спрямовані на соціальний та економічний розвиток, розвиток інтегрованої системи інфраструктури та співробітництво у форматі «від людини до людини».

Ці дві двосторонні програми транскордонного співробітництва є попередниками СОП, а їх упровадження триватиме до 2010 року. Завданням СКО та СМК є уникнути ризиків дублювання, перехресного або подвійного фінансування проектів упродовж цього періоду та, особливо, під час конкурсу проектів.

СОП також побудована з урахуванням досвіду реалізації програм сусідства. Результати оцінювання яке відбулося у серпні 2006 року, підтвердили важливість проектів, розроблених на місцевому рівні з урахуванням місцевих ініціатив та відповідно до національних і регіональних програм регіонального розвитку. Однак ці результати не дають чіткого уявлення про програмний вплив, адже попередній процес контрактування завершився у листопаді 2006 року. Під час впровадження СОП будуть враховуватись уроки майбутнього оцінювання.

- **Програма „Чорне море” ЄІСП 2007–2013**

Програма „Чорне море” ЄІСП 2007-2013 охоплює регіон, до якого входять десяти країн, включаючи всю прийнятну територію СОП „Румунія–Україна–Республіка Молдова”. Її пріоритетами визначено підтримку

економічного розвитку, вирішення проблем навколишнього середовища і заохочення діяльності у форматі «від людини до людини».

Місцеві та регіональні представники від Румунії, України та Республіки Молдова, допущені до участі у Програмі, можуть також упроваджувати проекти транскордонного співробітництва в межах Програми „Чорне море”. Отже, враховуючи близькість програм співпраці, СКО повинен попереджати подвійне фінансування проектів і діяльності. Враховуючи обмежений бюджет цієї Програми та її географічні масштаби, ймовірність дублювання невисока, вона, радше, надасть можливість доповнити ініціативи і спільну діяльність.

- **Східна регіональна програма ЄІСП 2007-2013**

Східна регіональна програма ЄІСП охоплює сім країн Східної Європи та Південного Кавказу, включаючи Республіку Молдова та Україну. Вона сприятиме співробітництву за ключовими регіональними напрямками, визначеними в стратегічному документі 2007-2013 та індикативній програмі 2007-2010. Цю Програму розроблено на основі Регіональної програми Tacis (2004–2006) з виокремленням таких тематичних сфер: стале управління природними ресурсами, сприяння розвитку торгівлі, інвестування (особливо в транспортну сферу – через програму TRACECA) та енергетики (через програму INOGATE)), правосуддя та внутрішні справи.

Взаємна доповнюваність і підтримка в межах Східної регіональної програми ЄІСП (СРП) та СОП надаються при виконанні більшості пріоритетних завдань СРП: Пріоритет 1 сконцентрований на транспортних мережах, енергії та регіональному співробітництві між СМП; Пріоритет 2 – на екології; Пріоритет 3 – на кордоні, управлінні міграцією та митниці; Пріоритет 4 – на підтримці контактів «від людини до людини».

- **Міжрегіональна програма Interreg IVC 2007-2013**

Прийнятна територія СОП „Румунія–Україна–Республіка Молдова” також включена до програми міжрегіонального співробітництва Interreg IVC, в межах якої ЄС підтримує територіальне співробітництво. Незважаючи на те, що деякі пріоритети та типи прийнятних партнерів за проектами подібні до СОП, програма Interreg більше сконцентрована на підтримці партнерів з ЄС, тому не становить перешкод для успішної спільної реалізації двох ініціатив.

Міжрегіональною програмою Interreg IVC передбачена допомога місцевим і регіональним органам влади та установам, що керуються в рамках публічного права. До впровадження проектів слід залучати партнерів щонайменше з трьох різних країн, з яких щонайменше дві мають бути країнами – членами ЄС. Програма сконцентрована на двох тематичних пріоритетах: інновації та економіка, орієнтована на знання; навколишнє середовище та попередження ризиків. Деякі заходи

(наприклад, сприяння розвитку СМП, інновації, сфера досліджень і розвитку, розвиток людських ресурсів, охорона навколишнього середовища, водне господарство, управління відходами) можуть також додатково підтримуватись на прийнятній території Interreg IVC та СОП.

- **Транснаціональна програма „Південно-Східна Європа 2007–2013»**

Прийнятна територія СОП також є частиною Транснаціональної програми „Південно-Східна Європа” (ТП ПСЕ), що охоплює регіони 17 країн. Деякі заходи (наприклад, просування інновацій, охорона навколишнього середовища та розширення доступу) можуть бути підтримані в межах як ТП ПСЕ, так і СОП. Важливо досягти взаємодоповнюваності діяльності та уникнути подвійного фінансування.

4.2.2. Підтримка ЄС національних стратегій і програм

СОП фокусується на місцевих і регіональних учасниках, вона узгоджена та доповнює ініціативи ЄС з підтримки стратегій і програм Румунії, України та Республіки Молдова. При цьому враховується, що Румунія є країною – членом ЄС, в якій розроблена Національна стратегічна концепція розвитку (NSRF) як базис для підтримки з боку структурних фондів. Водночас підтримку Україні та Республіці Молдова ЄС надаватиме в межах Європейського інструменту сусідства та партнерства відповідно до затверджених планів дій.

- **Підтримка з боку структурних фондів для Румунії**

ЄС підтримує Румунію за допомогою секторальних програм, що фінансуються зі структурних фондів і спрямовані переважно на зміцнення економічної конкурентоспроможності, регіональної політики, людські ресурси, транспорт і навколишнє середовище.

Проекти, які планується впровадити в межах СОП, повинні сприяти використанню та поширенню позитивного досвіду, набутого під час реалізації заходів, підтримуваних цими програмами, або доповнювати їх транскордонним партнерством.

Секторальна операційна програма зміцнення конкурентоспроможності для Румунії

Основною метою цієї програми є підвищення продуктивності румунських компаній. Конкретними завданнями є зміцнення та розширення виробництва Румунії, створення середовища, сприятливого для розвитку підприємництва, розширення сектору досліджень і розвитку, стимулювання співробітництва між науково-дослідними установами у виробничому секторі, валоризація потенціалу Інформаційних і комунікаційних технологій та його використання в державному та

громадському секторах, підвищення енергетичної ефективності та безпека ресурсів у контексті боротьби зі змінами клімату.

Регіональна операційна програма Румунії (РОП)

Загальною метою РОП є підтримка та сприяння сталому збалансованому економічному та соціальному розвитку регіонів Румунії шляхом поліпшення підприємницького середовища та інфраструктури з акцентуванням уваги на регіонах, що відстають. Конкретними завданнями є збільшення привабливості регіонів для розміщення бізнесу, розвитку туризму, полегшення доступу до них, вивіщення соціально-економічної ролі міських центрів.

РОП виявила у країні багато різноманітних проблем, наприклад: зростання невідповідності у розвитку між регіоном Бухарест-Ілфов та іншими регіонами; повна незбалансованість розвитку між Заходом і Сходом країни; концентрація постійно низького рівня розвитку в Північно-Східному регіоні, на кордоні з Республікою Молдова та в Південному регіоні вздовж Дунаю. Крім того, вона підкреслила масове зменшення кількості малих і середніх міст, особливо моноіндустріальних, що зумовлено промисловою реструктуризацією, соціально-економічним занепадом багатьох міських центрів разом зі зменшенням їх ролі у розвитку прилеглих сільських територій.

Секторальна операційна програма з розвитку людських ресурсів

Загальною метою цієї програми є розвиток людського капіталу та підвищення конкурентоспроможності шляхом узгодження змісту освіти та навчання впродовж всього життя з потребами ринку праці та забезпечення розширення можливостей для майбутньої участі у сучасному ринку праці для 1650000 осіб.

Участь Європейського соціального фонду сприятиме збільшенню інвестицій у людський капітал, модернізації освіти та системи тренінгів, розширенню можливостей для працевлаштування та соціальному залученню уразливих груп.

Секторальна операційна програма з розвитку транспорту

Загальною метою цієї програми є удосконалення транспортної системи в Румунії, що уможливить безпечне, швидке та ефективне пересування людей і товарів з рівнем послуг, який відповідає європейським стандартам.

Крім того, конкретними завданнями програми є:

- сприяння міжнародному та транзитному пересуванню людей і товарів у Румунії шляхом налагодження ефективного сполучення до та з порту Констанца разом з транзитним транспортом з ЄС на південь через модернізацію та розвиток відповідних пріоритетних

- осей транс'європейської транспортної мережі (TEN-T) зі здійсненням необхідних екологічних заходів;
- сприяння ефективному пересуванню людей і товарів між регіонами Румунії та його перенесення з віддалених від берега частин країни до пріоритетних транспортних осей шляхом модернізації та розвитку TEN-T і національних мереж відповідно до принципів сталого розвитку;
 - сприяння розвитку збалансованої транспортної системи методів, що ґрунтується на відповідних конкурентних перевагах кожного шляхом заохочення розвитку залізниць, водного та інтермодального транспорту;
 - сприяння сталому транспортному розвитку шляхом мінімізації шкідливого впливу транспорту на навколишнє середовище, зміцнення транспортної безпеки та людського здоров'я.

Секторальна операційна програма з охорони навколишнього середовища

Програма концентрується на завданнях у секторі навколишнього середовища, у вирішенні яких Румунія відстає від ЄС. До них належать такі питання, як вода, стічні води, управління відходами, забруднення ґрунту, забруднення повітря, біорозмаїття, охорона природи, боротьба з повеннями та ерозією берегів.

Національний план з сільського розвитку (НПСР)

Чотири осі НПСР мають на меті поліпшення сільської території шляхом:

- зміцнення конкурентоспроможності секторів сільського та лісового господарства;
- поліпшення стану навколишнього середовища та сільського простору;
- поліпшення якості життя в сільській місцевості та диверсифікація сільської економіки;
- упровадження лідерського підходу.

• **Європейська політика сусідства та Україна**

У контексті Європейської політики сусідства допомога Україні з 2007 року надається в основному через Європейській інструмент сусідства та партнерства, що замінив програму Tacis разом з низкою програм тематичної допомоги.

Допомога, що надаватиметься через ЄІСП, визначена відповідно до політичних цілей, закладених у Плані дій „Україна–ЄС”, прийнятому в 2005 році, та у пріоритетних сферах, визначених у Стратегічному документі країни на 2007-2013 роки і Національній **індикативній** програмі на 2007-2013 роки.

СОП узгоджена з такими політичними цілями Плану дій, як економічні та соціальні реформи, поліпшення енергетичних і транспортних мереж, розширення співпраці з питань охорони навколишнього середовища та

заохочення контактів «від людини до людини». Транскордонне співробітництво допоможе удосконалити законодавство у сфері транскордонного та регіонального співробітництва.

СОП узгоджується з цілями транскордонного співробітництва, що були визначені в Стратегії ЄС для України на 2007–2013 роки. Однією з її умов є те, що програми в межах ЄІСП в Україні підтримуватимуть широкий спектр проектів від малих за розміром ініціатив місцевих адміністрацій, громадських організацій і громадянського суспільства до великих проектів з залученням великої кількості партнерів та інвестуванням у транскордонному контексті.

СОП також доповнює пріоритети Національної **індикативної** програми, визначені призначенням фондів ЄІСП: Пріоритет 1 – підтримка демократичного розвитку та доброго врядування, зокрема підпріоритети 3 (розвиток громадянського суспільства та місцевої влади) та 4 (освіта та обміни у форматі «від людини до людини»); Пріоритет 3 – підтримка розвитку інфраструктури в енергетиці, транспорті, навколишньому середовищі та прикордонному менеджменті. Між допомогою у сфері інфраструктури, що надається з боку ЄІСП на національному рівні, та проектами, які будуть реалізовані в межах СОП, повинна бути забезпечена взаємоузгодженість і взаємодоповнюваність.

- **Європейська політика сусідства та Республіка Молдова**

СОП узгоджена зі стратегією підтримки Республіки Молдова з боку ЄС, що надається в основному в межах ЄІСП. Завдання, визначені в Плані дій „ЄС–Республіка Молдова” включають удосконалення адміністративно-управлінської сфери, співпрацю з економічних і регуляторних питань з метою поліпшення бізнес-клімату та досягнення довгострокової стабільності економічної політики, співпрацю з питань прикордонного менеджменту, управління міграцією та боротьбою з організованою злочинністю.

СОП сприятиме виконанню пріоритетних завдань, визначених у Стратегії ЄС для Республіки Молдова на 2007-2013 роки та Національній **індикативній** програмі на 2007–2010 роки, зокрема, Пріоритету 1 – підтримка демократичного розвитку та доброго врядування, підпріоритетів 3 (розвиток громадянського суспільства та місцевої влади) та 4 (освіта та обміни у форматі «від людини до людини»); Пріоритету 3 – підтримка економічного розвитку.

СОП також не заперечує надання підтримки низці проектів у межах ЄІСП, передбачених Стратегією ЄС для Республіки Молдова.

4.2.3. Інші напрями політики та інші програми ЄС

При розробці СОП також були враховані інші напрями політики та інші програми ЄС, спрямовані на створення ефективних кордонів та удосконалення інфраструктури.

- **Сприяння ефективним і безпечним кордонам**

Серед умов вступу Румунії до ЄС були удосконалення прикордонного менеджменту та запровадження Шенгенського режиму. Окрім багатьох позитивних ефектів, виконання цих вимог створило певні труднощі, адже запровадження нового візового режиму частково змінило традиційне управління кордоном у деяких частинах Програмної території.

З фондів PHARE в межах Програми «Зміцнення та управління контролем на кордонах» з 2004 по 2006 роки уряд Румунії отримав фінансування для підтримки розвитку інституцій контролю на кордоні, що значно прискорило упорядкування прикордонного менеджменту в країні і його узгодження з вимогами, які були висунуті під час її вступу до ЄС.

Місія ЄС з прикордонної допомоги Молдові та Україні розпочала свою роботу 30 листопада 2005 року після того, як від президентів обох країн надійшов спільний запит про допомогу. Основними завданнями місії є: робота з Республікою Молдова та Україною з питань гармонізації їхніх стандартів і процедур прикордонного менеджменту з чинними в країнах – членах ЄС; допомога в розширенні професійних можливостей працівників митних і **прикордонних охоронних служб** у Республіці Молдова та Україні; розширення можливостей для аналізу ризиків; поглиблення співпраці та взаємоузгодженості в діяльності прикордонних і митних служб та інших органів охорони правопорядку; сприяння транскордонному співробітництву.

Республіка Молдова та Україна також беруть участь у Програмі «BUMAD» (Білорусь, Україна та Республіка Молдова проти наркотиків), що фінансується ЄС та призначена для допомоги у попередженні зловживання та торгівлі наркотиками в Білорусі, Республіці Молдова та Україні, зменшення обігу наркотиків між цими країнами та ЄС. Програмою фінансуються проекти, які сприятимуть поліпшенню нагляду в ході прикордонного контролю, та тренінги для прикордонних служб.

- **Підтримка інфраструктури (Європейський інвестиційний банк)**

Європейський інвестиційний банк (ЄІБ) за допомогою довгострокових кредитів на взаємовигідній основі підтримує інтеграцію, збалансований розвиток і соціально-економічне гуртування країн – членів ЄС.

Згідно з Мандатом, затвердженим Радою Європи у грудні 2004 року, ЄІБ має право провадити позикову діяльність в Україні та Республіці Молдова у сферах охорони навколишнього середовища, транспорту,

телекомунікацій та енергетичної інфраструктури, надаючи пріоритет осям транс'європейській мережі ("TEN").

Новим зовнішнім мандатом ЄІБ для «східних сусідів» і Росії передбачено бюджет 3,7 млрд євро. Робота з активізації життєздатного портфеля кредитів для України триває досі, а перші кредитні операції були здійснені у першій половині 2006 року.

У грудні 2006 року була підписана рамкова угода з Республікою Молдова та досі триває робота з активізації життєздатного портфеля кредитів, зокрема у транспортному, енергетичному та секторі охорони навколишнього середовища.

4.3. Узгодженість з іншими міжнародними програмами та ініціативами

При розробці стратегії та визначенні пріоритетів СОП врахована діяльність, яка підтримується іншими донорами та міжнародними фінансовими інституціями. Ці ініціативи викладені нижче.

- **Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР)**

У Румунії ЄБРР підтримує інвестування в інфраструктуру (наприклад, трамвайні колії в м. Яси), енергетичний розвиток (системи опалення), залучення ПІІ і фінансовий сектор. Він також розширює можливості державних адміністрацій і місцевих органів влади щодо використання фондів ЄС.

У Республіці Молдова ЄБРР підтримує зміцнення банківського сектору і розвиток приватного, включаючи діяльність, що має на меті поліпшити становище у харчовій та обробній промисловості, секторах роздрібної торгівлі і майна, удосконалити інфраструктуру країни (наприклад, оновлення аеропорту в Кишиневі та реконструкція доріг).

В Україні ЄБРР підтримує поліпшення бізнес-клімату і зміцнення конкурентоспроможності приватного сектору, розширення інституційних можливостей фінансового сектору та доступного для СМП фінансування, оновлення доріг, залізниць, інфраструктури морських, річкових та авіа портів, енергетичного, нафтового та газового секторів (наприклад, удосконалення високовольтних енергосистем в Одеській області).

- **Світовий банк**

У середині жовтня 2004 року кредитний портфель Республіки Молдова містив 11 інвестиційних операцій з мережевими зобов'язаннями на загальну суму 146,3 млн доларів США (включаючи грант, наданий Глобальним екологічним фондом розміром 5 млн доларів США). Приблизно половина цієї суми передбачена на реалізацію проектів з інфраструктури, а друга половина розподілена між діяльністю з людського розвитку,

розвитку приватного сектору та сільськогосподарського виробництва.

Стратегія допомоги країні на 2005-2008 роки сфокусована на трьох напрямках, що діють у середньо- та довгострокових пріоритетах зі зниження рівня бідності та деталізовані в Стратегії економічного розвитку, зменшення рівня бідності для Молдови:

1. Створення умов для економічної стабільності, зростання та створення нових робочих місць.
2. Полегшення доступу до соціальних послуг, капіталу та громадської інфраструктури, зменшення ризиків навколишнього середовища.
3. Удосконалення управління у громадському секторі та боротьба з корупцією.

До проектів, доцільність яких обґрунтована транскордонним впливом, належать проекти використання сільськогосподарських відходів, захисту ґрунтів, збереження біорозмаїття річки Дністер та боротьби з посухою. Плановані проекти включають проекти з інфраструктури навколишнього середовища та програми з підтримки автодорожнього сектору.

Світовий банк також діє в Україні і фінансує діяльність з реформування громадського сектору, фінансової структури, розвитку приватного сектору та охорони навколишнього середовища. До проектів особливого значення належать проекти зі стимулювання СМП та розвитку електронних технологій. Стосовно охорони навколишнього середовища Світовий банк надає допомогу Україні у впровадженні програми з безпечної питної води, що була започаткована у липні 2005 року, та фінансує екологічні проекти у Дунайському біосферному заповіднику. Фінансування з боку ЄС також використовується для зменшення забруднення повітря і сільськогосподарських угідь.

- **Інші двосторонні донори**

USAID

Поточна програма для Республіки Молдова впроваджена впродовж 2001–2007 років та охоплювала розвиток підприємництва, зокрема СМП, демократичних інституцій і соціальну допомогу.

Враховуючи успіхи Республіки Молдова в питаннях розвитку на перехідному етапі, уряд США надав країні підтримку в межах Порогової програми „Millennium Challenge Account” (MCA). Після успішного впровадження Порогової програми Республіка Молдова була залучена до MCA в повному обсязі.

В Україні підтримка з боку USAID сфокусована на трьох основних напрямках: економічне зростання, розвиток демократії та управління, **здоров'я та перебудова суспільства.**

DFID

У Республіці Молдова впроваджується «Регіональний план допомоги для Центральної Азії, Південного Кавказу та Республіки Молдова на 2004-2007 роки». В його межах підтримуються такі пріоритети: удосконалення управління та інституційного середовища для зменшення рівня бідності, сприяння сталому розвитку, орієнтованому на бідних, збільшення внеску Великобританії у вирішення конфліктів і зміцнення миру. З 2007 року DFID розпочало надавати пряму підтримку бюджету у формі внесків до «Кредиту на підтримку зменшення бідності».

В Україні DFID завершило всі свої програми і підтримки більше не надає.

SIDA

SIDA розпочала свою діяльність у Республіці Молдова у 1996 році та спочатку фінансувала невеликі проекти. Однак з 2004 року, після того як Швеція ухвалила Першу середньострокову стратегію допомоги країні, підтримку отримали більші програми реформ. Нова стратегія співробітництва на 2007-2010 роки передбачає підтримку ефективного державного управління та демократії, зміцнення конкурентоспроможності сільських регіонів і зменшення енергетичної уразливості. Стратегія передбачає щорічне фінансування у розмірі приблизно 10 млн євро.

В Україні SIDA підтримує проекти з боротьби з бідністю та гармонізації з ЄС.

4.4. Висновки щодо аналізу узгодженості стратегії СОП „Румунія–Україна–Республіка Молдова” та її впровадження

На підставі аналізу співпраці та виконання програм на прийнятній території СОП можемо сформулювати декілька висновків про «додану вартість» від реалізації Програми, порівняти її з іншими ініціативами та оцінити взаємодоповнюваність і взаємоузгодженість.

- **Додана вартість Програми „Румунія–Україна–Республіка Молдова” ЄІСП**

СОП має конкретні обсяг і спрямованість, що доповнює інші стратегії та ініціативи і ґрунтується на досвіді попередніх Програм сусідства:

- проекти мають на меті досягнення транскордонного впливу;
- пріоритетні завдання Програми сконцентровані на спільних потребах прийнятних регіонів, визначених у СОП;
- партнерами з реалізації проектів є місцеві і регіональні організації та установи, які зобов'язуються розробити і впровадити проект на основі пріоритетів Програми;
- проекти розроблені та впроваджуються в партнерському дусі – організації та установи по обидва боки кордону обмінюються досвідом зі своїми партнерами, разом працюють над

вирішенням спільних проблем або для розвитку спільного потенціалу.

- **Сприяння успішній взаємній діяльності з іншими програмами та ініціативами, створення плацдарму та ефект поширення**

Сприяння взаємодоповнюваності підтримки та досягнення ефекту поширення є важливими аспектами забезпечення найкращого використання ресурсів і досягнення найвищих результатів у прийнятних регіонах. Програма „Румунія–Україна–Республіка Молдова” вимагає докладення зусиль для досягнення успіхів у спільній діяльності з іншими програмами та ініціативами, що підтримують проекти з подібними пріоритетами на прийнятній території, як зазначено в п. 4.1–4.3.

СОП забезпечить тривалу узгодженість допомоги, яка надається в її межах, з іншими регіональними ініціативами та проектами та сприятиме спільній діяльності за допомогою таких засобів:

- постійний обмін інформацією між СКО/СТС Програми, регіональними та міжнародними організаціями, що діють на прийнятній території;
- члени СМК в повному обсязі володіють інформацією про свою регіональну та національну політику і проекти, що впроваджуються на їх території в межах інших ініціатив і стратегій співпраці. Отже, проекти, що фінансуватимуться в межах СОП, є взаємоузгодженими і між ними буде забезпечений взаємозв'язок. З цією метою вони контактуватимуть з відповідними національними установами, зокрема:
 - у Румунії взаємодоповнюваність секторальних і регіональних програм буде забезпечена за допомогою активного залучення регіональних агентств розвитку та відповідних міністерств як на етапі програмування, так і на більш пізніх етапах упровадження;
 - у Республіці Молдова створений Національний комітет зовнішньої допомоги, який очолює перший віце-прем'єр-міністр, а його заступником є міністр економіки та торгівлі. Комітет покликаний забезпечити прозоре та ефективне управління зовнішньою допомогою, а також взаємодоповнюваність чинних програм і тих, які перебувають на етапі програмування;
- заявники в своїх проектних заявках повинні описати, яким чином цей проект пов'язаний з іншими або доповнює інші проекти та ініціативи, що впроваджувались цією організацією або іншими партнерами в подібній сфері;
- у своїх заявках партнери повинні обґрунтувати очікувані позитивні наслідки від реалізації проекту чи його примножувальний (мультиплікаційний) ефект, наприклад, шляхом поширення або копіювання результатів в інших

регіонах. Необхідно також зазначити, чи проект слід розглядати як пілотний, що може бути використаний як зразок та бути скопійований для ширшого використання в межах інших ініціатив.

- **Уникнення подвійного фінансування та дублювання проектів**

Заявники повинні чітко вказати в заявках, чи вони зверталися із запитами до інших фондів з метою отримання фінансування на частину або на всі запропоновані заходи. Це не повинно впливати на оцінювання заявки, але буде враховуватися на етапі остаточного добору проектів. Володіючи такою інформацією, СМК і СКО зможуть проконсультуватися з іншими донорами та програмами до моменту підписання грантового контракту з метою уникнення подвійного фінансування діяльності в разі підтримки проекту.

Ризикованими з точки зору дублювання діяльності є проекти, які були профінансовані в межах програм „Румунія–Україна” та „Румунія–Республіка Молдова”. З початком впровадження СОП ці Програми все ще будуть діяти. З метою уникнення подвійного фінансування в межах Програм сусідства особливу увагу спільні структури Програми „Румунія–Україна–Республіка Молдова” приділятимуть конкурсу проектів, а також отриманим заявкам і проектам, які вже фінансуються.

Іншим ризиком, що був визначений у процесі програмування, є дублювання з румунськими програмами, що співфінансуються зі структурних фондів (наприклад, Національний план з сільського розвитку Румунії, особливо стосовно четвертого пріоритету «впровадження лідерського підходу», що включає діяльність зі співробітництва; Секторальна операційна програма „Конкурентоспроможність”, зокрема Пріоритет 4 «Підвищення енергетичної ефективності та безпека поставок в контексті боротьби зі змінами клімату»).

Враховуючи зазначене, щоб уникнути дублювання, СМК буде запрошувати на засідання представників СКО Програми як наглядачів. Подібний захід також буде використано під час впровадження Скорегованої національної програми з сільського розвитку (RNPRD), яка передбачає участь представника СКО у Відбірковому комітеті. Крім того, СОП фінансуватиме тільки діяльність, яка має транскордонний характер.

Ризиком дублювання також загрожує впровадження Програми „Чорне море” ЄІСП. СКО Програми „Румунія–Україна–Республіка Молдова” систематично консультуватиметься з СКО Програми „Чорне море” на етапі підписання грантових контрактів. Члени СКО Програми „Чорне море” також можуть бути запрошені до участі у засіданнях СМК як наглядачі з метою координації допомоги, що надається.

- **Обмін досвідом і використання результатів**

Упродовж періоду впровадження СОП СКО/СТС та партнери по Програмі підтримуватимуть ініціативи з координації та обміну інформацією стосовно її стратегії з організаціями, що діють на прийнятній території. Це дасть змогу використовувати досвід та результати інших програм, що працюють у межах подібних пріоритетів.

Завдяки активній політиці інформування та поширення накопичених знань СКО/СТС можуть гарантувати, що результати та уроки проектів, доступних громадськості, будуть використані в межах інших програм та ініціатив.

- **Уроки попередніх програм співробітництва**

Планування та програмування. Багаторічний досвід планування і впровадження Програм сусідства „Румунія–Республіка Молдова” та „Румунія–Україна” 2004-2006 допоміг виробити навички ефективного планування та кореляції діяльності на всіх етапах підготовки і виконання завдань.

В ході підготовчого процесу до акредитації Інформаційного джерела електронних даних (EDIS) установи, що були залучені до управління програм Phare (зокрема, міністерство, в структурі якого знаходився СКО), отримали корисну інформацію та базис для заповнення прогалин шляхом виявлення сфер, які потребують удосконалення, включаючи розрахунки необхідних ресурсів з метою адекватного виконання майбутніх завдань.

Адміністративна спроможність є ключовим питанням проектного менеджменту. Серед найважливіших передумов сталого та ефективного менеджменту фондів – добір кадрів, тренінги, відповідна заробітна плата персоналу та регламентованість процедур. Дуже важливою є адміністративна спроможність вигодонабувачів, адже багато з них зіштовхуються з проблемами визначення оптимальної кількості та форм організації навчання персоналу.

Підготовка проектів є також важливою передумовою ефективного та своєчасного впровадження проектів. Це комплексний і досить тривалий процес (особливо для проектів з інфраструктури), ґрунтовна дослідницька робота, яка допоможе уникнути багатьох проблем на етапі впровадження.

Рівень підготовки проектів і статус застосування вигодонабувачем різних угод та дозволів є факторами, які гальмують впровадження. Заздалегідь слід вирішити питання власності на землю, вигодонабувачі повинні надати переконливі докази права володіння землею.

5. ТРАНСКОРДОННА СТРАТЕГІЯ

5.1. Стратегія та мета Програми

Стратегія, ухвалена внаслідок спільної розробки цієї Програми, ґрунтується на спільному трактуванні перспектив розвитку, включаючи проблеми, які належить вирішити, та можливості, які можуть бути використані та визначені в ході географічного та SWOT-аналізів програмної території. Крім того, стратегія загалом розроблена на основі широких консультацій з зацікавленими сторонами з регіонів. Ефективне впровадження стратегії має враховувати, що прикордонна територія повинна прискорити свій економічний розвиток, адже вона є зовнішнім кордоном Європейського Союзу.

Базисом для розробки стратегії слугували такі ресурси:

- Стратегічний документ ЄІСП – ПКС 2007-2013;
- Регламент № 1638/2006, що визначає загальні положення Європейського інструменту сусідства та партнерства;
- Проект Настанов для підготовки Програми;
- Соціально-економічний та SWOT-аналізи програмної території;
- Досвід упровадження Програм сусідства в 2004-2006 роках;
- Висновки, отримані в ході обговорень Робочої групи;
- Висновки з консультацій та обговорення на національному, регіональному і місцевому рівнях.

Прикордонні регіони мають багато спільних проблем. Національні кордони можуть створювати бар'єри для торгівлі та пересування людей. Крім того, люди, які тут живуть, можуть відчувати себе на периферії стосовно національного процесу ухвалення рішень.

Як свідчить аналіз, на прикордонній території склалися усталені історичні, економічні та культурні відносини. Програма покликана зміцнювати та підтримувати ці відносини, що сприятиме соціальній та економічній інтеграції програмної території. Співробітництво обидвох кордонів може допомогти у вирішенні багатьох спільних проблем сусідніх регіонів. Отже, Програма розроблена з використанням принципу „знизу вверх” і з урахуванням місцевих і регіональних ініціатив. Вона узгоджена з національними і регіональними стратегіями кожної країни з метою отримання спільних вигод місцевими і регіональними партнерами по обидва боки кордону.

Програми сусідства 2004-2006 слід розглядати як перший крок на шляху розвитку регіонального профілю та ідентичності. Стратегічний підхід передбачає формування засобів і мотивації для пожвавлення співпраці прикордонних громад. Попередні програми, до яких були залучені країни-учасниці, допомогли набути корисний досвід та дійти висновку про чітку каталітичну функцію співпраці зі спільного розвитку. Ця Програма зорієнтована на чотири основних завдання Стратегічного документа ЄІСП ПКС:

1. Сприяння соціально-економічному розвитку регіонів по обидва боки спільного кордону.
2. Об'єднання зусиль для подолання спільних викликів у таких сферах, як навколишнє середовище, охорона здоров'я, попередження та боротьба з організованою злочинністю.
3. Забезпечення ефективних і безпечних кордонів.
4. Заохочення місцевої діяльності у форматі «від людини до людини».

Для виконання окреслених завдань Програма сфокусована на обмеженій кількості питань, що можуть бути успішно вирішені на транскордонному рівні, та сфер політики, в яких співробітництво на цьому рівні швидше досягне результатів. Основною метою Програми є активізація співпраці на програмній території, а тому більшість її заходів будуть спрямовані на розвиток мереж та інших форм партнерства.

Мета Програми

Метою Програми є поліпшення економічної, соціальної та екологічної ситуації на програмній території в контексті безпечних і захищених кордонів через розширення контактів між партнерами по обидва боки кордону

Досягти цієї мети допоможе дух партнерства, що заохочуватиме до транскордонних контактів і спільної діяльності, сприятиме удосконаленню інфраструктури.

Аналіз програмної території дав змогу визначити її загальну економічну структуру, сільськогосподарські, туристичні та промислові можливості, що можуть бути використані для цільового розвитку. Однак низька якість транспортної інфраструктури та прогалини у мережах постачання природного газу та електроенергії, а також розбіжності у технічних і регуляторних стандартах гальмують розвиток конкурентоспроможної транскордонної регіональної економіки. Співпраця допоможе розширити і полегшити доступ до прикордонної території, удосконалити інфраструктуру. Через обмеженість програмних фондів фінансування великих інфраструктурних проектів не передбачається. Однак у межах Програми передбачається фінансування інфраструктури, зокрема, тих доріг і залізниць, реконструкція яких може суттєво поліпшити рух транспорту вздовж кордону, енергетичних мереж і об'єктів водопостачання та утилізації відходів. З цією метою країни-учасниці у співпраці з Європейською Комісією можуть також упродовж періоду впровадження Програми спільно визначити великі транскордонні інвестиційні проекти, що не представлені в цьому документі, але можуть буди відібрані СМК за умови, що запропонована діяльність узгоджена з пріоритетами та заходами СОП.

Однак удосконалення інфраструктури є лише одним з аспектів економічного та соціального розвитку прикордонних регіонів. Програма

покликана збалансувати інфраструктурні та «м'які» результати від її реалізації, зокрема. мережі, обмін досвідом і спільні заходи.

Низький рівень доходів більшості населення в поєднанні з низькими стандартами життя, особливо в сільській місцевості та маленьких містах, зумовлюють значні міграції з програмної території. Метою Програми визначено розвиток економічного потенціалу регіону, завдяки якому працездатне населення залишатиметься в регіоні. Досягти цього можна шляхом сприяння диверсифікації економіки села, використання великого туристичного потенціалу, сприяння інноваціям, дослідженням і розвитку, підвищення продуктивності праці в регіоні шляхом удосконалення професійних навичок і знань працівників.

Друга мета Стратегічного документа ЄСП «Спільні виклики» підкреслює важливість питань охорони навколишнього середовища на прикордонній території, де реструктуризація економіки та історичне нехтування природоохоронними проблемами призвели до загострення екологічної ситуації. Враховуючи, що проблеми навколишнього середовища впливають на всі прикордонні регіони і не знають кордонів, вирішити їх можна лише спільними зусиллями. Пріоритетні завдання можуть бути вирішені на місцевому та регіональному рівнях, де громади мають спільно планувати та ефективно використовувати ресурси. Для СОП особливе значення має вода, адже річкові системи країн-партнерів взаємопов'язані і забруднення води в одній країні обов'язково відгукнеться в сусідів. Програма покликана мобілізувати спільні зусилля на поліпшення басейнового управління річками, зокрема шляхом використання спільних моніторингових систем.

Географічний аналіз виявив також широкий спектр викликів у навколишньому середовищі, протистояти яким можна лише на транснаціональній основі, реалізуючи спільні стратегії з водного господарства та управління відходами паралельно з розвитком стратегій зі зменшення відходів, збереження екологічної різноманітності та унікальних ландшафтів регіонів. Спільне планування запобіжних заходів і протистояння надзвичайним ситуаціям є ще одним важливим питанням СОП, адже програмна територія в останні роки не раз зіштовхувалась з надзвичайними ситуаціями, зумовленим екстремальними погодними умовами.

Ключовою метою Стратегічного документа ЄСП є «забезпечення ефективних і безпечних кордонів». Для заохочення торгівлі, вільного пересування людей, забезпечення безпеки кордону необхідно вживати конкретних заходів. Аналіз засвідчив необхідність боротьби з такою незаконною діяльністю, як торгівля людьми, що негативно впливає на життєздатність прикордонного населення.

Програма буде зосереджена на розширенні співпраці між органами влади на місцевому рівні з метою удосконалення організації оперативного менеджменту кордону. Крім того, інвестиції в інфраструктуру перетину кордону можуть підтримуватись як стратегічні проекти з виконання

спільних угод усіх країн-учасниць за умови відсутності дублювання інших національних ініціатив.

Суттєвим аспектом також є стимулювання з боку Програми розширення співпраці обох кордону у таких формах, як обмін досвідом і створення різноманітних мереж. Міцні контакти громадянського суспільства та спільна діяльність у освітній, соціальній та культурній сферах відіграють важливу роль в утвердженні духу транскордонної спільності населення, що мешкає на прикордонній території, заохочуватимуть його до участі в майбутніх більш значних спільних проектах.

Значний інтерес до Пріоритету «Діяльність у форматі від людини до людини» виявляє румунська сторона в межах програм „Румунія–Республіка Молдова” та „Румунія–Україна” 2004-2006. Оскільки 2004 та 2005 роках цей пріоритет не був доступний для заявників в Україні та Республіці Молдова, а в Румунії була профінансована лише половина заявок, поданих у межах цього пріоритету (через передбачений умовами конкурсів обмежений бюджет для такої діяльності), СОП має забезпечити більшу кількість заявників з усіх країн-учасниць, що братимуть участь у реалізації проектів у межах цього компонента.

Важливим висновком попередніх Програм сусідства 2004-2006 (та подібної співпраці) є те, що реальне транскордонне співробітництво на місцевому та регіональному рівнях потребує не лише добрих і чітких програм, а й підтримки зацікавлених сторін на етапах розробки та написання проектних заявок. Спільний технічний секретаріат (СТС) Програми, що буде створений СКО, надаватиме допомогу в інформуванні громадськості про можливості СОП та консультуванні з практичних питань підготовки заявок. Враховуючи обширність програмної території та брак досвіду з розробки проектів, з метою розширення доступу до інформації потенційних вигодонабувачів СТС діятиме в двох місцях (головний офіс в Сучаві та офіс в Ясах); будуть також створені три відділення – в Одеській та Чернівецькій областях України та в м. Кишинів (Республіка Молдова). Працівники СТС допомагатимуть зацікавленим сторонам на регіональному та місцевому рівнях у розробці проектів у межах пріоритетів Програми. Як складову стратегії запропоновано фінансувати (за допомогою компонента технічної допомоги Програми) діяльність СТС та його відділень разом з іншою діяльністю, що підтримуватиме впровадження Програми.

Усі пріоритети та компонент „Технічна допомога” детально описані в наступному розділі СОП, після опису перехресних тем, що покладені в основу пріоритетів.

Таблиця, що ілюструє взаєпов'язаність Стратегічного документа ЄІСП і пріоритетів СОП наведена в розділі 6.5 цієї Програми.

5.2. Перехресні теми Програми

Як доповнення до пріоритетів, на яких фокусуватиметься впровадження Програми, пропонуються три критерії, що є визначальними для будь-якої діяльності в межах проектів. Очікується, що заявники, розробляючи проекти, враховуватимуть ці критерії. Крім того, у проекті слід вказати, яким чином їх враховано. Цими критеріями є:

а) Сталий розвиток

Аналіз показав, що забруднення середовища та утилізація відходів на програмній території в останні роки стає дедалі більшою проблемою. Основною метою Програми є сприяння потенціалу розвитку на програмній території, якого передбачається досягти сталими методами, що впливають з Готенбурзької програми ЄС.

Очевидно, що виконання завдань, окреслених Пріоритетом 2, сприятиме поліпшенню стану навколишнього середовища на програмній території. Для цього управлінські структури впродовж впровадження Програми мають забезпечити попередження використання транспорту, який спричиняє забруднення, та застарілих технологій переробки відходів. Також важливо досягти позитивного економічного ефекту від реалізації проектів у межах Пріоритету 1. При цьому слід враховувати, що деякі короткотермінові успіхи в економічному розвитку можуть обернутися екологічними проблемами для майбутніх поколінь. В такому широкому контексті структури управління мають також розглядати шкідливість браконьєрства.

б) Рівні можливості

Принцип рівних можливостей також є фундаментальним принципом Програми: важливо, щоб усі групи суспільства мали рівний доступ до можливостей та вигод від її реалізації, однакові умови для досягнення поставлених цілей. Це, зокрема, стосується питань боротьби з торгівлею людьми, поліпшення становища у суспільстві жінок, дітей/молоді, недієздатних, представників етнічних меншин та інших уразливих груп, інформування громадськості про проблеми, з якими вони зіштовхуються.

З метою створення рівних можливостей розроблені окремі частини Програми, зокрема, Пріоритет 3 «Діяльність у форматі від людини до людини», в межах якого передбачена підтримка проектів, зорієнтованих на уразливі групи (освіта та обмін, підтримка потерпілих від торгівлі людьми, підвищення обізнаності). Крім того, в межах Пріоритету 1 надаватиметься перевага розширенню і полегшенню доступу до підвищення професійних навичок, бізнес-розвитку, працевлаштуванню та тренуванню жінок, недієздатних і представників етнічних меншин.

с) Територіальне гуртування

Принцип територіального співробітництва є ключовим у багатьох програмах ЄС. Одним з основних завдань Програми є стимулювання економічного розвитку на програмній території з метою подолання регіональних відмінностей між прийнятними регіонами та іншими регіонами Румунії, Республіки Молдова та України. Отже, одним з основних завдань Програми є сприяння збалансованому сталому розвитку на програмній території та в прилеглих регіонах.

6) ПРІОРИТЕТИ, ЗАХОДИ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ У РАМКАХ ПРОГРАМИ

6.1 Пріоритет 1: Створення більш конкурентоспроможної прикордонної економіки

Вступ

Аналіз і стратегія показують, що великі міста можуть відігравати ключову роль в модернізації економіки, адже саме в містах розташовані інституції (освітні установи, інфраструктура і виробничі підприємства), необхідні для потужного прориву в регіональному і економічному розвитку прикордонних територій.

Водночас надійна стратегія сільського розвитку є також дуже важливою, оскільки в межах 30 км від кордону небагато великих міст. Активний розвиток даної території повинен спиратись на збалансованому розвитку міських та сільських територій.

Також модернізація транспортних та енергетичних мереж та належного взаємного зв'язку між електричними системами та різними технічними та регуляторними стандартами відіграє виняткову роль у розбудові більш ефективної інфраструктури, яка надзвичайно важлива для реального розвитку життєздатної економіки, оскільки вона забезпечує рух людей і товарів у прикордонні території і з них.

За допомогою Пріоритету 1 Програма сусідства буде надавати підтримку в усіх вищезгаданих сферах за допомогою різних засобів, і таким чином сприятиме розширенню співпраці через налагодження зв'язків між людьми, організаціями, регіонами і секторами економіки для створення можливостей розвитку сильних сторін регіону і досягнення першої цілі Стратегічного документа ЄІСП.

Мета Пріоритету 1 – покращити економічні показники прикордонних територій через модернізацію і диверсифікацію прикордонної економічної діяльності.

Найбільш нагальні потреби регіону, визначені аналітично і охоплені Пріоритетом 1, такі:

- надати підтримку розвитку середніх та малих підприємств, а також збільшити кількість таких підприємств, щоб покращити економічну ситуацію в регіоні і обмежити міграцію;
- покращити конкурентоспроможність економіки загалом, а також сектору інновацій та досліджень зокрема;
- модернізувати сільське господарство, щоб цей основний сектор економіки регіону став більш конкурентоспроможним
- сприяти реалізації туристичного потенціалу регіону (культурний, агро, екологічний та інші види туризму);

- покращити інфраструктуру регіону через модернізацію транспортних та енергетичних мереж, які потерпають від недостатньої кількості інвестицій, але разом з тим є ключовими елементами розвитку конкурентоспроможної економіки. Налагодити відповідний взаємний зв'язок електричних систем шляхом інтеграції до Спінки з координації передачі електроенергії (UCTE) з метою збільшення об'ємів транскордонних обмінів електроенергією та їх безпеки в регіоні.
- підвищити привабливість регіону для прямих іноземних інвестицій;
- Сприяння розвитку транскордонних концепцій співробітництва у виробництві та реалізації продуктів сільського господарства, включаючи органічні продукти та сучасні сільськогосподарські техніки та технології (ініціативи зі спільної обробки та об'єднані дослідження з покращення якості продуктів сільського господарства, тренінги та обмін досвідом та найкращими практиками з приводу сучасних сільськогосподарських технік та технологій, що допомагають уникати забруднення ґрунту та води нітратами та пестицидами разом зі зменшенням кількості уразливих територій; спільний брендінг; гармонізація стандартів).

Заходи в підтримку цього пріоритету такі:

1.1 Покращення продуктивності і конкурентоспроможності міських та сільських територій регіону за допомогою транскордонної співпраці.

1.2 Транскордонні ініціативи у транспортних та енергетичних проектах і мережах.

Захід 1.1 Покращення продуктивності і конкурентоспроможності міських та сільських територій регіону за допомогою транскордонної співпраці

Цей захід узгоджується із результатами географічного та SWOT аналізу, адже він має на меті підвищити продуктивність регіону за допомогою диверсифікації і модернізації економічної бази, а також мінімізувати міграцію.

Аналіз показав, що значний сільськогосподарський потенціал регіону не використовується ефективно через низький рівень організації сектору. Проте сектор має розвиватись в напрямку, що дозволяє зберігати сільськогосподарську різноманітність та допомагає уникати забруднення ґрунтів та води.

Крім того сільська економіка може бути диверсифікована шляхом заохочування туризму або розвитком місцевого ремісництва, задля створення сільської території менш залежної від сільського господарства.

Географічний аналіз показав, що кількість середніх підприємств у регіоні є недостатньою. Тому даний захід буде спрямовано на встановлення

сприятливих рамкових умов і структур підтримки для продуктивних малих та середніх підприємств із потенціалом росту. Водночас, оскільки прикордонна територія є здебільшого сільською, важливо також створити необхідні структури підтримки секторів розвитку села (таких як туризм, ремісництво, і т.д.) Слід зазначити, що в рамках цього заходу не надаватиметься пряма підтримка малому і середньому бізнесу. Разом з тим буде надано такі послуги як тренінги, консультації з маркетингу та торгівлі, закупівлі, впровадження продукту, доступ до інформації та консультаційних послуг, тощо.

Також аналіз вказав на недостатній рівень зв'язків між установами з досліджень та розвитку та великих підприємств у регіоні. За допомогою Програми можна створити мережі університетів у регіоні і налагодити їхню співпрацю із компаніями, щоб підвищити рівень інновацій. Разом з тим для того, щоб інновації реально впроваджувалися, необхідно залучити до таких мереж регіональні і місцеві адміністрації. Тому в рамках заходу передбачається підтримка співпраці між регіональними і місцевими адміністраціями для створення сприятливих рамкових умов для інновацій.

Аналіз також вказав на негнучкість та неспроможність ринку праці відповідати на економічні вимоги. Таку ситуацію можна подолати шляхом покращення необхідної здатності, навчання та структур з підтримки. Також важливим є програми тренінгів з удосконалення навичок та кваліфікації робочої сили, що є однією з необхідних потреб на ринку праці.

Можуть бути профінансовані такі види діяльності:

- формування транскордонних бізнес-мереж для підтримки торгівлі; поїздок і візитів; маркетингові ініціативи і спільне просування продуктів; спільний брендинг товарів і послуг;
- розробка і проведення транскордонних тренінгів для працівників малих і середніх підприємств на таку тематику: менеджмент, закупівлі, маркетинг, розробка продукту, бухгалтерія, і т.д.
- розвиток транскордонних інфраструктур, пов'язаних з підприємництвом, таких як бізнес інкубатори, бізнес-центри, виставкові центри і розвиток інституцій з підтримки проектів;
- спільна діяльність регіональних і місцевих органів влади, пов'язана з підвищенням їхньої спроможності та тренінги з адаптації робочої сили до потреб ринку праці;
- розвиток транскордонних мереж (під лідерством державного сектору) між регіональними та місцевими органами влади, університетами і підприємствами для підтримки і підвищення рівня досліджень та інновацій;
- просування транскордонних підходів до співпраці у виробництві та маркетингу фермерської продукції і сучасних методів і технологій у сільському господарстві (наприклад ініціативи кооперативної обробки і спільні дослідження, які покращують якість сільськогосподарської продукції, тренінги з сучасних підходів і

- технологій, які допомагають уникнути забруднення ґрунту і води нітратами, а також не використовувати території, класифіковані як вразливі; спільний брендинг та гармонізація стандартів);
- покращення та розвиток туристичної інфраструктури (музеї, культурні центри, зони відпочинку, пішохідні, велосипедні та автомобільні парки, дружні до навколишнього середовища навігаційні технології), що може підвищити туристичну привабливість прикордонних територій
- розвиток туристичних мереж та створення інформації, створення інтегрованих та інтерактивних баз даних про туристичну інфраструктуру та туристичні об'єкти, включаючи агро та екологічний туризм.

Попередній список бенефіціарів та цільових груп¹⁰: торгові палати, регіональні і місцеві органи влади, університети, інші освітні установи такі як бізнес коледжі, державні установи, які надають допомогу робочій силі (центри зайнятості, тощо), громадські організації, офіційні бізнес та професійні асоціації, публічно-правові організації з просування туризму, асоціації малих місцевих муніципалітетів та міські адміністрації

Захід 1.2 Транскордонні ініціативи у транспортному та енергетичному секторах

Ефективна інфраструктура здатна додавати вартість економіці. Низька якість транспортних і енергетичних мереж на програмній території, брак відповідних взаємних зв'язків електричних систем, різні технічні та регуляторні стандарти загрожують розвитку конкурентоспроможної транскордонної регіональної економіки. Тому обидва сектори потребують негайної модернізації.

Виклики у сфері енергетики є серйозними, оскільки прикордонні території виробляють порівняно низьку кількість енергії, існують прогалини в електромережах, а електростанції та районні системи опалення є застарілими і низько ефективними. Існує чітка потреба закриття цих прогалин у мережах, встановлення енергетичних схем, які можуть функціонувати по обидва боки кордону, і розпочати реалізацію потенціалу регіону у галузі розвитку відновлюваної енергії.

Особливі виклики, пов'язані з дорожнім транспортом. Значна кількість транскордонних магістралей потребує оновлення покриття, а деякі з них – капітального ремонту. Пріоритет буде надано створенню та ремонту доріг, які мають транскордонне значення, і зокрема тих, які скорочують час подорожей між країнами.

Крім того залізничні мережі на програмній території також потребують модернізації задля покращення взаємного зв'язку між трьома країнами. В рамках Програми будуть підтримані невеликі схеми та розробка ТЕО, що можуть сприяти полегшенню руху вздовж кордону.

¹⁰ Більш детальний список бенефіціарів буде визначений в настановах для заявників

Прикордонна інфраструктура має виконувати роль добре організованого фільтру задля покращення зв'язку між країнами-партнерами та ЄС та має бути прозора для збільшення потоків пасажирів, товарів, вантажів тощо, але також чутлива до нелегальної міграції, обігу наркотиків, запобігання терористичним актам, перевезення зброї та інших ризиків сучасності. На сьогодні більшість пунктів перетину кордону потребують подальшого розвитку в сенсі інфраструктури, технічного оснащення для пропуску вантажів та пасажирів. До того ж ефективне управління кордонами потребує не лише модернізованої інфраструктури перетину кордону, що сприяє прикордонному руху людей та забезпечує добрі умови для торгівлі та транзиту, але й кваліфікованого персоналу. В рамках Програми можуть бути вирішені ці проблеми шляхом розширеного співробітництва між прикордонними органами влади на місцевому рівні.

Крім того, впродовж впровадження Програми після проведення всіма країнами-учасницями детального аналізу, може бути визначена необхідність в збільшенні кількості міжнародних пунктів перетину кордону між трьома країнами. В такому випадку згідно з рішенням Спільного моніторингового комітету в рамках Програми можуть бути профінансовані заходи з заснування нових пунктів перетину кордону, якщо це значно покращить зв'язки між країнами-партнерами та ЄС.

Можуть бути профінансовані такі види діяльності:

- Закриття прогалів в енергетичних мережах (електроенергія та газ) у прикордонних територіях
- Розробка локальних схем відновлюваної енергії (біомаса, біоенергія, сонячна енергія, енергія повітря)
- Обмін досвідом в енергетичному секторі: ознайомчі поїздки, спільне планування та вишколи
- Проведення досліджень можливості та доцільності здійснення проєктів, реалізація технічних проєктів, оцінка впливу на навколишнє середовище, аналіз «кошти-користь» або «кошти-ефективність» діяльності в рамках даного заходу, включаючи вдосконалення енергетичних мереж, енергетичної ефективності, взаємного зв'язку електромереж шляхом одночасного вступу до Спільки з координації передачі електроенергії (UCTE) і підвищення використання відновлюваної енергії.
- Схеми з вдосконалення доріг та залізниць на місцевому рівні, якщо буде продемонстровано, що таке вдосконалення значно покращить ситуацію з рухом людей та товарів через кордон
- Інвестування в інфраструктуру, дороги, об'єкти та обладнання для пунктів перетину кордону з погодження всіх партнерів разом з укріпленням спроможностей інституційного будівництва. Такі заходи можуть включати (але не обмежені лише цим) загальну реконструкцію/відновлення пунктів перетину кордону, закупівлю спеціального обладнання, навчання персоналу, який залучений до діяльності з прикордонного контролю, зміцнення контролю за транзитом біологічних, хімічних та ядерних речовин вздовж кордону.

Попередній список бенефіціарів та цільових груп: місцеві та регіональні органи влади, транспорт державного сектору (залізничний та автомобільний), енергетичні агенції або національні компанії, державні організації-надавачі послуг (включаючи організації, що керуються та підпорядковані державним органам влади), університети та установи, що залучені до досліджень в цих сферах, органи влади, що відповідають за управління кордоном.

6.2 Пріоритет 2: Виклики навколишнього середовища і готовність до надзвичайних ситуацій

У стратегічному документі ЄІСП зроблено наголос на питаннях навколишнього середовища, як головних спільних викликах прикордонних територій, а також відзначається проблема погіршення стану навколишнього середовища «зокрема на східних кордонах ЄС». В документі особливо відзначена вода «в випадках коли транскордонне співробітництво сприятиме спільному розвитку та захисту водних ресурсів».

За допомогою географічного аналізу було визначено широкий спектр екологічних проблем, які потрібно вирішувати на наднаціональному рівні, оскільки забруднення не зупиняється на державних кордонах.

Поважаючи роль державних урядів, важливо розробити спільні підходи у сфері планування і управління басейнами річок, зокрема таких як Дунай, Дністер і Прут. Зміни в одній частині регіону можуть мати вплив на інші його частини, тому важливо, щоб були створені дорадчі структури у відповідності до вимог просторового планування.

Ця Спільна операційна програма здатна стати значним фактором впливу у сфері реагування у надзвичайних ситуаціях. За своєю природою надзвичайні ситуації потребують скоординованого реагування цілого ряду організацій. Спеціалізованих знань, ресурсів і кадрів часто не вистачає під час надзвичайних ситуацій, тому будь-яка допомога є надзвичайно важливою.

Мета цього пріоритету – розробити довгострокові рішення екологічних проблем у прикордонних територіях, особливо таких, що пов'язані з екологічними надзвичайними ситуаціями, які потребують скоординованого реагування.

У результаті аналізу було ідентифіковано такі найбільш нагальні потреби, на задоволення яких спрямований даний пріоритет:

- вирішення проблем з переробкою відходів і запасами води, які на багатьох ділянках кордону є неадекватними і є причиною значного забруднення. Ці проблеми є серйозною перешкодою у розвитку конкурентоспроможної економіки;
- нестача чистої питної води спричиняє проблеми зі здоров'ям, а промислове, сільськогосподарське та побутове забруднення навколишнього середовища згубно впливає на водні шляхи;

- Поширення ерозії ґрунтів, яке підсилюється застарілими методами фермерства та знищенням лісів;
- Слід звернути увагу на забруднення повітря, яке стає все більшою проблемою у містах і біля деяких промислових підприємств;
- Слід забезпечити високий рівень підготовки до надзвичайних ситуацій, які становлять небезпеку для навколишнього середовища та населення програмної території;
- Слід забезпечити ефективний захист та використання природних ресурсів шляхом вирішення спільних проблем в навколишньому середовищі

Заходи в підтримку цього пріоритету:

2.1 Відповідь стратегічним транскордонним екологічним викликам, включаючи готовність до надзвичайних ситуацій.

2.2 Запаси води та переробка відходів

Захід 2.1 Відповідь стратегічним транскордонним екологічним викликам, включаючи готовність до надзвичайних ситуацій

У географічному та SWOT аналізах було наголошено, що програмна територія постала перед широким спектром стратегічних екологічних викликів, включаючи ризик повені, поширення ерозії ґрунтів та забруднення повітря, особливо у промислових районах і у містах, а також потребу поліпшення управління басейнами річок.

Екологічний моніторинг відіграє ключову роль у стратегічних методах управління екологією, і у рамках даного заходу буде також надано підтримку проектам, які включають закупівлю моніторингового обладнання і вишколи для працівників для моніторингу на транскордонній основі.

Прогрес, досягнений за допомогою стратегічних методів управління екологією, може бути знівельовано екологічною шкодою внаслідок екологічної катастрофи. Тому важливо ширше використовувати методи підготовки до надзвичайних ситуацій у прикордонних територіях. У рамках цього заходу Програма фінансуватиме розробку планів щодо усунення наслідків надзвичайних ситуацій, вишколів з методики такого планування (на випадок суворих природних катаклізмів, таких як повені або загрози транскордонного забруднення у разі транспортних або промислових аварій). Для мобілізації обладнання та кадрів для усунення наслідків таких надзвичайних ситуацій переважно потрібна негайна допомога з обох боків кордону. В межах програмної території багато екологічно вразливих ділянок, які потребують особливого захисту (наприклад біосфера Дунаю). Цей захід також надасть можливість для створення транскордонних груп реагування на різноманітні надзвичайні ситуації, включаючи екологічну шкоду.

Як показав аналіз програмна територія має велику спадщину природних територій, що захищаються та які піддаються ризику через людську діяльність та нестачі інтегрованого управління. Враховуючи, що більшість

з таких територій можуть мати вплив від транскордонної діяльності, розвиток спільних стратегій ініціатив з планування мають мінімізувати такий негативний вплив та заохотити обмін досвідом в цій сфері.

Можуть бути профінансовані такі види діяльності:

- Проекти, направлені на вирішення спільних проблем, пов'язаних із забрудненням (включаючи системи спільного моніторингу захищених територій, басейнів річок, повітря, води і ґрунтів). Допускається купівля державними установами обладнання спільного використання, а також організація вишколів для працівників;
- Проекти, направлені на вивчення управління водними ресурсами. Наприклад зменшення ризику повеней (включаючи заходи захисту від повеней, відновлення болотних угідь); запровадження управління басейнами річок та виконання необов'язкових частин Рамкової Водної Директиви ЄС;
- Проекти з обміну досвідом та з розробки ефективних методів боротьби з ерозією ґрунтів;
- Розвиток прикордонних мереж, створених для поліпшення управління лісовим господарством та природними ресурсами (переробка відходів, консервація, регенерація і відновлення);
- Підтримка багатства флори і фауни прикордонних територій. Моніторинг ресурсів рибництва, управління водними ресурсами впродовж важких кліматичних умов;
- Заходи з покращення та відновлення національних та регіональних захищених територій. Проекти, спрямовані на чутливі території, включаючи проекти, які включають обмін досвідом та найкращими практиками у цій сфері. Розвиток спільних стратегій та ініціатив з планування вздовж програмної території;
- Маркування транскордонних резервацій (визначення спільних потреб та ініціація процесу впровадження інтегрованого управління транскордонними резерваціями);
- Preparation of joint action plans for the sustainable management of the cross border protected areas, including actions for the preservation of natural heritage, actions for sustainable usage of natural resources, actions for increasing the institutional capacity of the local key decision factors in order to improve the access to funding and implementation of joint cross border actions.
- Підготовка спільних планів дій зі сталого розвитку прикордонних територій, що захищаються, включаючи діяльність зі збереження природної спадщини, стійкого використання природних ресурсів, збільшення інституційних спроможностей місцевих факторів, необхідних для прийняття рішень з метою покращення доступу до фінансування та впровадження спільної транскордонної діяльності;
- Проекти, що збирають професіоналів для розробки планів усунення наслідків надзвичайних ситуацій, створення онлайн мереж для дій, пов'язаних з надзвичайними ситуаціями;

- Встановлення спільних систем раннього інформування про ситуації, що загрожують життю громадян;
- Проведення досліджень можливості та доцільності здійснення проектів, реалізація технічних проектів, оцінка впливу на навколишнє середовище, аналіз «кошти-користь» або «кошти-ефективність» діяльності в рамках даного заходу.

Попередній список бенефіціарів та цільових груп: місцеві та регіональні органи влади, екологічні агентства та агентства, що займаються управлінням водними ресурсами та захистом від повеней, громадські організації, адміністрації національних парків та природних територій, що захищаються, вищі навчальні заклади, інспекторати з надзвичайних ситуацій та інші установи, що беруть участь у плануванні реагування.

Захід 2.2 Водопостачання, системи каналізацій та управління відходами

Як показав аналіз існує проблема з водопостачанням, особливо в сільській місцевості. Багато систем з водопостачання на сьогоднішній день застарілі та потребують суттєвих інвестицій. Очищення води також є ключовим питанням, тому що багато очисних споруд не можуть задовольняти зростаючу потребу в воді.

В ході аналізу також була виділена така проблема як управління відходами адже відсутність необхідних каналізаційних систем є причиною забруднення каналів, потоків та річок. На сьогоднішній день можна спостерігати значне збільшення вироблених відходів на прикордонній території в наслідок сільськогосподарської діяльності, гірської та важкої промисловості, ведення власного господарства.

Захід підтримуватиме діяльність з водопостачання та управління відходами, спрямовану на покращення доступу до чистої води та очищення води для місцевих громад по обидві сторони кордону. Що стосується проектів з управління відходами, то вони повинні мати транскордонний ефект та направлені на діяльність з розробки стратегій по зменшенню відходів, їх збір, переробку та скидання.

Діяльність, що може бути профінансована, включає:

- Розвиток на місцевому рівні систем з водопостачання, очищення води та каналізації, що використовуються по обидві сторони кордону, особливо в громадах, які використовують воду з джерел;
- Проекти з моніторингу якості води з джерел, включаючи складання номенклатури джерел, забруднених нітратами та пестицидами, постачання необхідного для цього обладнання, визначення джерел

- забруднення, знезаражування складів та послаблення впливу на довкілля сусідніх територій, що забруднені пестицидами;
- Розвиток та модернізація транскордонної інфраструктури з видалення відходів, їх нейтралізації, систем каналізації та підготовка необхідних для цього людських ресурсів;
 - Розвиток проектів з управління відходами включаючи обмін досвідом та найкращими практиками;
 - Розробка транскордонних стратегій зі зменшення відходів; спільні ініціативи з переробки;
 - Розробка ТЕО, технічних проектів, оцінок екологічного впливу, проведення аналізів з ефективності використання коштів на діяльність в рамках зазначеного Заходу.

Попередній список бенефіціарів та цільових груп: місцеві та регіональні органи влади, недержавні організації, неприбуткові організації, районні та регіональні органи з управління відходами, державні організації з управління стічними водами.

6.3 Пріоритет 3: співробітництво у форматі «від людини до людини»

Стратегічний документ з ЄІСП, розроблений Європейською Комісією визначив важливість співробітництва людина людині як спосіб розширення «місцевого володіння програмою». Також була підкреслена роль недержавних організацій та громадянського суспільства в цьому процесі. Досвід з реалізації попередніх програм з транскордонного співробітництва як в країнах старих членах ЄС так і в країнах, розташованих на зовнішніх його кордонах, показав, що невелике співробітництво між людьми/установами на обох сторонах кордону є ефективним стартом для подальшого довгострокового співробітництва вздовж кордону. Така діяльність зазвичай є першим кроком на шляху до більш розвинутого, регіонального співробітництва.

Важливість співробітництва в форматі «людина людині» була підкреслена багатьма партнерами в ході обговорення змісту Програми Румунія-Молдова-Україна в рамках ЄІСП. Партнери з усіх трьох країн визнали важливість співробітництва між сусідами на регіональному рівні. Така діяльність, зокрема, складає частину Програм сусідства 2004-2006 та фінансується в рамках Спільного фонду малих проектів в таких сферах як культурний та освітній обміни, кампанії з попередження для уразливих груп стосовно наркотиків та торгівлі людьми. Досвід їх реалізації в рамках зазначених програм позитивно оцінюється всіма партнерами по Програмам.

Проекти, що впроваджуватимуться в рамках цього пріоритету включатимуть широкий спектр діяльності з метою збільшення впливу Програми починаючи від розповсюдження та обміну найкращими практиками до підтримки ініціатив з регіональних/місцевих реформ, діяльності у форматі «від людини до людини». Це підвищить обізнаність

місцевих громад по відношенню до можливостей, створених завдяки більш тісним зв'язкам ЄС зі своїми сусідами.

Мають бути посилені зв'язки між громадянським суспільством, що виходять за межі міжурядових контактів з метою наведення мостів в багатьох сферах (контакти між регіональними та місцевими органами влади, торгівельними союзами, професіоналами з охорони здоров'я, культурними групами тощо).

Крім того було прийняте рішення включити (не враховуючи класичне співробітництво малих масштабів) діяльність по боротьбі та попередженню організованої злочинності. Партнери по Програмі відчують важливість підтримки інтервенцій, що можуть бути сплановані та впроваджені партнерами на місцевому рівні тому діяльність в цій сфері також буде включена до цього Пріоритету.

В той час як Пріоритети 1 та 2 спрямовані на покращення економічної привабливості та вирішення спільних екологічних проблем шляхом співробітництва між професіоналами, постачальниками послуг, професійними організаціями, державними організаціями та адміністраціями, даний Пріоритет підтримуватиме співробітництво між активістами, громадянським суспільством та недержавними організаціями у сферах, що зазвичай називають «м'якими»: загальна діяльність з освіти, соціальне та культурне співробітництво, програми з обміну, підвищення рівня інформованості.

Високі показники діяльності, чітке розподілення обов'язків між місцевими/регіональними політиками та їх адміністративними командами, тісні стосунки між адміністративними структурами вздовж кордону будуть важливою вимогою враховуючи, що програмна територія повинна економічно розвиватися та мати змогу ефективно боротися зі спільними викликами (Пріоритети 1 і 2). З цією метою в рамках даного Пріоритету також буде підтримана діяльність з обміну досвідом щодо адміністративних реформ.

Стійке прикордонне співробітництво може бути створено через єврорегіональні структури, адже, особливо в старих країнах-членах ЄС, вони є найбільш ефективним методом забезпечення стабільного співробітництва вздовж кордонів. Маючи підтримку місцевої та регіональної влади з обох сторін кордону, стратегії, що розробляються такими асоціаціями можуть мати позитивний вплив на розширений розвиток програмної території. Враховуючи зазначене, в рамках цього Пріоритету будуть профінансовані проекти, розроблені єврорегіонами.

Метою даного пріоритету є сприяння найбільш тісному співробітництву між людьми та громадами, що мешкають на прикордонних територіях.

Найбільш важливі потреби на програмній території, що були визначені в ході аналізу, та фінансуються в рамках даного Пріоритету:

- Потреба в гармонізованому регіональному розвитку вздовж кордонів, враховуючи важливість започаткування більш тісного співробітництва з метою вироблення шляхів вирішення спільних або схожих проблем.
- Враховуючи, що сільська місцевість на програмній території малонаселена, одним з показників економічного прогресу буде збільшення кількості людей та товарів, що легально перетинають кордон. Стимулювання контактів між групами людей по обидві сторони кордону може сприяти збільшенню потоків людей вздовж кордону.
- Люди, що мешкають на програмній території мають багато спільного що стосується мови, традицій та культурної спадщини. Все це необхідно зберегти та сприяти тісним стосункам.
- Досвід показує, що зовнішні кордони ЄС зазвичай є бар'єром для розвитку співробітництва на місцевому рівні. Діяльність та проекти направлені на започаткування співробітництва між людьми на регулярній основі з метою обміну досвідом та ідеями є необхідною умовою для підтримки існуючого співробітництва на місцевому рівні та сприяння започаткуванню нового.
- Прикордонна територія є транзитним шляхом для людей, які займаються організованою злочинністю та торгівлею людьми.
- Необхідно стимулювати діяльність, що стимулює молодь залишатися в сільській місцевості.

Заходи в рамках цього Пріоритету:

- 3.1 Місцеве та регіональне управління, підтримка громадянського суспільства та місцевих громад.
- 3.2 Освітній, соціальний та культурний обміни.

Захід 3.1 Місцеве та регіональне управління: підтримка громадянського суспільства та місцевим громадам.

Даний захід направлений на доповнення більш технічних пріоритетів 1 та 2 та має бути сфокусований на більш «м'якій» співпраці вздовж кордону. Зокрема, він повинен сприяти створенню сильної політичної, адміністративної та суспільної підтримки довгостроковим транскордонним відносинам на програмній території. Така підтримка в подальшому може перерости в більш інституціолізовані структури з співробітництва такі як сильні та стійкі єврорегіони.

Таким чином захід повинен бути спрямований на ініціативи зі спільного планування, обмін досвідом та підтримку більш тісного співробітництва на місцевому та регіональному рівні вздовж кордону.

Враховуючи той факт, що єврорегіони створювались місцевими/ регіональними органами влади вони є державними інституціями, які представляють спільні інтереси основних суб'єктів, що задіяні в транскордонному співробітництві. В деяких випадках вони можуть

включати інші важливі суб'єкти, такі як недержавні організації та університети. Маючи таку широку допомогу з боку їх членів, єврорегіони можуть відігравати ведучу роль в розвитку транскордонних регіональних планів або стратегій на прикордонній території.

Співробітництво громадянського суспільства буде важливим етапом на шляху до забезпечення довгострокових взаємовідносин вздовж кордону на програмній території. Ініціативи громадянського суспільства, особливо впроваджені недержавними організаціями, найчастіше є відповіддю на проблеми, з якими зіштовхуються люди, що проживають в місцевих громадах. Альтернативні рішення, які вони приймають легше адаптуються до життєвих умов на цих конкретних територіях.

Даний пріоритет також сприятиме ініціативам, що спростять доступ та обміну досвідом у сферах здоров'я, боротьби з незаконною міграцією, торгівлею людьми та організованою злочинністю. Це, зокрема, відображено в SWOT аналізі та описі географічної території.

Тісне співробітництво на місцевому та регіональному рівнях стосовно боротьби з організованою злочинністю по обидві боки кордону може доповнювати співробітництво на національному рівні. Особливо це стосується попередження та боротьби з незаконною торгівлею людей, контрабандою вогнепальної зброї та викрадених автомобілів тощо. Ці питання можуть бути вирішені в рамках спільних ініціатив відповідних органів влади та обміну досвідом та найкращими практиками.

Питання охорони здоров'я мають важливе значення адже тривалість життя на програмній території низька в порівнянні з країнами-членами ЄС. Основними питаннями, що мають бути вирішені на програмній території пов'язані з заразними хворобами, можливими епідеміями та пандемією, захистом інтересів споживачів, харчовою безпекою та застосуванням якісного страхування. Сфера надання медичних послуг була визначена такою, що зараз змінюється. Враховуючи зазначене, будуть підтримуватись альтернативні рішення щодо збільшення середньої тривалості життя та загальних умов в наданні цих послуг для людей, що живуть на відповідній території.

Також важливим буде підтримка транскордонних курсів з реабілітації для жертв торгівлі людьми, кампанії по роботі з групами, що піддані ризику, обмін досвідом у сфері боротьби з організованою злочинністю та торгівлею людьми, а також робота з жертвами таких дій.

Можуть бути профінансовані такі види діяльності:

- Ініціативи зі спільного (просторового та ін..) планування вздовж кордону;
- Передача найкращих практик та обмін досвідом між місцевими та регіональними органами влади, включаючи підтримку єврорегіонального співробітництва;

- Розробка спільних стратегій та ініціатив з планування, включаючи підготовлені єврорегіонами;
- Ініціативи з підтримки регіональних/місцевих адміністративних реформ вздовж кордону;
- Програми з підвищення середньої тривалості життя, допомога в проведенні інформаційних кампаній з нагляду та моніторингу сфери охорони здоров'я;
- Тренінги для місцевих органів влади, обмін найкращими практиками та досвідом між державними установами, що відповідають за боротьбу з нелегальною міграцією, транскордонною злочинністю, торгівлею наркотиками, людьми та організованою злочинністю;
- Транскордонні інформаційні кампанії, секції та курси з попередження вразливих груп щодо небезпеки, пов'язаної з торгівлею людьми та наркотиками;
- Транскордонні курси з реабілітації жертв торгівлі людьми та токсикоманії.
- Створення мереж між професіоналами в сферах ринку праці, надання послуг з охорони здоров'я та пропаганді здорового образу життя;

Попередній список бенефіціарів та цільових груп: місцеві та регіональні органи влади, недержавні організації, асоціації, юридично оформлені благодійні органи відокремлені від громадянського суспільства та місцевих громад, державні медичні установи, недержавні асоціації, навчальні заклади та офіційно організовані жіночі групи.

Захід 3.2 Навчальні, соціальні та культурні обміни

Навчальні, соціальні та культурні обміни є ключовим елементом даної Програми, тому що вони роблять реальний вклад в інтеграцію людей, що живуть на прикордонних територіях.

Шкільні обміни складатимуть важливу частину Програми та повинні включати обмін між викладачами та тренерами. Крім того повинні бути ініціативи зі створення спільних курсів та спільних учбових програм. Такі обміни підтримуватимуться на всіх рівнях системи освіти, включаючи вищу освіту та освіту для дорослих.

Крім того будуть підтримуватись неформальні освітні обміни (наприклад молодіжні та громадські групи).

Обміни в рамках цього Заходу підтримуватимуться враховуючи необхідність в координації та створенні мереж в рамках Заходів 1 та 2 (тобто підтримка буде надана програмам обміну між установами та професіоналами, що працюють в сферах зазначених в цих двох Заходах). Таким чином буде створена система успішної кооперації між трьома Заходами відображеними в програмі.

В прикордонних районах є багато спільного, що стосується фольклору, фестивалів, традицій, мови та сімейних зв'язків. Важливим є то, що кордон не перешкоджає розвитку цієї спільної культури та культурні обміни є одним з методів, що можливо використати для її розвитку. Обмін юридично оформленими групами, що організують події та фестивалі також буде підтриманий в рамках даного пріоритету.

Можуть бути профінансовані такі види діяльності:

- Навчальні обміни між школами, коледжами та закладами освіти для дорослих, включаючи як викладацький состав так і студентів;
- Обмін менш формальними навчальними групами, такими як молодіжні та громадські групи;
- Обміни з метою розвитку культурних та соціальних ініціатив, проведення інформаційних кампаній в сфері захисту навколишнього середовища;
- Культурні події та фестивалі з чітко зазначеним транскордонним аспектом;
- Проекти між спеціалістами в сфері освіти та ринку праці з метою спільного визнання навчальної кваліфікації;
- Спільні медіа заходи з підтримки транскордонного співробітництва.

Попередній список бенефіціарів та цільових груп: школи, коледжі, університети. Інші навчальні заклади, юридично оформлені добровільні групи, включаючи вразливі групи та культурні і соціальні організації, некомерційні медіа асоціації, професійні установи, регіональні інституції з захисту навколишнього середовища.

6.4 Технічна допомога

В рамках даної Спільної операційної програми Технічна допомога буде використана на її підготовку, управління, впровадження, моніторинг та контроль за виконанням так само як і на проведення досліджень, семінарів, здійснення перекладу, розповсюдження інформації, оцінку та інформаційні заходи. Витрати, передбачені на технічну допомогу складатимуть не більше 10% від загального вкладу ЄС в реалізацію Програми.

Метою цього Пріоритету є досягнення ефективного та результативного виконання Програми шляхом розширеної підготовчої, моніторингової, адміністративної та технічної допомоги і широкої участі громадськості.

Заходи в рамках цього Пріоритету:

4.1 Управління програмою та її впровадження

4.2 Забезпечення гласності та розповсюдження інформації

Захід 4.1 Управління програмою та її впровадження

Даний захід буде спрямований на ефективне управління, впровадження та оцінку Операційної програми. Зокрема, така діяльність допомагатиме СКО, Спільному технічному секретаріату, Спільному моніторинговому комітету та оціночним комітетам, покриваючи витрати на їх організацію (включаючи кошти на участь членів цих комітетів) та логістику разом з конкретною діяльністю з моніторингу впровадження проектів, відібраних до фінансування. Постачання та встановлення обладнання, необхідного для управління та впровадження Програми також буде профінансовано в рамках даного Заходу.

СКО створить Спільний технічний секретаріат (СТС) на Румунській частині Програмної території, що займатиметься щоденним менеджментом та адмініструванням Програми. Штат СТС включатиме багатонаціональну команду співробітників та всі кошти на його утримання будуть відшкодовані за рахунок даного Пріоритету.

Головний офіс СТС знаходитиметься на кордоні Румунії з Україною. Враховуючи довжину кордон та велику територію впровадження Програми СТС надаватимуть допомогу офіси на кордоні Румунії з Республікою Молдова. Це гарантуватиме відповідне виконання Програми на регіональному рівні, особливо стосовно впровадження проектів.

СТС також створить свої філії в Молдові та Україні в якості місцевих інформаційних пунктів, які надаватимуть допомогу потенційним аплікатам при підготовці проектів. Основною діяльністю філій СТС буде розповсюдження інформації щодо програми, допомога при розробці проектів, пошуку партнерів та надання порад в ході реалізації проектів. Ці філії також надаватимуть допомогу СТС в виконанні задач, пов'язаних з моніторингом проектів (можуть бути задіяні в перевірці на місцях). Вони працюватимуть під загальним керівництвом СТС.

Контракт між СТС та СКО буде підписаний після прийняття рішення Спільним моніторинговим комітетом. З метою його підписання СТС надасть СКО заяву з планом заходів та запропонованим бюджетом. Контракт буде підписаний на 3 роки з можливістю його продовження.

Оцінка є головною частиною виконання Програми. В той час коли середньострокова, спеціальна та фактична оцінка Програми здійснюватиметься Європейською Комісією, Спільний керівний орган (СКО) може проводити свою власну поточну оцінку. В рамках даного заходу будуть профінансовані витрати, пов'язані з її проведенням, включаючи статистику, дослідження та розробку методів оцінки.

В рамках заходу також будуть профінансовані витрати на аудит, як зазначено в п. 8 Програми, та відповідно до плану Аудиту проектів, розроблених СКО.

Можуть бути профінансовані такі види діяльності:

- Функціонування Спільного моніторингового комітету та відбір проектів;
- Створення та діяльність Спільного технічного секретаріату та його філій;
- Допомога СКО в навчанні та консультуванні експертів по темах, що відносяться до впровадження Програми та розробки стратегії добросусідства;
- Аудит та оцінка Програми.

Захід 4.2 Забезпечення гласності та розповсюдження інформації

В рамках цього компоненту Технічної допомоги підтримуватиметься діяльність спрямована на розповсюдження інформації щодо результатів і успіхів впровадження Програми. В рамках заходу також буде організована діяльність спрямована на попередження та поширення інформації серед потенційних партнерів по проектах та бенефіціарів з метою забезпечення найбільш широкої участі громадськості та приватного сектору. З цією метою в Програму будуть включені план розповсюдження інформації та гласності, який буде визначать цілі, цільові групи та стратегію діяльності. Крім цього важливою діяльністю є проведення конференцій, вишколів, тренінгів для бенефіціарів, створення мереж, підвищення обізнаності та обмін досвідом.

Діяльність, що може бути профінансована включає:

- Розвиток інформаційної системи щодо змісту Програми для всіх зацікавлених сторін, підготовка та розповсюдження інформації та публічних матеріалів (поточні офіційні документи Програми, керівництва по процедурах, бюлетені, брошури, плакатів, предмети з логотипом ЄС та Програми);
- Організація конференцій, форумів, секцій, тренінгів для бенефіціарів, створення мереж, підвищення обізнаності та обмін досвідом.

Попередній розклад діяльності, що буде профінансована в рамках Технічної допомоги впродовж першого року впровадження Програми представлений в додатку Е.

6.5 Показники

Враховуючи розмір та природу Програми, показники загального та економічного впливу (вплив на ВВП, рівень безробіття, освітню кваліфікацію, ріст населення тощо) не є обов'язковими.

Однак, обмежені та прості показники стосовно внеску Програми до Європейських перехресних тем, СЕО та цілей Стратегічного документу (гендерна рівність, навколишнє середовище та сталий розвиток, стабільні мережі співробітництва, ідентичність регіонів, позитивний погляд на транскордонне співробітництво тощо) представлені нижче:

Мета Програми	Показники впливу	Вимірювання	Базова лінія	Розмір
Сталий розвиток	Кількість проектів, що мають позитивний вплив на навколишнє середовище та сталий розвиток	Кількість	0	60
Рівні можливості	Кількість проектів, спрямованих на роботу з уразливими групами, або такі, що мають позитивний вплив на гендерну рівність	Кількість	0	60
Територіальне гуртування	Кількість проектів з збалансованого сталого розвитку програмної території (створення стабільних та офіційних мереж та систем співробітництва)	Кількість	0	20
Джерело інформації: Моніторингові звіти, дослідження або вивчення; Національна / Регіональна статистика Метод вимірювання: Щорічно				

Необхідними для оцінки та моніторингу Програми є показники на рівні Пріоритетів.

Визначені показники результатів та вихідних даних пов'язані з кожним Пріоритетом. Показники результатів визначені в кількості проектів або прямих ефектах від реалізації Пріоритетів.

Показники вихідних даних визначають кількість загальних результатів роботи бенефіціарів задля вигоди конкретних цільових груп (продукти, послуги, інструменти, матеріали, заходи, сесії, методи тощо).

Пріоритет 1: Створення більш конкурентоспроможної прикордонної економіки

Цілі Пріоритету	Результати	Базо ва лінія	Розмір	Вихідні дані	Базо ва лінія	Розмір
Надати підтримку розвитку середніх та малих підприємств, а також збільшити кількість таких підприємств, щоб покращити економічну ситуацію в регіоні і обмежити міграцію	Кількість проектів, що сприяють діяльності на місцевому рівні	0	10	Кількість СМП, що отримали вигоду від створених бізнес умов	0	300
Покращити конкурентоспроможність економіки загалом, а також сектору інновацій та досліджень зокрема	Кількість проектів, що стимулюють транскордонне співробітництво між університетами, дослідницькими інститутами та бізнес організаціями та місцевими органами влади	0	10	Кількість започаткованих партнерств між університетами, дослідницькими інститутами бізнес організаціями та місцевими органами влади	0	10
	Кількість проектів з розвитку сфери транскордонних тренінгових послуг з метою працевлаштування з урахуванням потреб ринку	0	10	Кількість людей, що пройдуть курси	0	3000
Модернізувати сільське господарство, щоб цей основний сектор економіки регіону став більш конкурентоспроможним	Кількість проектів з підтримки модернізації сільського господарства та спільного виробництва	0	10	Кількість інструментів/методів/моделей/рішень для модернізації економіки розроблено/випробуване	0	20
Сприяти реалізації туристичного потенціалу (культурний, агро, екологічний та інші види туризму) з метою розвитку регіону	Кількість проектів з підтримки розвитку постійного спільного туристичного продукту			Кількість створених спільних інтегрованих туристичних продукти		
Покращити інфраструктуру регіону через модернізацію транспортних та енергетичних мереж, які потерпають від недостатньої кількості інвестицій, але разом з тим є ключовими елементами розвитку конкурентоспроможної економіки. Налагодити відповідний взаємний зв'язок електричних систем шляхом інтеграції до Спінки з координації передачі електроенергії (UCTE) з метою збільшення об'ємів транскордонних обмінів електроенергією та їх безпеки в регіоні.	Кількість проектів, що напряду впливають на сферу транспорту, інфраструктури перетину кордону, енергетичних мереж та підвищення електричного взаємного зв'язку	0	10	Кількість інструментів/методів/моделей/рішень для підвищення спроможностей та/або функціональної сумісності різних транспортних та енергетичних мереж розроблено/випробуване	0	10
Джерело інформації: Моніторингові звіти, дослідження або вивчення; Національна / Регіональна статистика						
Метод вимірювання: Щорічно						

Priority 2 Environmental challenges and emergency preparedness

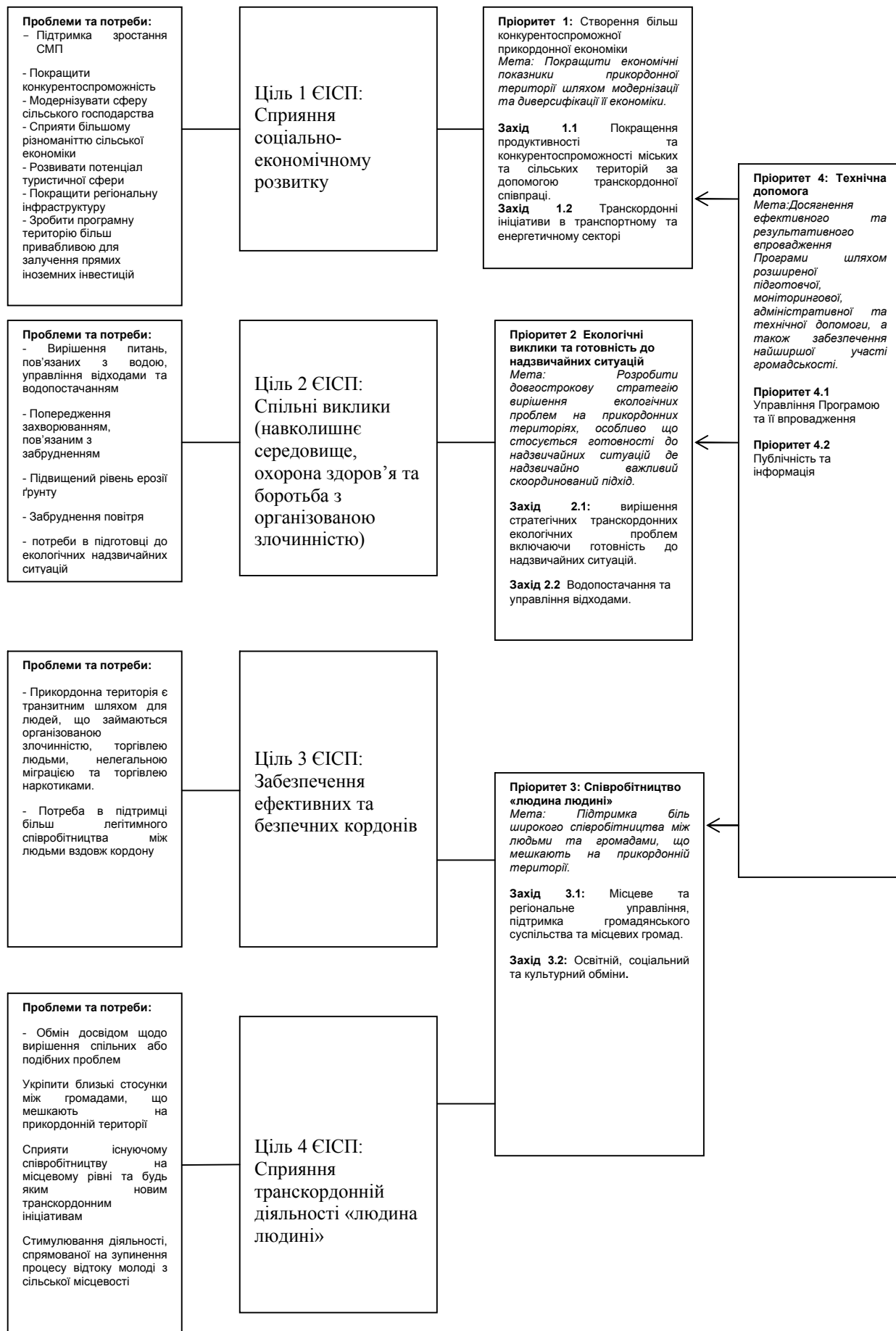
Цілі Пріоритету	Результати	Базов а лінія	Розмі р	Вихідні дані	Базов а лінія	Розмі р
Вирішити проблеми з переробкою відходів і запасами води, які на багатьох ділянках кордону є неадекватними і є причиною значного забруднення.	Кількість проектів з водопостачання та управління відходами	0	10	Кількість технологій для управління водою та відходами спільно впроваджені на прикордонній території	0	15
Вирішити проблему ерозії ґрунтів, яке підсилюється застарілими методами фермерства та знищенням лісів	Кількість проектів з боротьби з ерозією ґрунтів включаючи управління лісовим господарством на питаннями навколишнього середовища	0	5	Кількість інструментів/методів/моделей/рішень по боротьбі з ерозією ґрунтів розроблено/випробуване	0	10
Забезпечити високий рівень підготовки до надзвичайних ситуацій, які становлять небезпеку для навколишнього середовища та населення програмної території	Number of cross border projects involving institutions/professional associations activating in emergency systems	0	10	Кількість інструментів/методів/рішень/мереж з попередження ризиків, раннього попередження та готовності до надзвичайних ситуацій розроблено/випробуване	0	10
Забезпечити ефективний захист та використання природних ресурсів шляхом вирішення спільних проблем в навколишньому середовищі	Number of projects developing joint solutions for environmental issues	0	10	Кількість спільних дій, започаткованих для вирішення спільних проблем захисту навколишнього середовища	0	15
Джерело інформації: Моніторингові звіти, дослідження або вивчення; Національна / Регіональна статистика						
Метод вимірювання: Щорічно						

Пріоритет 3: співробітництво у форматі «від людини до людини»

Цілі Пріоритету	Результати	Базова лінія	Розмі р	Вихідні дані	Базов а лінія	Розмі р
Забезпечити потребу в гармонізованому регіональному розвитку вздовж кордонів	Кількість проектів з підтримки спільних ініціатив планування, обміну досвідом та створення мереж співробітництва	0	10	Кількість організацій, залучених до ініціатив зі співробітництва	0	30
Підсилити тісні соціальні та культурні зв'язки між громадами вздовж кордону	Кількість проектів зі створення постійних соціальних та культурних обмінів	0	30	Кількість спільних культурних заходів/мереж з просування регіональної транскордонної ідентичності включаючи кампанії з підвищення обізнаності щодо захисту навколишнього середовища на програмній території	0	40
Зменшити рівень організованої злочинності та торгівлі людьми на прикордонній території	Кількість проектів по боротьбі з організованою злочинністю та торгівлею людьми на прикордонній території	0	5	Кількість тренінгів/засідань професіоналів	0	20
				Кількість інформаційних кампаній для населення та курсів реабілітації жертв торгівлі людьми	0	30

Необхідно стимулювати діяльність, що сприяє заохоченню молоді залишатися в сільській місцевості.	Кількість проектів , що сприяють зайнятості молоді на програмній території	0	10	Кількість обмінів та спільних заходів для молоді	0	30
				Кількість тренінгів/засідань професіоналів	0	30
Джерело інформації: Моніторингові звіти, дослідження або вивчення; Національна / Регіональна статистика						
Метод вимірювання.: Щорічно						

ЛОГІЧНА СХЕМА ЗВ'ЯЗКУ ГЕОГРАФІЧНОГО АНАЛІЗУ ДО ЦІЛЕЙ, ПРІОРИТЕТІВ ТА ЗАХОДІВ ЄІСП



7. ІНДИКАТИВНИЙ ФІНАНСОВИЙ ПЛАН

7.1. Фінансова таблиця попереднього* щорічного розподілу зобов'язань і виплат за Програмою

	A	B	C	D
	Індикативні попередні зобов'язання ЄС	Співфінансування	Індикативні попередні зобов'язання Програми – фінансування з боку ЄС	Індикативні попередні виплати за Програмою – фінансування з боку ЄС
2008				
Проекти		0	527.309	0
Технічна допомога		немає	1.639.350	1.439.350
ЗАГАЛОМ 2008	17.419.387		2.166.659	1.439.350
2009				
Проекти		1.697.263	23.719.305	16.972.630
Технічна допомога		немає	1.575.650	1.775.650

ЗАГАЛОМ 2009	19.042.588	1.697.263	25.294.955	18.748.280
2010				
Проекти		2.029.911	<i>26.050.260</i>	<i>20.299.114</i>
Технічна допомога		немає	<i>2.090.650</i>	<i>1.840.650</i>
ЗАГАЛОМ 2010	19.423.439	2.029.911	28.140.910	22.139.764
2011				
Проекти		2.540.318	<i>32.571.182</i>	<i>25.403.182</i>
Технічна допомога		немає	<i>1.690.650</i>	<i>1.940.650</i>
ЗАГАЛОМ 2011	24.912.052	2.540.318	34.261.832	27.343.832
2012				
Проекти		2.988.795	<i>29.564.429</i>	<i>29.887.945</i>
Технічна допомога		немає	<i>2.250.650</i>	<i>2.000.650</i>

ЗАГАЛОМ 2012	<i>25.308.290</i>		<i>31.815.079</i>	<i>31.888.595</i>
2013				
Проекти		1.212.993	<i>1.613.777</i>	<i>12.129.929</i>
Технічна допомога		немає	<i>2.940.650</i>	<i>1.740.650</i>
ЗАГАЛОМ 2013	<i>20.612.310</i>	<i>1.212.993</i>	<i>4.554.427</i>	<i>13.870.579</i>
2014				
Проекти		935.346	немає	<i>9.353.462</i>
Технічна допомога		немає	<i>379.254</i>	<i>929.254</i>
ЗАГАЛОМ 2014	немає	<i>935.346</i>	<i>379.254</i>	<i>10.282.716</i>
2015				
Проекти		0	немає	<i>0</i>
Технічна допомога		немає	<i>65.600</i>	<i>915.600</i>
ЗАГАЛОМ 2015	немає	<i>0</i>	<i>65.600</i>	<i>915.600</i>

2016				
Проекти		немає	немає	0
Технічна допомога		немає	39.350	89.350
ЗАГАЛОМ 2016	немає	немає	39.350	89.350
X				
ЗАГАЛОМ 2007-2016	126.718.066	11.404.626	126.718.066	126.718.066
X				
ЗАГАЛЬНА СТАВКА СПІВФІНАНСУВАННЯ			%	%

*Індикативні попередні зобов'язання ЄС на 2011, 2012, 2013 роки є підставою для середньострокового аналізу Програми

7.2. Попередній розподіл фінансування за пріоритетами

Пріоритети за джерелом фінансування, євро*

	Фінансування з боку ЄС (а) **	Процент від загального фінансування з боку ЄС	Співфінансування (b)	Ставка співфінансування, % ***	Загальне фінансування (с) = (а)+(b)
Пріоритет 1	57023130	45%	5702313	10%	62725443
Пріоритет 2	44351323	35%	4435132	10%	48786455
Пріоритет 3	12671807	10%	1267181	10%	13938988
Технічна допомога	12671807	10%	немає	немає	12671807
Загалом	126718066	100%	11404626	-	138122692

* СКО може корегувати фінансову таблицю шляхом перенесення з одного пріоритету до іншого не більше 20% початкових сум (окрім компонента „Технічна допомога”). Будь-які зміни мають бути погоджені зі СМК. СКО повинен інформувати ЄК щодо змін у фінансовій таблиці.

** Відповідно до Стратегічного документа.

*** Ставка співфінансування розрахована на основі внеску Співтовариства до Спільної операційної програми за винятком суми компонента „Технічна допомога”, що фінансується виключно ЄК (див. ст. 20.1 Правил упровадження).

7.3. Бюджет Технічної допомоги

З моменту прийняття Програми Європейською Комісією бюджет Технічної допомоги може бути використаний для запуску Програми відповідно до ст.і 9 Регламенту ЄК № 951/2007, в якому визначаються правила упровадження програм транскордонного співробітництва, що фінансуються згідно з Регламентом № 1638/2006 Європейського Парламенту та Ради Європи (визначає загальні положення з започаткування Європейського інструменту сусідства та партнерства). Бюджет Технічної допомоги буде затверджений СМК у межах щорічних лімітів, що визначені в фінансовій таблиці, під час першого його засідання – до 31 грудня року прийняття Програми. В подальшому він буде прийматись щорічно на засіданнях СМК.

Бюджет Технічної допомоги на весь період упровадження наведений нижче:

Витрати в межах компонента „Технічна допомога”	Планований бюджет (ЄІСП)	Частка загального бюджету технічної допомоги, що підтримується в межах ЄІСП, %
Витрати на персонал, відповідні кошти на персонал і утримання 26 співробітників СТС та відділень ¹¹	4,267,610	33,68
Організація засідань СМК	299,054	2,36
Добір проектів: організація оцінювальних комітетів ¹² , оцінювачі, незалежні оцінювачі ¹³	1,267,180	10
Інформування та поширення інформації відповідно до плану з комунікацій (інформація, просування, тренування, оцінка, веб-сайт тощо)	3,225,000	25,4
Щорічні аудити	1,428,798	11,28
Інше: Постійна оцінка Програми, дослідження або вивчення (необхідне для моніторингу Програми), закупівля обладнання, розширення адміністративних можливостей СКО та СТС	2,184,165	17
ЗАГАЛОМ	12,671,807	100%

¹¹ Кількість і розміщення персоналу СТС та його відділень наведені в додатку D.

¹² Якщо члени оцінювальних комітетів є державними службовцями, СКО має забезпечити відсутність подвійної оплати їхньої роботи.

¹³ Оцінювачів та незалежних оцінювачів слід обирати через процедури закупівлі відповідно до законодавства, чинного на час початку добору.

Бюджет Технічної допомоги є виключно індикативним. Будь-які зміни в цій таблиці впродовж упровадження не спричинять змін у Програмі.

8) ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРАМИ І ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ

Головна відмінність між попередніми системами впровадження (які використовувалися для Phare/ Tacis Програм сусідства «Румунія – Україна» і «Румунія – Молдова») і вимогами ЄІСП полягає в тому, що дотепер спільного впровадження на рівні проекту не існувало, а завдання, пов'язані з зовнішнім фінансуванням і впровадженням, виконувалися силами Європейської Комісії. Фінансове управління і контроль першого рівня щодо кожного проекту здійснювалися окремо для грантових контрактів, укладених з румунськими, українськими і молдовськими партнерами.

Уся відповідальність перед Європейською Комісією за впровадження цієї програми ЄІСП і управління нею покладається на Спільний керівний орган (СКО), а вигодонабувач звітуватиме СКО про свою поточну і фінансову діяльність.

Правовий статус для реалізації Програми закладений в *Регламенті Європейського Парламенту та Ради 1638/2006 від 24 жовтня 2006 року, що визначає загальні положення з заснування Європейського інструменту сусідства та партнерства; Регламенту ЄК 951/2007, що визначає правила з впровадження програм транскордонного співробітництва, які фінансуються згідно Регламенту Європейського Парламенту та Ради 1638/2006 від 24 жовтня 2006 року що визначає загальні положення з заснування Європейського інструменту сусідства та партнерства* (надалі Правила з впровадження). Договірні процедури, що будуть використані в ході впровадження даної Програми мають відповідати вимогам до зовнішньої діяльності, як визначено в статтях 162 та 170 Регламенту Ради 1605/2002 та статтях 231 та 256 Регламенту ЄК 2342/2002. Мають застосовуватись процедури, відповідні стандартні документи та типові контракти, що визначені *Практичним посібником з контрактних процедур для зовнішньої діяльності ЄС з додатками* (тим варіантом, що буде діяти під час оголошення процедур закупівлі або конкурсів проектів),

8.1 Призначення компетентних органів та інституційні аспекти

Процес спільного програмування, спільні структури управління і спільний процес відбору є ключовими елементами Програми транскордонного співробітництва (ПКС) «Румунія – Україна – Республіка Молдова» в рамках ЄІСП.

До управління програмою будуть залучені як спільні, так і національні структури.

Спільні структури

Спільний керівний орган (СКО) – відповідає перед Європейською Комісією за управління програмою і її впровадження.

Спільний технічний секретаріат (СТС) – спільний оперативний орган, який надає підтримку СКО і Спільному моніторинговому комітету у виконанні їхніх обов'язків.

Спільний моніторинговий комітет (СМК) – нагляд і моніторинг впровадження програми, відповідає за відбір проектів.

Ревізійний орган (РО) – здійснює щорічний фінансовий аудит видатків і рахунків СКО.

Таблиця 1. Спільні структури

Спільні структури	Установи, в яких розташовані спільні структури
<i>Спільний керівний орган (СКО)</i>	Міністерство розвитку, громадських робіт і житлового будівництва Румунії Генеральний департамент європейського територіального співробітництва, Департамент міжнародного співробітництва вул. Libertatii 12, сектор 5, Бухарест, Румунія
<i>Спільний технічний секретаріат (СТС)</i>	Регіональний офіс ТКС у Сучаві, Румунія; Регіональний офіс ТКС у Ясах, Румунія
<i>Філіали Спільного технічного секретаріату</i>	Одеська обласна державна адміністрація, Україна Чернівецька обласна державна адміністрація, Україна Міністерство економіки і торгівлі, Республіка Молдова
<i>Ревізійний орган</i>	Ревізійний орган Рахункової палати, Румунія

Національні органи

Національні органи – партнери СКО на період підготовки програми відповідальні за координацію процесу планування у країнах-партнерах.

Ці органи підпишуть Фінансовий договір з Європейською Комісією, в якому буде обумовлена відповідальність країн – учасниць програми.

Таблиця 2. Національні органи

Україна	Республіка Молдова
Міністерство економіки Департамент співробітництва з ЄС	Міністерство економіки і торгівлі Департамент координації технічної допомоги

8.1.1 Спільний моніторинговий комітет (СМК)

Країни-учасниці призначають представників у СМК (основна структура з ухвалення рішень стосовно Програми сусідства) протягом одного місяця від затвердження цієї програми Європейською Комісією згідно з частиною I Постанови Європейської Комісії (ЄС) No 951/2007, яка визначає правила впровадження ЄСП ТКС, склад, регламент і повноваження СМК, що описані нижче

Повноваження Спільного моніторингового комітету

Комітет зокрема ухвалює такі рішення стосовно Спільної оперативної програми:

- затверджує робочу програму СКО;
- вирішує, яку частку фінансових ресурсів слід спрямувати на технічну допомогу і яку - на людські ресурси;
- на кожному засіданні розглядає управлінські рішення СКО;
- призначає комітети з відбору проектів;
- затверджує критерії відбору проектів, а також ухвалює остаточне рішення про відбір проектів та розмір грантів;
- на кожному засіданні на основі наданої СКО документації проводить оцінку і моніторинг виконання завдань програми;
- розглядає всі звіти (включаючи аудит), надані СКО, і, в разі потреби, вживає необхідних заходів;
- вивчає подані СКО спірні справи про повернення платежів;
- ухвалює рішення про проведення оцінювання програми із залученням незалежних експертів.

Склад Спільного моніторингового комітету

До складу СМК входять представники, призначені кожною країною-учасницею, які ухвалюватимуть рішення за програмою в межах компетенції комітету. Призначати членів СМК слід з урахуванням функцій, які їм доведеться виконувати. Кожна країна призначає максимум 2 представників від структур національного рівня і максимум 4 – від регіонального. Кількість установ, які беруть участь у формуванні СМК, а також правила відшкодування витрат повинні бути обумовлені у Регламенті СМК.

Щоб уникнути подвійного фінансування і з метою забезпечення прозорості процесу відбору, крім призначених представників, на наради СМК можна запрошувати як радників представників інших організацій:

- Міністерства економіки і фінансів, Румунія;
- Ревізійного органу – Рахункової палати, Румунія;
- інших міністерств, які опікуються виконанням програм діяльності, що фінансуються зі структурних фондів;
- представників повітів/ областей, які беруть участь у програмі;
- представників громадських організацій, розташованих на прийнятних територіях.

На кожену нараду СМК буде слід запрошувати представників Європейської Комісії, до якої також подаватиметься інформація про результати таких нарад. Представники Європейської Комісії можуть брати участь у нарадах СМК з власної ініціативи як спостерігачі без права участі в ухваленні рішень.

Головою СМК є представник СКО.

Співголовою СМК (на ротаційній основі) буде представник тієї країни, у якій відбуватиметься засідання. Регламент роботи СМК визначить детальний список обов'язків співголови.

Регламент Спільного моніторингового комітету

Делеговані члени СМК одностайно схвалюють регламент комітету на першому засіданні або шляхом письмової процедури протягом максимум 30 днів після його проведення.

Комітет ухвалюватиме рішення на основі консенсусу, а голова виступатиме арбітром. Представники кожної країни представлятимуть в комітеті консолідовану думку своєї країни. Водночас у деяких випадках доведеться використовувати процедуру голосування, зокрема для рішень стосовно відбору двосторонніх проектів або щодо бюджетів. У таких випадках кожна країна незалежно від кількості представників матиме один голос, а голова права голосу не матиме. Процедуру голосування буде прописано у регламенті Спільного моніторингового комітету.

Спільний керівний орган за допомогою Спільного технічного секретаріату відповідає за організацію засідань СМК (запрошення, надання інформації, секретарські функції під час засідання). Необхідні документи будуть надсилатися членам СМК не пізніше ніж за 3 тижні до засідання. Після кожного засідання протоколи, підписані головою і секретарем, будуть розсилатися всім членам СМК для затвердження. Остаточні версії протоколів будуть надсилатися всім членам СМК і в Європейську Комісію.

Голова скликає СМК на запит СКО або на належним чином обґрунтований запит одного зі своїх членів чи Європейської Комісії. Засідання можуть відбуватися настільки часто, наскільки цього вимагають обставини, однак не рідше одного разу на рік. СМК також може ухвалювати рішення письмово. СКО може скористатися такою процедурою з ініціативи голови, однієї із країн або з власної ініціативи. У разі незгоди будь-який член комітету може вимагати обговорення рішення на засіданні.

8.1.2 Спільний керівний орган (СКО)

Спільний керівний орган – це виконавчий орган, який відповідає за управління спільною оперативною програмою (СОП) загалом, включаючи технічну допомогу, і за впровадження рішень Спільного моніторингового комітету зокрема. СКО відповідає за управління і впровадження СПД з дотриманням принципів раціонального фінансового управління, продуктивності і ефективності та інтересів країн-учасниць.

Внутрішня організація СКО

Усі країни-учасниці уповноважили Міністерство розвитку, громадських робіт і житлового будівництва Румунії (МРГРЖБ) виконувати функції Спільного керівного органу.

Очолить СКО Генеральний директор європейського територіального співробітництва. Функції СКО виконуватимуть три департаменти МРГРЖБ¹⁴ (дотримуючись принципу розподілу функцій оперативного управління,

¹⁴ Дивиться додаток D (попередня кількість персоналу в рамках СКО)

фінансового менеджменту і аудиту, згідно зі статтями 14.5 і 14.6 Постанови Європейської Комісії (ЄС) No 951/ 2007, яка визначає правила впровадження ЄСП ТКС):

Департамент міжнародного територіального співробітництва в структурі Генерального департаменту європейського територіального співробітництва є оперативним підрозділом СКО, відповідальним за загальний нагляд за виконанням програми, оперативне управління програмою, участь у роботі Спільного моніторингового комітету і Оцінювального комітету, а також за подання звітів СМК і Європейській Комісії. Директор європейського територіального співробітництва матиме повноваження керівника СКО, в той час як Директор з міжнародного територіального співробітництва виступатиме його заступником.

Генеральний департамент санкціонування і платежів виконуватиме функції підрозділу санкціонування і здійснення платежів і відповідатиме за фінансовий менеджмент, підготовку річних фінансових звітів, отримання коштів від Європейської Комісії і переказування їх вигодонабувачам у проектах (головним партнерам), а також за видання розпоряджень щодо повернення платежів.

Департамент внутрішньої ревізії виконуватиме функції підрозділу внутрішньої ревізії. Це структура МРГРЖБ із незалежними функціями з прямим підпорядкуванням міністру, його діяльність є функціонально незалежною і об'єктивною. Департамент надає консультації керівництву міністерства і виступає перед ним гарантом належного функціонування системи внутрішнього контролю. З огляду на це Департамент є незалежним від будь-якого іншого департаменту або працівника МРГРЖБ і звітує міністру. Департамент внутрішньої ревізії також інформує керівництво СКО про серйозні проблеми, виявлені під час ревізій, а також про ті, що стосуються управління Програмою.

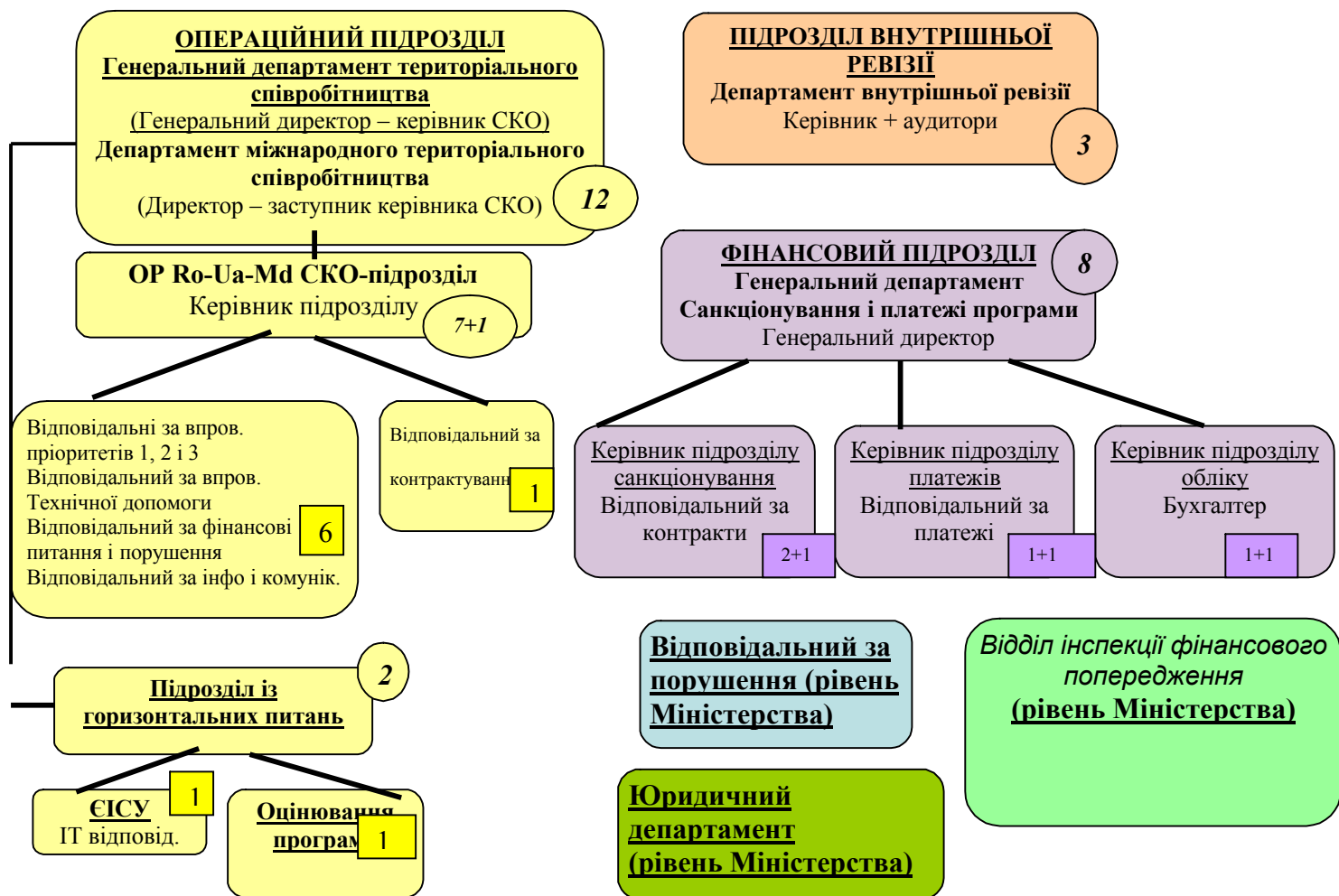
Для контролю за програмою СОП «Румунія – Україна – Молдова» буде делеговано двох досвідчених внутрішніх аудиторів, які не виконуватимуть жодних додаткових функцій і не матимуть жодних інших повноважень окрім тих, які прямо випливають з їхнього мандату внутрішнього аудитора відповідно до законодавства Румунії. Внутрішні аудитори не беруть участі у щоденній діяльності МРГРЖБ і/ або у виконанні Програми. Вони також не відповідають за детальну розробку системи впровадження. Водночас у процесі перевірки вони можуть надати консультації щодо контрольних показників, які слід включити або змінити в новій системі.

У структурі МРГРЖБ в ланцюг візування контрактів, крім цих трьох основних підрозділів, включені також Юридичний департамент і Відділ інспекції фінансового попередження. Про порушення процедури Європейській Комісії буде повідомляти службовець, призначений на рівні міністерства.

Персонал СКО – це румунські держслужбовці, які отримують зарплату з фондів державного бюджету Румунії. Відповідно до законодавства Румунії, зарплата працівників цієї категорії вища за середню зарплату держслужбовців. Персонал СКО матиме можливість для постійного професійного вдосконалення і підвищення кваліфікації та відповідно до законодавства Румунії отримувати вищу оплату праці ніж будь-який інший державний службовець.

Співвідношення між внутрішніми підрозділами МРГРЖБ, залученими до управління Спільною оперативною програмою «Румунія – Україна – Молдова», проілюстровані схемою:

Спільна операційна програма «Румунія – Україна – Молдова» Спільний керівний орган – організаційна схема



Деякі завдання СКО будуть делеговані Спільному технічному секретаріату, як визначено далі у параграфі 8.1.3. цього документа.

Функції спільного керівного органу

Відповідно до Статті 15 Правил з впровадження, СКО відповідає за управління та впровадження Програми, включаючи компонент Технічна допомога. Така діяльність здійснюватиметься згідно принципів сильних фінансових аспектів керування. З цією метою СКО розробить відповідну систему та стандарти управління, контролю та бухгалтерського обліку Програми. Він також відповідатиме за забезпечення законності та правильності своїх операцій разом з якістю та ефективністю.

Завдання Операційного підрозділу СКО

1. Головує у СМК, організовує його роботу, а також скликає засідання СМК згідно з затвердженим регламентом.
2. Відповідає за підготовку й оголошення конкурсів проектів, а також процедури з відбору проектів.

3. Продовжує процес відбору проектів після СМК, підписує контракти стосовно різних проектів з вигодонабувачами і підрядниками.
4. Здійснює управління фінансовими потоками в рамках компоненту Технічна допомога;
5. Затверджує операційні звіти підготовлені СТС;
6. Негайно інформує СМК щодо спірних справ щодо відшкодування;
7. Готує річні звіти і надсилає їх до Європейської Комісії після попереднього затвердження СМК не пізніше ніж 30 червня кожного року¹⁵;
8. Розробляє систему ведення та зберігання документації по кожному з проектів з фінансового менеджменту, моніторингу, перевірки, аудиту та оцінки;
9. Проводить моніторинг і оцінювання програми з огляду на фінансові та інші показники;
10. Готує детальні щорічні бюджети по Програмі з їх подальшим представленням до СМК на затвердження;
11. Забезпечує впровадження робочого плану комунікації та інформування громадськості про програму.

Наступні питання входять до сфери компетенції Фінансового підрозділу СКО:

12. Відкриття та управління банківським рахунком Програми в Євро (Підрозділ внутрішньої ревізії);
13. Створює незалежні та окремі рахунки по Програмі та утримує їх таким чином щоб можна було проводити аналітичний моніторинг Програми по цілям, пріоритетах та заходах;
14. Підготовка запитів на фінансування до ЄК та отримує виплати Європейської Комісії;
15. Переказує кошти за проектами вигодонабувачам (головним партнерам) або підрядникам (Підрозділ внутрішньої ревізії);
16. Надає Операційному підрозділу СКО всієї необхідної для підготовки щорічних звітів по Програмі фінансової інформації;
17. Затверджує фінансові звіти, що надаються разом з запитами на фінансування бенефіціарами та підрядниками;
18. Схвалює прийнятні витрати по технічним та фінансовим звітам, що надаються бенефіціарами разом з запитами на фінансування;
19. Готує накази на відшкодування бенефіціарам проектів по результатах зовнішнього аудиту Програми та проектів (у відповідності до ст. 3 та 37 Правил з впровадження. В разі коли сума не була відшкодована протягом 12 місяців після закінчення проекту, СКО передає справу до Уряду Румунії (для Румунії) та до Європейської Комісії (для України та Республіки Молдова), що набувають чинності після закінчення справи.

Наступні питання входять до сфери компетенції підрозділу Зовнішнього Аудиту СКО

20. Впроваджує програми щорічного контролю з метою перевірки внутрішнього обігу та забезпечення коректного використання процедур в рамках СКО. Він має готувати щорічні звіти та надсилати їх до Голови СКО з метою їх приєднання до щорічних звітів СКО, як відображено в ст. 28 Правил з впровадження;

¹⁵ Відповідно до статті 28 Правил з впровадження

21. Наприкінці першого року Програми розробляє план аудиту проектів, що фінансуються СКО (у відповідності до ст.. 37 Правил з впровадження). Перевірки мають проводитись шляхом вивчення документів або на місцях у відповідності до методу відбору проб, що узгоджуються зі стандартами аудиту, визнаними на міжнародному рівні¹⁶;
22. Готує щорічні звіти щодо виконання планів по аудиту проектів за попередній рік у відповідності до ст.. 37 Правил з впровадження. Такі звіти надсилатимуться до ЄК та СМК (у відповідності до ст.. 30 Правил з впровадження).

8.1.3 Спільний технічний секретаріат (СТС)

Відповідно до положень статті 16 Правил з впровадження, згідно з принципами стабільного фінансового управління, для чіткого визначення і розподілу функцій з розробки проектів і їх оцінювання та відбору СКО створює Спільний технічний секретаріат, який повинен бути затверджений СМК і наділений необхідними ресурсами. СТС надаватиме СКО допомогу у щоденному управлінні діяльністю в рамках програми. СТС прямо допомагатиме СКО у виконанні описаних нижче завдань. Він буде розташований в Румунії, на прийнятній території Програми і провадитиме свою діяльність на базі регіональних офісів з транскордонного співробітництва в Сучаві і Ясах.

Завдання Спільного технічного секретаріату

Спільний технічний секретаріат надаватиме підтримку Спільному керівному органу на період впровадження програми у такій діяльності:

- a) Виконання функції секретаріату для Спільного моніторингового комітету (підготовка і розсилка документації, а також протоколів засідань і рішень СМК щодо відбору проектів);
- b) Координація, під наглядом СКО, розробки проектів за допомогою організації інформаційних днів, громадських заходів та індивідуальних консультацій для потенційних заявників щодо процедур подання заявок;
- c) підготовка пакета документів для потенційних заявників;
- d) збір і реєстрація всіх проектних заявок;
- e) організація процесу оцінювання і забезпечення функцій секретаріату для оцінювальних комісій;
- f) провадження діяльності з інформування громадськості про програму (наприклад, про семінари, конференції, зібрання партнерів, створення і підтримка інтернет-сторінки тощо) під наглядом СКО і згідно з робочим планом інформаційної і комунікаційної діяльності;
- g) координація і контроль діяльності філіалів СТС¹⁷;
- h) співпраця з організаціями, установами і мережами в рамках виконання програми;
- i) організація і координація за допомогою філіалів СТС моніторингу проектів, включаючи поїздки на місця;
- j) здійснення перевірки відповідності запитів на платежі від вигодонабувачів, звітів і контрольних списків супровідним документам;

¹⁶ СКО може найняти зовнішніх аудиторів для проведення зазначеного аудиту

¹⁷ СКО залишає за собою право контролю за діяльністю філіалів СТС

- надсилання перевірених документів до СКО із коментарем щодо того, чи відповідають вони вимогам і чи не порушено правил прийнятності витрат;
- к) внесення даних у комп'ютеризовану систему моніторингу;
- л) надання допомоги вигодонабувачам у здійсненні проектів.

Враховуючи протяжність кордонів, СТС провадитиме діяльність у двох містах: Сучаві та Ясах (Регіональний офіс транскордонного співробітництва в Сучаві - головний офіс; Регіональний офіс транскордонного співробітництва в Ясах).

Діяльність офісу в Ясах стосуватиметься румунських повітів Яси, Васлуї, Галац, Тульча і Бреїла, Одеської області в Україні і всієї території Республіки Молдова.

Річні робочі плани СТС повинні бути підтримані СКО й схвалені СМК. СТС очолюватиме директор, відповідальний за обидва офіси. У СТС працюватимуть представники з усіх країн-учасниць, які надаватимуть допомогу у впровадженні програми в усіх партнерських країнах. Кількість і кваліфікація персоналу повинна відповідати визначеним вище завданням.

Філіали Спільного технічного секретаріату

Щоб забезпечити належний рівень інформованості населення про програму і потенційних заявників - про умови отримання фінансування, СТС відкриє три філіали та здійснюватиме діяльність в таких регіонах:

Таблиця 3. Території, які охоплюватимуть своєю діяльністю філіали СТС

Філіал СТС	Територія
Кишинів, Республіка Молдова	Уся територія Республіки Молдова
Одеса, Україна	Одеська область
Чернівці, Україна	Чернівецька область та інші українські прилеглі регіони

Філіали СТС виконують такі завдання (за координації СТС):

- підвищення інформованості громадськості;
- допомога потенційним заявникам у підготовці проектів;
- підтримка СТС у моніторингу проектів, організація поїздок на місця здійснення проектів.

Спільний технічний секретаріат та його філії будуть фінансуватися з компоненти Технічна допомога¹⁸

8.1.4 Ревізійний орган

Як зазначено у статті 31 Постанови Європейської Комісії (ЄС) No 951./2007, яка визначає правила впровадження ЄСП ТКС, щороку буде здійснюватися перевірка «ex-post» діяльності Спільного керівного органу. Цю перевірку проводитиме організація, цілком незалежна від СКО.

¹⁸ Дивиться додаток D (попередня кількість персоналу в рамках СКО)

Зовнішній аудит має покривати прямі витрати СКО по компоненту Технічна допомога та управлінню проектом. Звіт по зовнішньому аудиту має підтвердити суми доходів та витрат, відображені в підготовленому СКО щорічному фінансовому звіті та затвердити, що витрати дійсно були понесені та є прийнятними.

Виходячи з існуючої практики і структури, за згоди всіх країн-учасниць щорічну фінансову перевірку «ex-post» СКО здійснюватиме Ревізійний орган з Рахункової палати Румунії. Ревізійний орган надаватиме СКО звіт зовнішнього аудиту «ex-post» в якості додатку до щорічного звіту СКО до ЄК та СМК (згідно ст.. 28 та 31 Правил з впровадження).

8.2 ВПРОВАДЖЕННЯ НАПРОГРАМНОМУ РІВНІ

Спільний моніторинговий комітет буде здійснювати моніторинг і нагляд за впровадженням програми і діяльністю СКО. Спільний керівний орган відповідає за управління програмою і її впровадження згідно з Правилами з впровадження.

8.2.1 Управління фінансами

Фінансові надходження від Європейської Комісії до фінансового підрозділу СКО

Згідно зі статтями 24-26 Постанови Європейської Комісії (ЄС) No 951/ 2007, яка визначає правила впровадження ЄІСП ТКС, Європейська Комісія виконуватиме щорічні фінансові зобов'язання відповідно до фінансової таблиці, у якій зазначені орієнтовні кошти, відведені на програму щороку, залежно від поступу програми і наявності коштів.

Банківський рахунок в євро для Спільної оперативної програми буде відкритий Міністерством розвитку, громадських робіт і житлового будівництва в Казначействі Румунії в Національному казначействі Румунії або комерційному банку.

Після того, як Європейська Комісія повідомить СКО про точну дату виконання фінансового зобов'язання, підрозділ СКО з санкціонування і платежів надішле запит на переказ суми, яка не перевищуватиме 80% річного бюджету, як авансового платежу для фінансування діяльності. На основі цього запиту та після перевірки відповідних звітів і оцінки фактичних фінансових потреб програми Європейська Комісія перекаже всю чи частину вказаної у запиті суми. Одночасно на основі річних звітів Європейська Комісія закриває питання за попередніми платежами на підставі здійснених прийнятних фактичних витрат, підтверджених річним звітом зовнішнього аудиту. В результаті Європейська Комісія коригує суму авансового платежу і здійснює його.

На фінансування видатків, здійснених партнерами з прилеглих регіонів, може бути використано не більше 15% ресурсів програми.

Надходження від фінансового підрозділу СКО до проектів

СКО несе відповідальність за переказ коштів вигодонабувачам (головним партнерам) за умови своєчасного отримання коштів від Європейської Комісії.

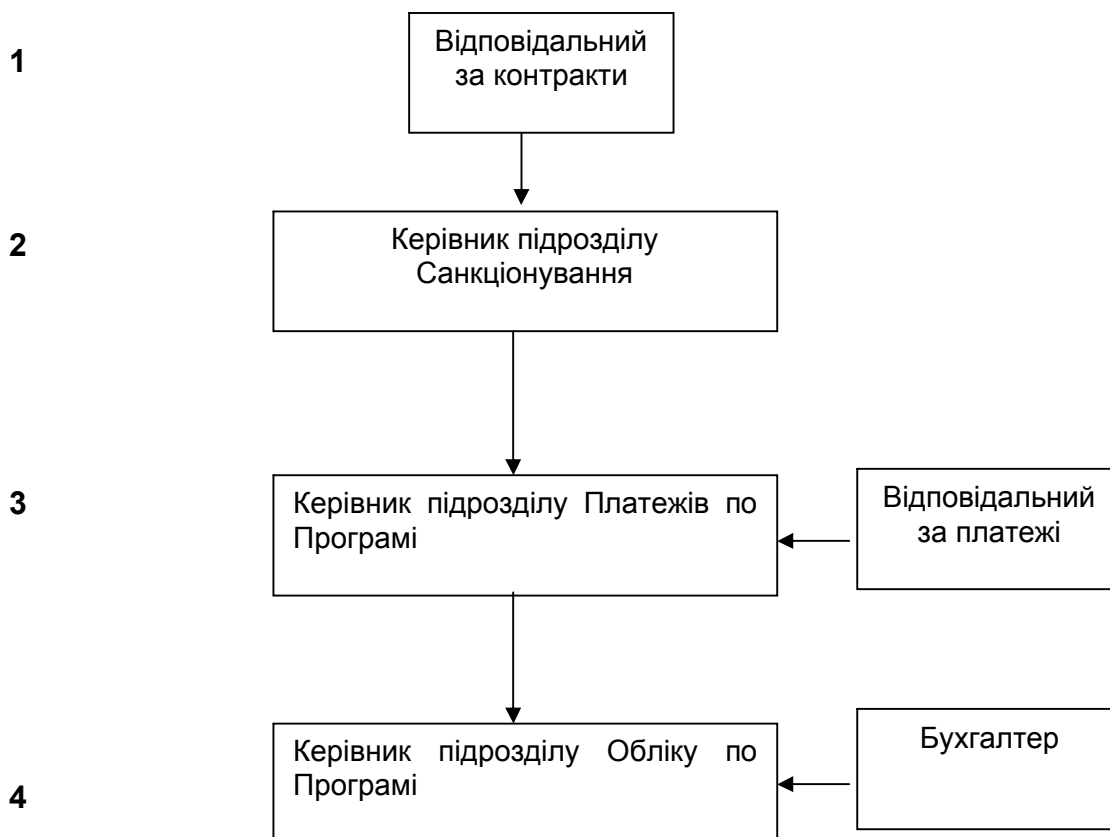
Фінансові виплати за проектами здійснюватимуться у формах авансових, проміжних платежів і виплати залишку. Усі запити стосовно платежів (крім авансового) повинні подаватися разом з технічними і фінансовими звітами про діяльність за підзвітний період. Звіт перевірки витрат (аудит) проекту також буде подаватися разом з усіма запитами платежів (крім авансових). СКО здійснюватиме платежі після отримання відповідних запитів і супровідних документів.

СКО здійснюватиме платежі після отримання запитів на фінансування та супровідних документів від бенефіціарів.

У фінансовому підрозділі СКО **систему контролю і платежів** організовано таким чином:

1. Відповідальні за контракти перевіряють запити на аванс/відшкодування на основі звітів, що вимагаються контрактом і готують Контрольний список і Документ, який санкціонує платіж на кожний запит. За принципом вибірки з оцінкою їх ризиків вони також можуть дати запит до проектів на надання додаткових документів (копій або оригіналів) з метою перевірки інформації, відображеної у звіті.
2. Керівник підрозділу Санкціонування візує цей документ, підготовлений відповідальним за контракти і надсилає його у підрозділ платежів програми.
3. У підрозділі Платежів по Програмі відповідальний за платежі готує платіжне доручення, на основі якого здійснює платіж головному партнеру проекту.
4. Після здійснення платежу бухгалтер у підрозділі обліку реєструє його в обліковій системі на підставі виписки з рахунка і завіреного банком платіжного доручення.

Система контролю і платежів



Бухгалтерський інструментарій, який використовується у фінансовому підрозділі, схвалений Міністерством економіки і фінансів Румунії і передбачає подання унітарних даних про невідшкодовані зовнішні ресурси на рівні Керівних органів.

Генеральний департамент санкціонування і платежів програми одночасно управляє кількома оперативними програмами, у яких МРГРЖБ виступає в ролі Керівного органу або національного органу. Бухгалтерські дані зберігаються окремо для кожної програми (баланс генерується окремо за кожною програмою і кожним джерелом фінансування).

У рамках кожної Програми аналітична банківська звітність зберігається на рівні проекту (авансові платежі, виплачені вигодонабувачам, проміжні і заключні платежі, банківські витрати, доходи від нарахування відсотків, суми, повернені вигодонабувачами).

Повернення платежів

СКО (Генеральний департамент санкціонування і платежів програми) видаватиме розпорядження про повернення платежів, спрямовані до вигодонабувачів (головних партнерів) і підрядників, якщо буде виявлено неприйнятні видатки, стосовно яких платіж уже було здійснено. СКО отримає назад всі непідтверджені документами або необгрунтовані видатки від вигодонабувачів (головних партнерів) і підрядників.

Якщо розпорядження про повернення платежів стосуються вигодонабувачів, підрядників або партнерів з Румунії, і повернення не відбулося протягом 12 місяців від дати видачі такого розпорядження, державні органи Румунії відшкодовують борг СКО, а потім надсилають свої претензії до вигодонабувача або підрядника.

Якщо розпорядження про повернення платежів стосуються вигодонабувачів, підрядників або партнерів з України або Молдови, і повернення не відбулося протягом 12 місяців від дати видачі такого розпорядження, СКО спрямовує справу до Європейської Комісії, яка на підставі наявних документів бере на себе відповідальність з її врегулювання.

8.2.2 Моніторинг та оцінка програми

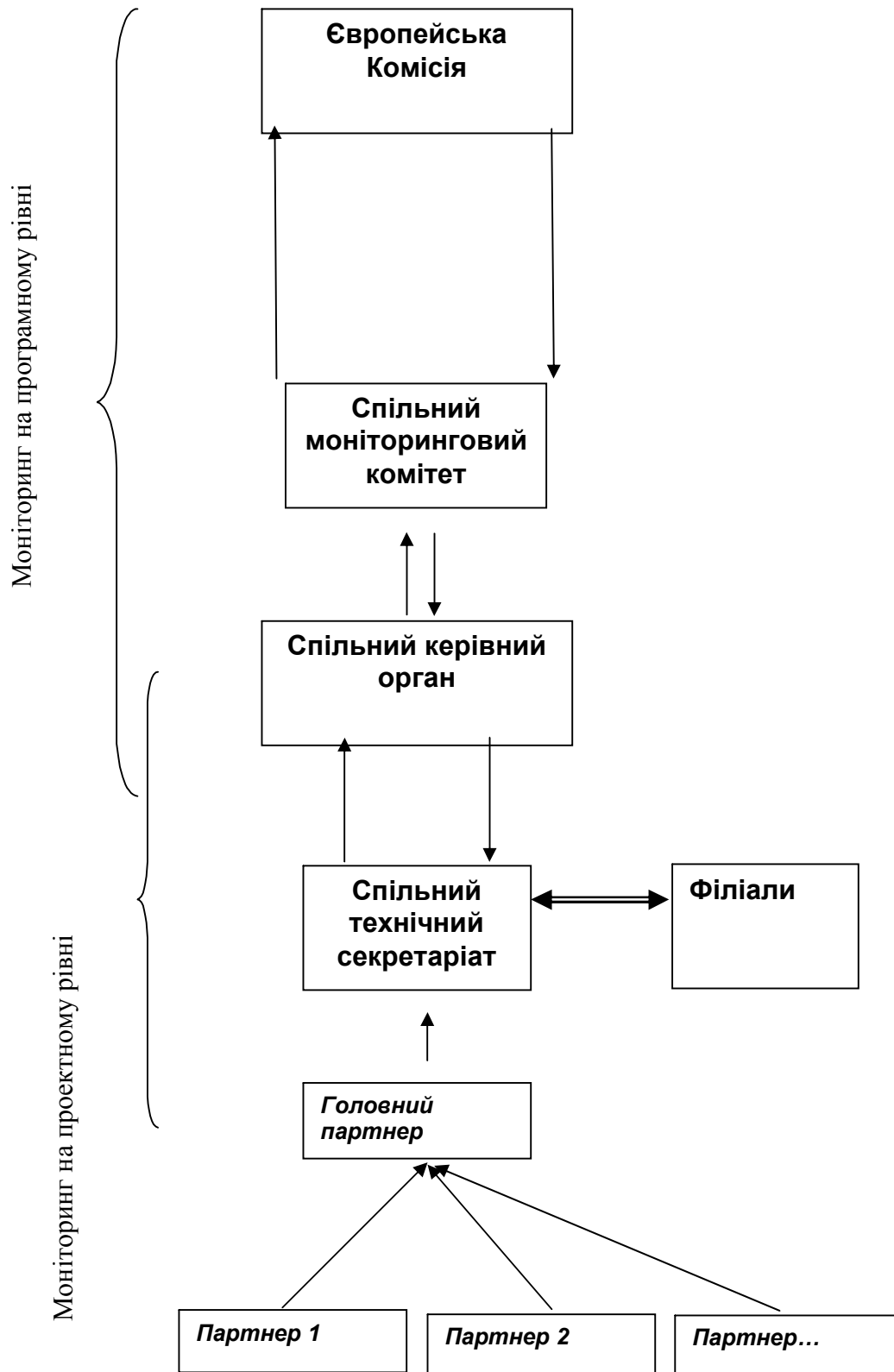
Моніторинг – це постійний процес, який відіграє важливу роль в управлінні оперативною програмою, адже за його допомогою можна з'ясувати, чи вона виконується належним чином, а також вчасно виявити потенційні проблеми для того, щоб вжити коригуючих заходів.

Необхідно проводити моніторинг Програми, щоб забезпечити належну якість здійснення Програми. Розвиток і впровадження системи моніторингу Програми належать до компетенції Спільного керівного органу. СКО і СМК відповідальні за моніторинг виконання Програми у відповідності до принципів здорового фінансового менеджменту. СМК займатиметься моніторингом виконання Програми і забезпечить досягнення цілей Програми через раціональне використання наявних ресурсів.

Система моніторингу базується на ґрунтовних і регулярних перевірках контексту, ресурсів, досягнень і результатів виконання Програми і проектів і використовує механізм послідовного надходження інформації. Повідомлення про засідання з оцінки поступу і звіти про досягнення, фізичні і фінансові показники подаються у стандартних формах, що дає змогу порівнювати між собою звіти за різні періоди.

Основним інструментом моніторингової системи Програми стане **Єдина інформаційна система управління (ЄІСУ)**, що дасть змогу збирати інформацію та проводити моніторинг виконання на програмному та проектному рівнях. Система передбачає надання відповідним структурам (Спільному керівному органу (СКО), Спільному моніторинговому комітету (СМК), Ревізійному органу (РО), Спільному технічному секретаріату (СТС)), практичного інструменту для виконання їхніх функцій і забезпечить обмін інформацією між усіма структурами Програми. Система сприятиме забезпеченню як проектного циклу, так і впровадження Програми. Щоб забезпечити якість та ефективність виконання Програми, моніторинги слід проводити як на програмному, так і на проектному рівнях (див. таблицю):

Схема моніторингу Програми



Необхідні кроки для проведення моніторингу на програмному та проектному рівнях:

1. Партнери надсилають головному партнеру друковану (електронну) копію звітів про свою діяльність.
2. Головний партнер готує друковану (електронну) копію звітів про виконання проектів.
3. Головний партнер надсилає друковану (електронну) копію звітів на затвердження до Спільного технічного секретаріату.
4. Спільний технічний секретаріат перевіряє та затверджує звіти та вводить відомості про реалізацію проектів в електронній формі до ЄІСУ.
5. Спільний керівний орган перевіряє та підтверджує електронні дані, введені до ЄІСУ Спільним технічним секретаріатом.
6. Спільний керівний орган за допомогою Спільного технічного секретаріату готує та надсилає річні та заключні звіти до Спільного моніторингового комітету на затвердження.
7. Спільний моніторинговий комітет затверджує річні та заключні звіти про виконання Програми.
8. Спільний керівний орган надсилає річні та заключні звіти до Європейської комісії для ухвалення.
9. Європейська комісія перевіряє річні звіти та надає рекомендації Спільному керівному органу або проводить оцінювання.

Моніторинг на програмному рівні

Спільний керівний орган та Спільний моніторинговий комітет повинні провести моніторинг виконання Програми, зокрема стосовно фінансових показників і показників, визначених у стратегічній частині Програми. Спільний моніторинговий комітет повинен запропонувати СКО переглянути або оцінити програму з точки зору удосконалення управління нею.

З метою спрощення оцінювання та моніторингу на програмному рівні Керівний орган розробив чітку систему показників. Відповідні показники цієї програми повинні бути подані у порядку пріоритетності.

З метою забезпечення належної якості та ефективності виконання Програми буде проведений моніторинг на програмному рівні з використанням ЄІСУ, що передбачає моніторинг звітності щодо впровадження Програми.

До інструментів, які будуть використані в процесі моніторингу та оцінювання Програми, згідно зі статтями 28 та 32 Регламенту з впровадження ЄІСП, належать річний і заключний звіти з впровадження.

Спільний керівний орган повинен надсилати Європейській Комісії річний звіт із впровадження програми від 1 січня до 31 грудня попереднього року, затверджений Спільним моніторинговим комітетом (уперше в 2009 році та до 30 червня кожного року). Заключний звіт із впровадження Програми повинен бути поданий не пізніше 31 травня 2016 року.

Річний і заключний звіти, складені Спільним керівним органом за допомогою Спільного технічного секретаріату, слід подати Спільному моніторинговому

комітету на затвердження перед тим, як вони будуть надіслані до Європейської Комісії.

Єдина інформаційна система управління (ЄІСУ)

Єдина інформаційна система управління – це заснована на інтернет-технології загальнонаціональна система, покликана надавати допомогу всім румунським організаціям, що впроваджують Національну програму розвитку та Оперативні програми. Система задовольняє потреби всіх рівнів управління (Керівні органи/Спільні керівні органи, Спільні технічні секретаріати/ Органі-посередники, Сертифікуючий орган тощо) та всіх фаз програмного циклу (програмування, проведення тендеру, укладання контракту, моніторингу, оцінювання, платежів, аудиту та контролю). Суттєвою перевагою ЄІСУ є те, що вона надає своїм користувачам можливість використовувати для виконання своїх завдань єдиний механізм.

Як інструмент моніторингу ЄІСУ є основним постачальником інформації про перебіг виконання завдань як на проектному, так і на програмному рівнях, що дає змогу складати моніторингові звіти автоматично.

Дизайн ЄІСУ відповідає трьом основним принципам: доступність інформації (інформація напряму надається у відповідь на запит авторизованого користувача); конфіденційність інформації (інформація надається тільки тим користувачам, які авторизовані отримувати відповідну її частку); недоторканність інформації (обробка інформації здійснюється тільки на запит авторизованого користувача авторизованими засобами). Як засіб дотримання перелічених принципів система об'єднує колективних користувачів у групи, що значною мірою полегшує організацію користувачів та управління ними, а також дає змогу перевіряти і реєструвати доступ до інформації.

З метою запровадження ефективного інструменту управління функціональна модель ЄІСУ ґрунтується на низці підсистем, які разом забезпечують виконання системою широкого діапазону функцій, а саме:

- програмування, що дає змогу проводити реєстрацію та модифікацію основної інформації щодо СОП по пріоритетах, заходах та діяльності;
- управління проектом (реєстрація та модифікація основної інформації щодо проектів, включаючи контракти);
- моніторинг, що дає змогу на всіх можливих рівнях спостерігати за перебігом виконання завдань, а також автоматично накопичувати найважливішу інформацію, зареєстровану на нижньому рівні системи;
- аудит і контроль, а саме реєстрація результатів аудиту та контролю;
- Оцінка – дозволяє проводити оцінку Програми;
- управління грошовими потоками (прогнози запитів на оплату, фінансові надходження, доходи проекту, припинення та відновлення фінансування).

Інформація про Програму буде відображатися в ЄІСУ на відповідному рівні з урахуванням чітко окреслених прав користувачів. Доступ до системи буде здійснюватись через ім'я/ пароль для входу до ЄІСУ за усталеною процедурою.

Система показників:

Система показників - це інструмент, який використовують у контексті моніторингу виконання Програми та який сприяє ефективному програмному та проектному менеджменту.

Система показників допомагатиме Спільному моніторинговому комітету, Спільному керівному органу та Європейській Комісії проводити моніторинг виконання Програми.

Показники повинні надавати можливість виміряти поступ та зростання ефективності виконання пріоритетів Програми порівняно з початковим рівнем та очікуваними результатами. Вимірювання повинно забезпечуватись використанням обмеженої кількості показників з дотриманням принципу пропорційності.

Система показників складатиметься з двох груп:

- перша, визначена на програмному рівні в стратегічному розділі Програми, сприятиме моніторингу та оцінюванню на програмному рівні;
- друга буде визначена для кожного відібраного проекту та сприятиме моніторингу та оцінюванню на проектному рівні.

Система показників розроблялась з урахуванням завдань і потреб усіх органів, залучених до управління Програмою та проектами.

Відповідальність за моніторинг показників обох груп покладається на Спільний моніторинговий комітет, Спільний керівний орган та Спільний технічний секретаріат, а саме:

- Спільний моніторинговий комітет на початковому етапі виконання програми та впродовж усього програмного періоду слідкуватиме за тим, щоб: а) система показників загалом була розроблена належним чином та б) інформація була достатньою для забезпечення його власної роботи;
- Спільний керівний орган провадитиме моніторинг показників Програми, використовуючи ЄІСУ;
- Спільний технічний секретаріат провадитиме моніторинг проектних показників, використовуючи ЄІСУ та двічі на рік подаватиме СКО відповідні показники.

Крім того, моніторингова система, в широкому значенні, відповідатиме за генерування вихідних даних: отримання окремих відомостей чи більшості інформації про результати може вимагати додаткових зусиль (наприклад дослідження, збирання інформації від інших організацій тощо). Офіційна статистика, що включає контекстні показники, повинна бути доповнена результатами досліджень або застосування інших методів збирання та опрацювання інформації.

Моніторинг на проектному рівні

Ціллю моніторингу проектів є спостереження за виконанням проекту, зокрема за показниками витрат, використання ресурсів, впровадження діяльності, передачі результатів та управління ризиками. Діяльність з моніторингу проектів передбачає систематичне та постійне збирання інформації, аналіз та використання управлінської інформації з метою надання підтримки процесу ухвалення ефективних рішень.

Моніторинг стосовно всіх проектів провадитиме Спільний технічний секретаріат а стосовно діяльності кожного партнера проекту - головний партнер.

Оцінювання

Середньострокове «ex-post» та «ad-hoc» оцінювання виконання програми проводитиме Європейська Комісія. Результати оцінювання передаватимуться до Спільного моніторингового комітету та Спільного керівного органу та можуть слугувати підставою для внесення змін у Програму.

Крім того, СКО проводитиме власне оцінювання «ad-hoc» з метою покращення підвищення якості, збільшення ефективності та дотримання послідовності виконання.

8.2.3 Аудит Програми

1. Внутрішній підрозділ з проведення аудиту в рамках СКО (Департамент внутрішнього аудиту Міністерства розвитку, громадських робіт і житлового будівництва (МРГРЖБ)) щороку впроваджуватиме контрольну програму з метою перевірки внутрішніх схем і забезпечення правильного виконання процедур Спільним керівним органом.

Звіт про результати надсилається представнику СКО. СКО надсилає звіт до Європейської Комісії та Спільного моніторингового комітету як додаток до річного звіту про виконання Програми.

2. З кінця першого року впровадження Програми СКО готує звіти про виконання впродовж минулих років плану аудиту проектів, що фінансуються. Звіт повинен детально відображати використану СКО методологію для відбору представницької вибірки проектів, а також використані засоби управління, надані рекомендації та ухвалені СКО рішення відносно фінансового менеджменту відповідних проектів. Спільний керівний орган також може проводити аудит напряду, залучаючи людські ресурси Департаменту внутрішнього аудиту або наймаючи сертифікованих зовнішніх аудиторів за відсутності достатніх внутрішніх ресурсів або технічного досвіду.

СКО повинен надіслати звіт до Європейської Комісії та до Спільного моніторингового комітету у формі додатка до річного звіту про виконання Програми.

3. У відповідь на запит СКО Ревізійний орган з Рахункової палати Румунії, або затверджений аудитор, який є членом авторитетного наглядового органу з

аудиту, проведуть річне оцінювання «ex-post» доходів і витрат СКО. Такий зовнішній аудит повинен включати перевірку прямих витрат СКО на технічну допомогу та виплат за проектом. Зовнішній аудит повинен підтвердити стан доходів і витрат річного фінансового звіту СКО, їх реальність, точність і прийнятність.

СКО повинен надіслати звіт до Європейської Комісії та до Спільного моніторингового комітету як додаток до річного звіту про виконання Програми.

8.2.4 Співфінансування з власних ресурсів країн-учасниць.

Внесок з власних джерел країн-учасниць повинен становити щонайменше 10% внеску ЄС до Програми, за вирахуванням внеску співтовариства як технічної допомоги.

Кожна країна-учасниця повинна затвердити власну систему співфінансування (з національного або місцевого бюджетів або безпосередньо від вигодонабувача). Країни-учасниці отримають консультації на рівні підготовки Настанов для аплікантів з метою забезпечення координації між залученими сторонами та мінімального співфінансування на програмному рівні.

8.3 Впровадження на проектному рівні

Відповідно до ст.23 Постанови Європейської Комісії № 951/2007, в якій визначені правила впровадження ЄІСП ТКС, процедури підписання контрактів з закупівель та грантів, необхідних для виконання програми, повинні бути прийнятними для зовнішньої допомоги та підготовленими згідно з Практичним посібником з контрактних процедур для зовнішньої допомоги Європейської Комісії (PRAG). Виконання проекту від підписання контракту до звершення проекту, включаючи зобов'язання зі звітності та оплати витрат, повинно проходити відповідно до PRAG.

СКО виконує функції Контрактуючого органу для цієї Програми, хоча, деякі визначені PRAG функції Контрактуючого органу є компетенцією Спільного моніторингового комітету. Серед таких функцій, визначених Постановою Європейської Комісії №951/2007 є призначення членів Оцінювальних комітетів, ухвалення рішень щодо критеріїв відбору, остаточного рішення про відбір проекту (включаючи його бюджет).

Проекти, що фінансуються в рамках Програми, повинні бути відібрані в результаті конкурсу проектів, оголошеного СКО. Однак країни-учасниці після узгодження з Європейською Комісією, також можуть спільно визначити транскордонні інвестиційні проекти великого масштабу, що будуть вибиратися не в ході конкурсу проектів, а шляхом проведення процедур закупівлі (як описано в PRAG): ці проекти повинні бути відібрані Спільним моніторинговим комітетом, який підтверджує їх відповідність пріоритетам і заходам даної програми, а також її бюджетним можливостям. Контракти на постачання обладнання, необхідного для впровадження таких великих проектів мають

відповідати положенням Практичного посібника для зовнішньої діяльності ЄС (PRAG) з додатками, що буде діяти на момент процедур закурівлі.

8.3.1 Процедури відбору проектів та контракування

Процедура відбору

Спільний моніторинговий комітет (СМК) затверджує оголошення конкурсу проектів та його процедури. СКО затверджує критерії прийнятності та оцінки проектів.

СМК за участі СТС готує пакет документів для заявників, оголошує конкурс проектів і забезпечує його гласність. Інформація про конкурс проектів розповсюджуватиметься за допомогою веб-сайту Програми, а також СТС та його філіалами.

Вигодонабувач повинен надіслати проектну заявку до СТС до кінцевого терміну, визначеного умовами конкурсу проектів. Подання заявки має відбуватись за допомогою електронної або звичайної пошти з метою забезпечення конфіденційності.

Заявки оцінюються **Оцінювальним комітетом (ОК)**, призначеним СМК, до складу якого входять:

- один голова комітету, запропонований СКО (без права голосу);
- один секретар з СТС (без права голосу);
- 3-5 оцінювачів, запропоновані країнами-учасницями (з правом голосу).

Члени ОК повинні володіти технічними навичками з оцінювання пропозицій та не мати конфлікту інтересів.

Оцінювальний комітет може залучати зовнішніх експертів, що укладають із СКО контракт відповідно до PRAG та критеріїв, визначених СМК. Кількість таких зовнішніх експертів залежатиме від кількості отриманих заявок, але мінімально вона дорівнюватиме трьом, що дасть змогу забезпечити оцінювання пріоритетів, визначених конкурсом проектів.

Персонал СТС провадитиме **адміністративну перевірку** пропозицій під наглядом секретаря та голови ОК. Враховуючи великі витрати та складність утримання членів ОК протягом тривалого часу, СТС одразу після цього розпочне процедуру **оцінювання прийнятності** під наглядом секретаря ОК.

After both checks are completed, the Evaluation Committee is gathered to approve the administrative and eligibility reports prepared by the Secretary, and to proceed with the **technical evaluation** of projects applications, according to procedures detailed in PRAG.

Після того як обидві перевірки будуть завершені, ОК знову збирається для затвердження адміністративного звіту та звіту з оцінки прийнятності, підготовлених секретарем та починає проводити **технічну оцінку** проектних заявок відповідно до процедур PRAG.

Голова комітету відповідає за забезпечення неупередженості та прозорості процедури оцінювання.

Всі члени оцінювального комітету, наглядачі, зовнішні оцінювачі та персонал СТС зобов'язані поважати принципи конфіденційності та безсторонності.

Увесь перебіг процедури оцінювання разом з рекомендаціями ОК записуються в Оцінювальний звіт, який надсилається до СМК на затвердження. Звіт включає пропозиції щодо фінансування, разом з резервним списком. ОК за певних умов може рекомендувати, наприклад, зменшення суми прийнятних коштів.

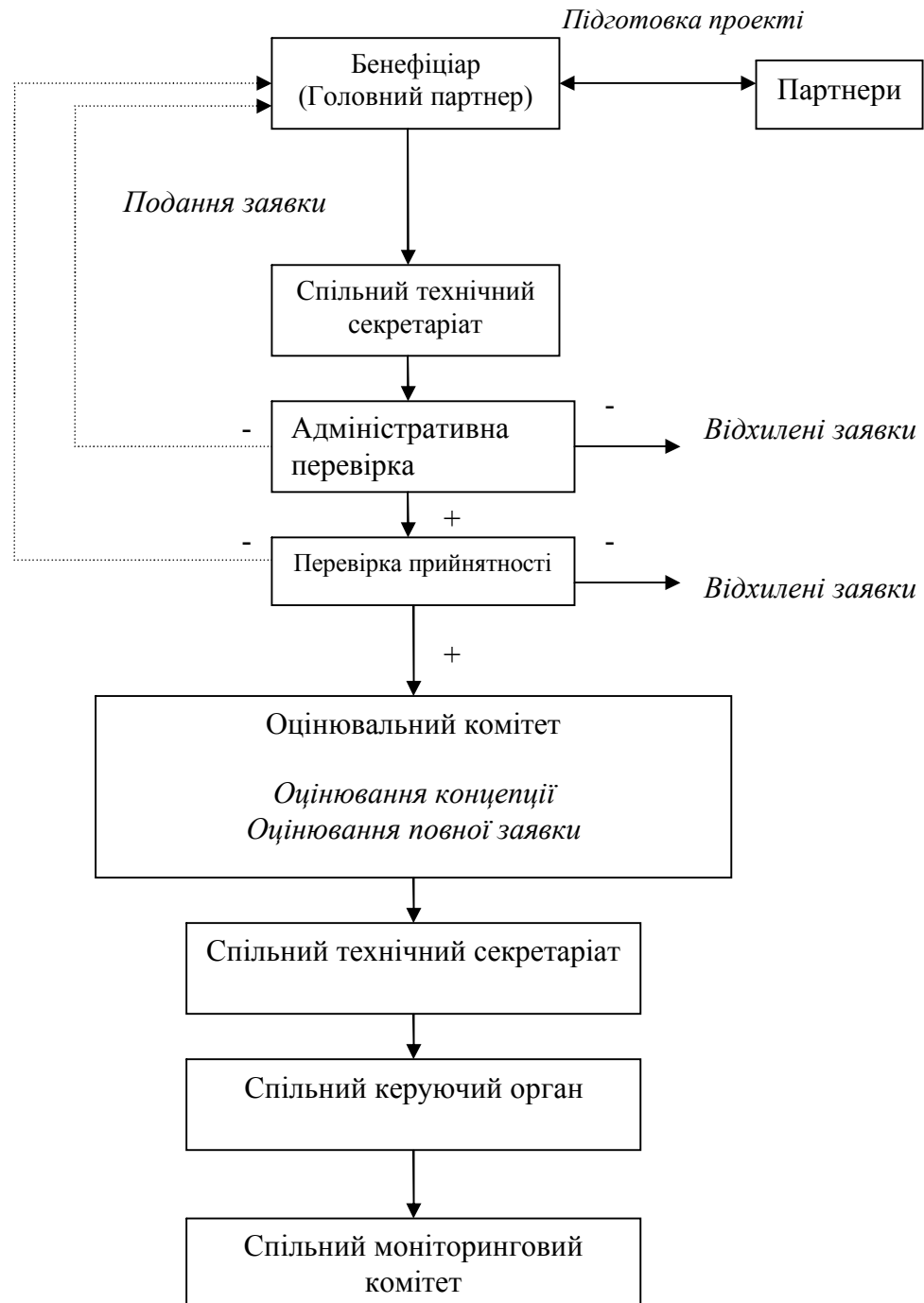
СМК затверджує проектні пропозиції за кількістю балів і рекомендації ОК. Жодна заявка, яка не пройшла етап технічної оцінки, не буде затверджена.

Якщо СМК прийме рішення не дотримуватись усіх або частини рекомендацій ОК, своє рішення він повинен оформити письмово. В подальшому це рішення СКО передає до Європейської Комісії на затвердження.

СКО підписує контракти на надання гранту відповідно до офіційно затвердженого Спільним моніторинговим комітетом списку проектів.

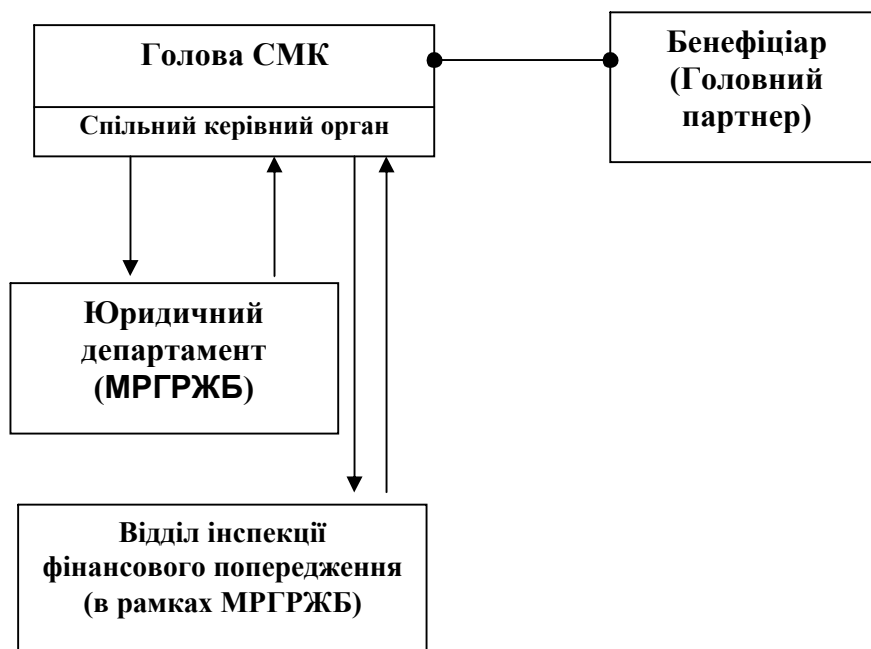
Список контрактів на фінансування має бути розміщений СКО на своєму веб-сайті відповідно до вимог Фінансовго Регламенту ЄК та PRAG.

**Подання та оцінювання
заявок**



Процедури внесення поправок/ підписання контракту

1. Спільний керівний орган готує контракт/ вносить поправки до заявки разом з усіма необхідними документами та подає їх до Юридичного департаменту МРГРЖБ.
2. Юридичний департамент перевіряє, чи контракт/ поправки відповідають національному законодавству та законодавству Співтовариства і затверджує контракт/ поправки з юридичної точки зору.
3. СКО передає контракт/ поправки до Відділу інспекції фінансового попередження МРГРЖБ, який перевіряє відповідність контракту Настановам для заявників, а також його суму та затверджує контракт.
4. Спільний керівний орган підписує контракт з бенефіціаром (головним партнером).



8.3.2 Види проектів

Партнери з Румунії та принаймні один партнер з України та/ або Республіки Молдова повинні подавати проекти спільно. Проекти можуть бути трьох видів:

- інтегровані, за якими партнери виконують частину завдань у рамках спільного проекту на відповідному боці кордону;
- симетричні, за якими однакова діяльність провадиться паралельно по обидва боки кордону;
- прості з транскордонним результатом, за якими вся або майже вся діяльність провадиться по один бік кордону, але користь від неї отримують всі або деякі з партнерів.

Проекти повинні реалізуватися на території впровадження Програми, визначеної в розділі 2. У виняткових випадках (якщо це необхідно для досягнення результатів проекту), проекти частково можуть виконуватись у прилеглих регіонах, визначених у розділі 2 Програми та інших регіонах країн-учасниць Програми (відповідно до статей 41 Правил з впровадження)..

Не більше 20% бюджету проекту може бути витрачено на фінансування діяльності партнерів з **прилеглих регіонів**. Вигодонабувачі з прилеглих регіонів можуть брати участь у «м'яких» проектах у рамках кожного пріоритету та заходу Програми.

8.3.3 Вигодонабувач (головний партнер)

Для кожної діяльності з реалізації проекту партнери обирають одного вигодонабувача, що буде діяти як головний партнер.

На вигодонабувача (головного партнера) покладаються такі обов'язки:

- а) укладення угоди з партнерами про їх стосунки у рамках виконання проекту, включаючи умови гарантування стабільного фінансового менеджменту фондів, передбачених на виконання проекту та відшкодування витрат, виплачених неналежним чином. З цією метою він має укласти партнерські угоди та декларації;
- б) подання заявки;
- в) підписання контракту зі Спільним керівним органом. Таким чином він бере на себе фінансову відповідальність щодо фондів ЄІСП та співфінансування для всіх партнерів, включаючи зобов'язання перед СКО за використання всієї суми гранту;
- г) відповідальність за основну діяльність. Таким чином він має забезпечити менеджмент проекту та загальну координацію діяльності;
- д) забезпечення моніторингу і звітності протягом всього періоду виконання проекту в рамках узгодженої моніторингової системи. Він має проводити збір інформації про всі компоненти проекту і всіх партнерів;
- е) забезпечення відповідності усіх розрахунків партнерів, пов'язаних з виконанням проекту, узгодженій діяльності в його рамках. З цією метою він має гарантувати, щоб усі розрахунки були здійснені відповідно до вимог PRAG. Він має подавати запити на фінансування до СТС на основі грантового контракту;
- ж) повернення СКО неправильно сплачених в рамках проекту сум;
- з) сприяння проведенню аудиторської перевірки всіма відповідними національними органами та органами ЄС, що також включає утримання документів у відповідності до статті 45 Правил з впровадження та відповідних положень PRAG.

На партнера покладаються такі обов'язки:

- а) відповідальність за виконання своєї частини проекту відповідно до своїх зобов'язань, плану проекту та партнерської угоди з головним партнером;
- б) налагодження співпраці з вигодонабувачем у питаннях виконання проекту, його моніторингу та звітності;
- в) повернення вигодонабувачу неправильно виплачених заявлених витрат за проектом сум.

Проект представляє вигодонабувач (головний партнер), який забезпечує прямий зв'язок між виконавцями проекту та спільними структурами управління Програми. Вигодонабувач повинен налагодити добре партнерство з метою забезпечення відповідного та стабільного виконання проекту.

Можливість ініціювати проект та діяти як вигодонабувач (головний партнер) буде відкрита для всіх прийнятних організацій, розташованих на програмній території, як визначено у розділі 2.1. Організації, розташовані на прилеглих територіях, можуть брати участь у проектах тільки як партнери. Після середньострокового оцінювання ця умова може бути переглянута.

Тільки організації, розташовані на програмній території, можуть отримувати фінансування в рамках цієї Програми. Участь інших організацій, розташованих поза межами програмної території, в виконанні проекту на прийнятній території повинна затверджуватись СКО в рамках Настанов для заявників. Позитивне рішення може бути ухвалене лише як виняток за умови достатнього обґрунтування неможливості виконання проекту без участі такого партнера. Такий виняток може бути зроблений лише на основі вагомого виправдання, згідно з якими проекти не можуть бути впроваджені або матимуть проблеми в досягненні своїх цілей без участі партнерів.

8.3.4 Прийнятність заявників

Список прийнятних заявників буде розмішений в Настановах для заявників в рамках конкурсу проектів з урахуванням обставин (мети конкурсу проектів, місцевої адміністративної структури тощо). Як правило, він повинен включати: національні, регіональні, місцеві державні органи влади, регіональні та місцеві державні організації, торговельно-промислові палати, регіональні асоціації, європейські регіональні організації, недержавні організації, торговельні союзи тощо.

Наданий грант вигодонабувач або його партнери не можуть використовувати для отримання прибутку.

До виконання проекту, яке забезпечується різними послугами, роботами та постачанням, вигодонабувач може залучати як підрядників приватні підприємства.

8.3.5 Прийнятність витрат

Витрати за кожним проектом повинні бути здійснені під час реалізації кожного контракту.

Прийнятні та неприйнятні кошти на рівні проекту мають бути описані в пакеті документів для заявників відповідно до PRAG.

8.3.6 Правила співфінансування

Вигодонабувачі та їх партнери мають зробити внесок до бюджету проекту в обсязі, еквівалентному 10% внеску ЄС.

8.3.7 Розмір проектів

Як правило, розмір проектів має бути від 30 000 до 2 000 000 євро, однак будуть підтримуватися проекти і більші за розмірами. Конкретні розміри будуть визначені на рівні пріоритетів/заходів до оголошення конкурсу проектів та мають бути затверджені СМК.

8.3.8 Фінансовий менеджмент проекту

Національна система контролю

Румунія розробила національну систему контролю з метою перевірки обґрунтованості витрат по операціях або частини операцій, що впроваджуються на території Румунії в рамках цієї Програми та їх відповідність до національних та норм ЄС. Було створено два офіси МРГРЖБ в Пятра Неамт та Браїлі. Ці офіси мають відповідати за перевірку 100% витрат, понесених партнерами та бенефіціарами з Румунії відповідно до методології, наданої СКО. Національні ревізори мають фінансуватися з національного бюджету Румунії.

Контроль з боку аудиторських компаній

З метою забезпечення обґрунтованості витрат по операціях або частині операцій, що впроваджуються на території України та Республіки Молдова партнери/бенефіціари, що розташовані в країнах-партнерах мають користуватись послугами аудиторських компаній, що мають перевіряти 100% задекларованих витрат. Оплата праці аудиторів покриватиметься бенефіціарами/партнерами в рамках прийнятних витрат по проектах в рамках затверджених в контракті лімітів.

Під час підписання контракту з аудитором партнер/бенефіціар мають враховувати методологію, запропоновану СКО в якості частини грантового контракту.

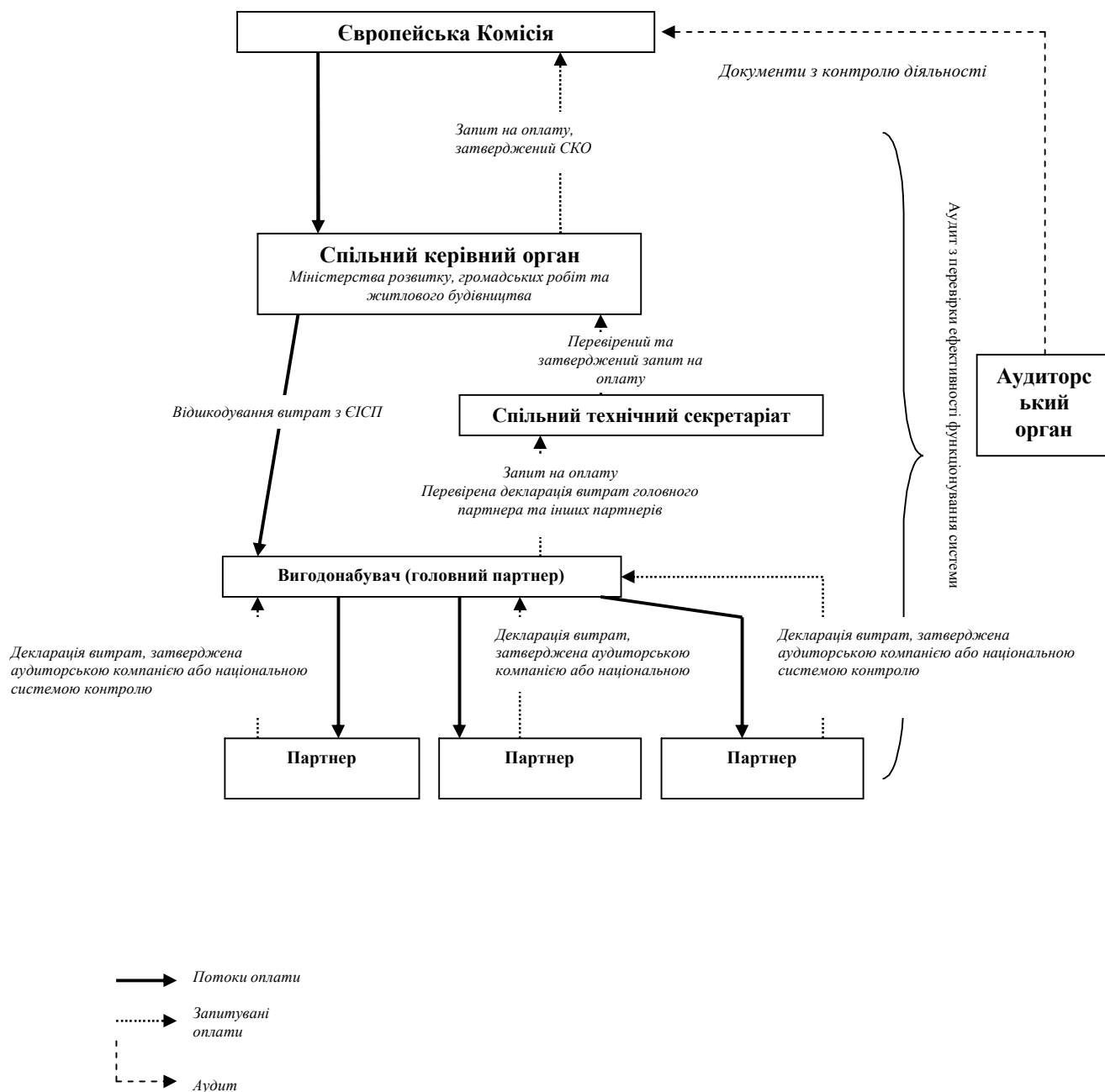
Основними кроками, які передують виплатам з фондів ЄІСП, є такі:

- Кожний вигодонабувач (головний партнер) і партнер затверджують свої витрати, скориставшись послугами аудиторської компанії або національної системи контролю (для країн-членів)¹⁹. На основі перевірки як національні ревізори так і аудиторські компанії складають свій власний звіт з перевірки;

¹⁹ Партнери спільно вирішують, яка процедура буде використовуватись для перевірки витрат проекту. Вони можуть обрати різні аудиторські компанії та підписати з ними угоди окремо, або одну аудиторську компанію з відділеннями по обидві боки кордону, угоду з якою підпише вигодонабувач (головний партнер) з метою проведення перевірки витрат всього проекту.

- вигодонабувач (головний партнер) готує запит на оплату з внеску ЄІСП на основі звітів з перевірки витрат всього проекту;
- Запити на оплату разом зі звітами з виконання подаються до СТС;
- СТС перевіряє звіти з виконання та запити на оплату, щоб визначити, чи вся перевірка видатків була здійснена відповідно до правил та додаткових документів;
- СТС пересилає затверджені запити на оплату до Фінансового підрозділу СКО;
- якщо СТС вимагає пояснення, внесення змін або додаткової інформації від вигодонабувача, процедура оплати може бути припинена до отримання відповіді від вигодонабувача;
- Фінансовий підрозділ СКО переказує необхідну суму з фондів ЄІСП вигодонабувачеві (головному партнеру) (контроль та потоки виплат Фінансового підрозділу СКО представлені в параграфі 8.2.1 цього документу).

Фінансові потоки



8.4 Використання мов

Враховуючи, що Програма багатонаціональна, з метою сприяння управлінню та скорочення періодів завершення, згідно зі статтею 8 Правил з впровадження, офіційною мовою Програми буде англійська.

Конкурс проектів буде оголошений державною мовою кожної з країн.

Відповідно до статті 4 Постанови Європейської Комісії (ЄК) №951/ 2007, Програма включає Орієнтовний розклад, в якому визначені дати оголошення конкурсів проектів та процесу їх відбору.

Як визначено в цьому розкладі, планується оголосити три конкурси проектів: в 2008, 2010 і 2011 роках.

8.5 Зберігання документів

СКО, СТС та різні вигодонабувачі та партнери по проектах мають впродовж сьомі років після дати виплати балансу по Програмі або проекту зберігати всі документи, пов'язані зі спільною операційною програмою або проектом, особливо звіти та додаткові документи разом з бухгалтерською документацією та іншими документами пов'язаними з фінансуванням Програми (включаючи всі документи пов'язані з відбором та контрагуванням) та проектів відповідно до статті 45 Правил з впровадження та PRAG.

8.6 Орієнтований розклад

Відповідно до статті 4 *Регламенту Європейської Комісії (ЄК) №951/2007*, Програма включає Орієнтовний розклад, в якому визначені дати оголошення конкурсів проектів та процесу їх відбору.

Як визначено в цьому розкладі, планується оголосити п'ять конкурсів проектів в 2008, 2009, 2010, 2011 та 2012 роках.

ОРІЄНТОВНИЙ РОЗКЛАД²⁰

	2007				2008				2009				2010				2011				2012				2013				2014				2015				2016			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV				
Діяльність з виконання Програми																																								
Зустрічі СМК																																								
Оголошення конкурсів проектів																																								
Оцінювання та відбір проектів																																								
Операційний та фінансовий моніторинг проектів																																								

²⁰ Розклад виключно орієнтовний. Внесення будь-яких змін до графіка протягом виконання не спричинить змін Програми.

ДОДАТОК А. СТАТИСТИЧНА ІНФОРМАЦІЯ ПРОГРАМНОЇ ТЕРИТОРІЇ

Таблиця 1. Сухопутна територія країн – учасниць Програми

Країна	Програмна територія, км ²	Прилеглі регіони, км ²
Румунія	37,299	4,766
Республіка Молдова	33,845	Nil
Україна	41,410	59,287
ЗАГАЛОМ	112,554	64,053

Джерело: Національний інститут статистики Румунії, Міністерство економіки України, Міністерство економіки та торгівлі Республіки Молдова

Таблиця 2. Території прилеглих регіонів

РЕГІОН	КРАЇНА	ТЕРИТОРІЯ, км ²
Браїла	Румунія	4,766
Івано-Франківська область	Україна	13,900
Хмельницька область (10 районів)	Україна	10,468
- Віньковецький		0,653
- Чемеровецький		0,927
- Хмельницький		1,227
- Кам'янець-Подільський		1,500
- Летичівський		0,951
- Дунаєвецький		1,182
- Деражнянський		1,180
- Новоушицький		0,850
- Ярмолинецький		0,898
- Городецький		1,100
Тернопільська область (12 районів)	Україна	8,519
- Тернопільський		0,749
- Бережанський		0,661
- Підгаєцький		0,496
- Козівський		0,694
- Підволочиський		0,837
- Теребовлянський		0,113
- Монастириський		0,558
- Гусятинський		1,016
- Чортківський		0,903
- Борщівський		1,006
- Заліщицький		0,684
- Бучацький		0,802
Вінницька область	Україна	26,400

Джерело: Національний інститут статистики Румунії, Міністерство економіки України, Міністерство економіки та торгівлі Республіки Молдова

Таблиця 3. Населення програмної території Програми „Румунія–Україна–Республіка Молдова” станом на 2004 рік

Територія	Населення цільової території	Населення прилеглих регіонів
Республіка Молдова	3,383,332	
Румунія (частина)	3,319,853	400,000

Території Румунії NUTS III		
Ботошань	459,195	
Яси	821 621	
Сучава	705,202	
Тульча	253,419	
Васлуї	459,255	
Галац	621,161	
Браїла		400,000
Україна (частина)	3,341,530	4,595,616
Області України		
Одеська	2,430,030	
Чернівецька	911,500	
Івано-Франківська		1,393,616
Хмельницька		827,900
(10 прилеглих районів):		172,200
- Кам'янець-Подільський		71,000
- Дунаєвецький		34,400
- Новоушицький		48,200
- Чемеровецький		56,600
- Городоцький		35,900
- Ярмолинецький		29,200
- Вінковецький		36,300
- Деражнянський		311,100
- Хмельницький		33,000
- Летичівський		
Тернопільська		(654,000)
(12 прилеглих регіонів)		61,400
- Тернопільський		44,100
- Бережанський		22,100
- Підгаєцький		41,400
- Козівський		45,500
- Підволочиський		69,500
- Теребовлянський		33,600
- Монастирський		65,900
- Гусятинський		79,900
- Чортківський		74,100
- Борщівський		51,700
- Заліщицький		64,800
- Буцацький		
Вінницька		1.720,100
ЗАГАЛОМ	10,044,715	4,975,400
Разом населення цільової та прилеглої територій	15,020,115	

Джерело: Національний інститут статистики Румунії, Міністерство економіки України, Міністерство економіки та торгівлі Республіки Молдова

Таблиця 4. Розподіл міського і сільського населення на цільовій території у 2004 році, %

Країна	Сільське	Міське
Республіка Молдова	58.6	41.4
Румунія	53.5	46.5
Україна	46.4	53.6
В середньому на програмній території	52.8	47.2

Джерело: Національний інститут статистики Румунії, Міністерство економіки України, Міністерство економіки та торгівлі Республіки Молдова

Таблиця 5. Розподіл міського і сільського населення на прилеглих територіях, %

Регіон	Сільське	Міське
Браїла	35	65
Івано-Франківська область	42.4	57.6
Хмельницька область	52.7	47.3
Тернопільська область	57.1	42.9
Вінницька область	47.7	52.3
В середньому на прилеглий території	46.9	53.1

Джерело: Національний інститут статистики Румунії, Міністерство економіки України, Міністерство економіки та торгівлі Республіки Молдова

Таблиця 6. Міста з населенням понад 100 000 мешканців на програмній території

Місто	Мешканців	Країна
Одеса	1,002,048	Україна
Кишинів	780,000	Республіка Молдова
Вінниця*	362,201	Україна
Галац	329,000	Румунія
Яси	320,000	Румунія
Хмельницький	257,319	Україна
Чернівці	242,250	Україна
Браїла*	216,929	Україна
Івано-Франківськ	234,800	Україна
Тернопіль*	219,122	Україна
Тирасполь	162,000	Республіка Молдова
Тігіна	162,000	Республіка Молдова
Ботошань	130,000	Румунія
Балті	127,000	Республіка Молдова
Сучава	106,000	Румунія

*Прилеглі регіони

Джерело: Національний інститут статистики Румунії, Міністерство економіки України, Міністерство економіки та торгівлі Республіки Молдова

Таблиця 7. ВВП та його розподіл між секторами на програмній території станом на 2004 рік

Країна	Область/повіт	На душу населення, євро	Сільське господарство, %	Промисловість, %	Сфера послуг, %
Румунія	Ботошань	1425.22	27.3	20.9	40.69
	Сучава	1820.04	21.4	26.1	41.8
	Тульча	2056.97	21.1	30.1	37.3
	Галац	1961.32	16.0	32.2	40.2
	Яси	2086.18	10.9	28.5	49.1
	Васлуї	1410.98	23.4	29.7	35.6
	Браїла	2089.4	29.6	21.7	37.2
Україна	Одеська область	997.63	11.3	14.7	56.8
	Чернівецька область	538.82	23.2	13.4	63.4
	Вінницька область *	660.58	па	па	па
	Івано-Франківська область*	781.79	14.9	35.8	43.7
	Хмельницька область*	561.80	26.5	19.4	48.3
	Тернопільська область*	527.91	25.93	15.28	1.68
Республіка Молдова		579.94	17.6	17.1	53.5

*Прилеглі регіони

Джерело: Національний інститут статистики Румунії, Міністерство економіки України, Міністерство економіки та торгівлі Республіки Молдова.

Таблиця 8. Установи та проекти з досліджень і розвитку на програмній території станом на 2004 рік

Країна	Установи	Проекти
Республіка Молдова	86	545
Румунія	82	1899
Україна	162*	1037*

* Дані по Україні включають 72 установи та 311 проектів на прилеглих територіях

Джерело:- Статистика надана національними урядами.

Таблиця 9. Кількість туристів, які відвідали програмну територію у 2004 році

Країна	Територія	Спроможність щодо розміщення (за ніч)	Загальна кількість розміщених туристів	Загальна кількість проведених ночей
Румунія				
	Ботошань	840	26,925	56,067
	Сучава	5755	187,412	432,448
	Тульча	3551	73,241	130,562
	Галац	1375	57,641	109,463
	Яси	2996	133,507	278,724
	Васлуї	791	27,535	52,729
	Браїла	1752	59,334	264,224
Республіка Молдова		23,827	286,731	1.487585
Україна	Одеська область	немає	289,800	564,900
	Чернівецька область	1398	67.303	67.303
	Івано-Франківська область	12,500	147,581	410,282
	Хмельницька область	немає	немає	немає
	Тернопільська область	немає	немає	немає
	Вінницька область	немає	немає	немає

Таблиця 10. Використання ІКТ та телекомунікацій у Румунії, Україні та Республіці Молдова станом на 2004 рік

Складові сектору ІКТ	Республіка Молдова	Румунія	Україна
Основні телефонні лінії (на 1,000 осіб)	296	198	230
Користувачі мобільного зв'язку (на 1,000 осіб)	378	464	285
Населення, що користується мобільним зв'язком, %	97	97	75
Користувачі інтернету (на 1,000 осіб)	162	184	63
Персональні комп'ютери (на 1,000 осіб)	102	83	20
Будинків з телебаченням, %	100	96	97

Джерело: Світовий банк.

Таблиця 11. Прикордонний рух на програмній території

Пункт пропуску	Прикордонний рух у 2006 році, осіб	Румунів, %	Українців/молдован, %
Сірет—Порубне (авто)	912342	30,35	69,65
Вішкань-Богренівка (залізничний)	60251	18,95	81,05
Вікову—Красноільськ (пункт спрощеного контролю)	12198	31,24	68,76
Клімауті (Climauti)-Бєлая (пункт спрощеного контролю)	1233	15,98	84,02
Улма-Руська (пункт спрощеного контролю, авто)	1330	31,13	68,87
Ізвоареле Сучевей—Шепіт (пункт спрощеного контролю)	512	31,25	68,75
Аеропорт Сучава	3167	36,60	63,40*
Альбіта (Albita)-Леушень (авто)	773138	12,66	87,34
Фальчу (Falcu)-Стояновка (залізничний)	7039	9,70	90,30
Галац—Джурджулешти (авто)	687844	3,46	96,54
Яси	173438	19,30	80,70
Оанча (Oancea)-Кагул (авто)	254246	9,93	90,07
Сулєні (Sculeni)-Сулєні (Sculeni) (авто)	859846	11,70	88,30
Станца (Stanca)-Костеци (авто)	282881	7,28	92,72
Галац—Джурджулешти (водний)	67929	4,32	95,68*
Сулїна (водний)	18522	2,18	97,82*
Тульча (водний)	16364	2,90	97,10*

* Окрім українців і молдован враховані також представники інших національностей.

Джерело: Міністерство внутрішніх справ та адміністративної реформи Румунії, Генеральний інспекторат прикордонної поліції.

Таблиця 12. Розслідування та судові переслідування з питань торгівлі людьми станом на 2005 рік

Країна	Кількість розслідуваних справ з торгівлі людьми у 2005 році	Справи передані на розгляд суду у 2005 році	Кількість засуджених у 2005 році (кількість засуджених у 2004 році)
Республіка Молдова	388	314	58 (23)

Румунія	231	124	235 (103)
Україна	78	95	115 (67)

Джерело: "Звіт про торгівлю людьми за 2006 рік" - Державний департамент США.

Таблиця 13. Тривалість життя в Румунії, Україні, Республіці Молдова станом на 2004 рік

Країна	Чоловіки	Жінки	Обидві статі
Республіка Молдова	64.5	72.2	68.4
Румунія	68.0	76.0	72.0
Україна	62.0	73.0	67.5

Джерело: Всесвітня організація охорони здоров'я.

ДОДАТОК В. ПРИРОДООХОРОННІ ТЕРИТОРІЇ

Повіт Ботошань

№ з/п	Назва	Розташування	Територія, га
* 1	Гори Стефанешти	село Стефанешти	1,00
* 2	Торф'яні болота Dersca	Село Дерца (Dersca)	10,00
3	Bucesea - Bălțile Siretului	Село Бучечеа (Bucesea)	2,00
4	Гори Ripiceni	Село Рипичені (Ripiceni)	1,00
* 5	Ліс Черногал (Ciornohal)	Село Калараши	76,50
* 6	Ліс Тудора	Село Тудора	117,60
7	Вільховий ліс Horlăceni	Село Сендрічені (Șendriceni)	5,00
8	Ліс столітніх буків Стухоаса (Stuhoasa)	Село Сухарау (Suharău)	60,70
9	Озеро Stâncă - Costești	Міток, Лівені (Liveni)	2.950
* 10	Ворона	Ворона	

Повіт Галац

№ з/п	Назва	Розташування	Територія, га
* 1	Дюна Хану Коначи (Hanu Conachi)	Село Фундені (Fundeni), Село Хану Коначи (Hanu Conachi)	199,30
* 2	Ліс Гарбоавеле (Gârboavele)	Галац	230,00
* 3	Ліс Бреана-Рошкани (Breana-Roșcani)	Село Банеаса (Băneasa)	78,30
4	Скам'яніла місцевість Тірігіна-Барбоши (Tirighina-Barboși)	Галац	1,00
5	Скам'яніла місцевість Ратеш (Rateș)	Текуч	1,50
6	Ліс Фундеану (Fundeanu)	Село Драгушені (Drăgușeni)	53,20
* 7	Ліс Таласмані (Talasmani)	Берешті	20,00
8	Ліс Бучумені (Buciumeni)	Село Бучумені (Buciumeni) та Село Брахашешти (Brăhășești)	71, 20
9	Ostrovul Прут	Галац	62,00
10	Озеро Потцоава (Potcoava)	Село Браніштеа (Braniștea)	49,00
11	Озеро Талабаска (Talabasca)	Село Тудор Владимиреску	139,00
12	Скам'яніла місцевість Берешті (Berești)	Берешті (Berești)	49,00

*13	Нижні луки Пруту	Село Кавадинешті (Cavadinești)	81,00
14	Озеро Почіна (Pochina)	Село Сучевені (Suceveni)	74,80
15	Озеро Власцута (Vlăscuța)	Село Мастацані (Măstăcani)	41,80
16	Ліс Поганешті (Pogănești)	Село Банеаса (Băneasa)	33,50
* 18	Ліс Балта-Мунтень (Balta-Munteni)	Негрилешті (Negriștii)	
* 19	Ліс Мерісор-Котул-Затуанулуй (Merisor-Cotul Zătuianului)	Мовілені (Movileni)	
* 20	Ліс Могош-Мателе (Mogoș-Mățele)	Скентешті (Scânteiștii)	
* 21	Ліс Торцешті (Torcești)	Умбрарешті (Umbrărești)	
* 22	Річка Прут	Кавадинешті (Cavadinești)	

Повіт Яси

№ з/п	Назва	Розташування	Територія, га
* 1	Столітня сіножать Валеа Луї Давід (Valea lui David)	Село Летчані (Lețcani)	46,36
* 2	Столітній буковий ліс Хумосу (Humosu)	Село Сіретель (Sirețel)	73,30
* 3	Ліс Уричані (Uricani)	Село Мірослава (Miroslava), Село Уричані (Uricani)	68,00
* 4	Ліс Рошкани (Roșcani)	Село Трифешті (Trifești)	34,60
5	Ліс Каталіна-Котнарі (Cătălina-Cotnari)	Село Котнарі (Cotnari)	7,60
6	Скам'яніла місцевість Деалул Репедеа (Dealul Repedea)	Село Барнова (Bârnova)	5,80
7	Боготін-Пітросу (Bohotin – Pietrosu)	Село Радучанені (Răducăneni), Село Боготін (Bohotin)	0,91
8	Пояна чу Шіт (Poiana cu Schit)	Село Грайдурі (Grajduri)	9,50
9	Поєні-Карбунарей (Poieni – Cărbunăriei)	Село Шиту Дука (Schitu Duca)	9,20
* 10	Ліс Фрумушица (Frumușica)	Село Мадар'яц (Mădârjac)	97,30
* 11	Ліс Татаруші (Tătăruși)	Село Татаруші (Tătăruși)	49,90
12	Петросу (Pietrosu)	Село Добровац (Dobrovăț)	83,00

13	Ліс Ікушені (Icușeni)	Село Вікторія (Victoria)	11,60
* 14	Луки Мірцешті (Mîrcești) (Vasile Alecsandri)	Село Мірцешті (Mîrcești)	26,30
15	Скам'яніла місцевість Байчені (Băiceni)	Село Кукутені (Cucuteni), Село Байчені (Băiceni)	3,23
* 16	Saltness from Valea Plenei	Dumești Село	5,90
17	Прутетул Балалау (Prutețul Bălălău)	Село Пробота (Probota)	24,89
18	Озеро Тейва Вісіна (Teiva Vișina)	Село Попріцані (Popricani)	6,90
19	Висівкове коліно річки Прут	Село Голаєшті (Golăiești), Село Бран (Bran)	10,00
20	Вигин Салагені (Sălăgeni)	Село Грозешті (Grozești)	5,81
21	Річка Прут	Село Біволарі (Bivolari), Село Трифешті (Trifești), Село Голаєшті (Golăiești), Село Пробота (Probota), Село Тутора (Țuțora), Село Прішакані (Prisăcani), Село Горбан (Gorban)	4.316,00
22	Водосховище Чіріца (Chirița)	Село Голбоца (Holboca)	78,00
23	Водосховище Парковачі (Pârcovaci)	Гарлау (Hârlău)	50,00
24	Ліс Данцу-Яси (Dancu-Iași)	Село Голбоца (Holboca)	10,80
25	Шейя (Șcheia)	Шейя (Șcheia)	1,00
26	Річка Pietrei- Bazga Răducăneni	Răducăneni	0,50
* 27	Деалул Луї Думнезеу (Dealul lui Dumnezeu)	Letcani, Movilenim, Reditu, Romanesti	
* 28	Сінокісний луг Bârca	Могошешті (Mogoșești), Войнешті (Voinești)	
* 29	Ліс Барнова-Репедея (Bârnova- Repedea)	Барнова (Bârnova), Чуреа (Ciurea), Комарна (Comarna), Доброват (Dobrovăț), Грайдурі (Grajduri), Шіту Дука (Schitu Duca)	
* 30	Ліс Георгітоїа (Gheorghitoaia)	Сінешті (Sinești)	

* 31	Ліс Хоміта (Homița)	Крістешті (Cristești), Мотка (Moțca)	
* 32	Ліс Ікушені (Icușeni)	Голаєшті (Golăiești)	
* 33	Ліс Меделені (Medeleni)	Голаєшті (Golăiești), Вікторія	
* 34	Ліса та луки Марзешті (Mârzești)	Попрічані (Popricani), Редіу (Rediu)	
* 35	Jijia Inferioară - Prut Saltness	Андрішені (Andrieșeni), Гропніца (Gropnița), Мовілені (Movileni), Порічані (Popricani), Пробота (Probota), Тіганаші (Țigănași), Трифешті (Trifești), Вікторія, Владені (Vlădeni)	

Повім Сучава

No	Title	Location	Area (ha)
1	Дванадцять апостолів NP-K	Село Дорна Гандренілор (Dorna Cândrenilor)	(200,00)
2	Резервація Біла-Лала (Bila-Lala NP-G)	Село Карлібаба (Cârlibaba)	(325,10)
3	Млин дияволу	Кампулунг Молдовенеск (Câmpulung Moldovenesc)	1,30
4	Камінь Тібау (Țibău)	Село Cârlibaba	20,30
5	Камінь Буха (Buha)	Кампулунг Молдовенеск (Câmpulung Moldovenesc)	2,00
* 6	Гірське озеро Пояна Штампе (Poiana Stampe)	Село Пояна Штампе (Poiana Stampe)	681,80
7	Сінокісні луга Тодіреску (Todirescu)	Кампулунг Молдовенеск (Câmpulung Moldovenesc)	44,30
* 8	Гірське озеро Сарул Дорней (Șarul Dornei)	Село Сарул Дорней (Șarul Dornei)	36,00
* 9	Вікові сінокісні луки Поноаре (Ponoare)	Село Босанчі (Bosanci)	24,50
* 10	Вікові сінокісні луки Фрумоаса (Frumoasa)	Село Моара (Moara)	9,50
11	Гірське озеро Гайна-Лучина (Găina – Lucina)	Село Молдова – Суліца (Moldova-Sulița)	1,00

12	Ліс Круяна (Crujana)	Село Патрауц (Pătrăuți)	39,40
13	Rarău- Pietrele Doamnei	Кампулунг Молдовенеск (Câmpulung Moldovenesc)	971,00
14	Віковий ліс Слаціоара (Slătioara)	Стулпичані (Stulpicani), Село Слаціоара (Slătioara)	1.064,20
15	Віковий ліс Джумалау (Giulmalău)	Село Пожораца (Pojarăta)	309,50
16	Răchitișul	Село Молдова-Суліца (Moldova-Sulița)	116,40
* 17	Буковий ліс Драгомірна (Dragomirna)	Село Мітокул Драгомірней (Mitocul Dragomirnei)	134,80
* 18	Ліс Замостеа-Лунка (Zamostea – Luncă)	Село Замостеа (Zamostea)	107,60
* 19	Чейле Зугренілор (Cheile Zugrenilor)	Ватра Дорней	150,10
20	Чейле Лукавей (Cheile Lucavei)	Село Молдова-Суліца (Moldova-Sulița)	34,00
21	Іперенішл ку Рінус сембра-Калімані РН-К	Ватра Дорней	(384,20)
22	Камінь Рін'с та Камінь Hawk's	Місто Гура Хуморулуй (Gura Humorului)	0,50
23	Сліпа де калкаре Ріраул Кайлор	Село Бреаза (Breaza)	0,10
24	Стрателе ку Артіхус де ла Ріжоріта	Село Фунду Молдовей (Fundu Moldovei)	1,00
25	Вікові сінокісні луки Калафіндешті (Calafindești)	Село Калафіндешті	17,30
26	Печера ударів	Кампулунг Молдовенеск (Câmpulung Moldovenesc)	6,00
* 27	Găina-Lucina	Cârlibaba, Moldova-Sulița	
* 28	Гори Марамуреш	Карлібаба (Cârlibaba)	
* 29	Călimani-Gurghiu	Dorna Candrenilor, Panaci, Poiana Stampei Șaru Dornei	
* 30	Cușma	Poiana Stampei	
* 31	Larion	Coșna, Poiana Stampei	
* 32	Rarău-Giulmalău	Кампулунг Молдовенеск (Câmpulung Moldovenesc), Круча (Crucea), Дорна-Арні	

		(Dorna-Arni), Пожората (Pojorâta), Стулпічани (Stulpicani)	
* 33	Vânători - Neamț	Boroaia	

Повім Тульча

No	Title	Location	Area (ha)
1	Murighiol Saltness DD-A	Село Мурігіол (Murighiol)	(87,00)
2	Roșca - Buhaiova DD-A	Село Чілія Вече (Chilia Veche)	(9.625,00)
3	Ліс Летеа (Letea) DD-A	Село Росетті (C.A. Rosetti)	(2.825,00)
4	Озеро Гріндул (Grindul) та Радучу (Răduclu) DD-A	Село Росетті (C.A. Rosetti)	(2.500,00)
5	Озеро Небуну (Nebunu) DD-A	Село Пардіна (Pardina)	(115,00)
6	Complexul Vătafu - Lunguleț DD-A	Суліна	(1.625,00)
7	Ліс Караорман (Caraorman) DD-A	Село Крішан (Crișan)	(2.250,00)
8	Вільховий ліс Еренчуч (Erenciau) DD-A	Село Сфанту Георге (Sfântu Gheorghe)	(50,00)
9	Острів Попіна (Popina) DD-A	Село Сарічіой (Sarichioi)	(98,00)
10	Комплекс Сацалін Затоане (Sacalin Zătoane) DD-A	Село Сфанту Георге (Sfântu Gheorghe)	(21.410,00)
11	Комплекс Перітеаска-Леахова (Periteasca – Leahova) DD-A	Село Юріловка (Jurilovca) та Село Мурігіол (Murighiol)	(4.125,00)
12	Мис Долошман (Doloșman) DD-A	Село Юріловка (Jurilovca)	(125,00)
13	Озеро Поткоава (Potcoava) DD-A	Село Сфанту Георге (Sfântu Gheorghe)	(652,00)
14	Озеро Бельчуг (Belciug) DD-A	Село Сфанту Георге (Sfântu Gheorghe)	(110,00)
15	Озеро Ротунду (Rotundu) DD-A	Isaccea	(228,00)
16	Ліс Валеа Фагілор (Valea Fagilor) NP-P	Село Лунчавіта (Luncavița)	(154,00)
17	Природна резервація Деалул Бужорулуй (Dealul Bujorului)	Babadag	50,80
18	Бузкова резервація Валеа Оілор (Valea Oilor)	Babadag	0,35
19	Бузкова резервація Фантана Маре (Fântâna Mare)	Село Чукурова (Ciucurova), Село Фантана Маре (Fântâna Mare)	0,30
20	Vârful Secarul	Село Чукурова (Ciucurova), Село	34,50

		Атмагеа (Atmagea)	
21	Ботанична резервація Корум Тарла (Korum Tarla)	Babadag	2,00
22	Скам'яніла місцевість Деалул Бужоареле (Dealul Bujoarele)	Село Туркоайа (Turcoaia)	8,00
23	Геологічна резервація Агігйол (Agighiol)	Село Валеа Нукарілор (Valea Nucarilor), Село Агігйол (Agighiol)	9,70
24	Ліс Нікулітел (Niculițel)	Село Нікулітел (Niculițel)	11,00
25	Ліс Бабадаг-Кодру (Babadag- Codru)	Бабадаг (Babadag)	618,00
26	Озеро Траян (Traian)	Cerna	326,00
27	Muchiile Cernei- Iaila	Cerna, Dorobanțu	1891,00
28	Beidaud	Beidaud	1121,00
29	Mahomencea Долина	Casimcea	1029,00
30	Пагорок Джунгіурмез (Ghiunghiurmez)	Dorobanțu	1421,00
31	Chervant- Priorcea	Cerna	568,00
32	Călugăru- Iancina	Jurilovca	130,00
33	Консульські гори	Izvoarele	328,00
34	Пагорок Саріца (Sarica)	Frecăței	120,00
35	Пагорок Бештепе (Beștepe)	Mahmudia	415,00
36	Enisala	Sarichioi	57,00
37	Carasan- Teke	Izvoarele	244,00
38	Долина Остров (Ostrov)	Dorobanțu	71,00
39	Uspenia	Slava Cerceză	22,00
40	Edirlen	Frecăței	32,80
41	Casimcea	Casimcea	137,00
42	Colțanii Mari	Casimcea	53,00
43	Peceneaga	Peceneaga	132,00
44	Măgurele	Topolog	292,00
45	Războieni	Casimcea	41,00
46	Пагорок Денізтепе (Deniztepe)	Mihail Kogălniceanu	305,00
47	Пагорок Мандрешті (Mândrești)	Niculițel	5,00
48	Монастир Кокос (Cocoș)	Niculițel	4,60
49	Seaca- Movileni	Coroiești	48,00
50	Ліс Мунтіору (Muntioru)	Vintileasca	22,00
* 51	Пагорок Агігіолул (Agighiolul)	Frecăței, Mihail Kogălniceanu, Sarichioi, Тульча, Valea Nucarilor	
* 52	Дельта Дунаю-Морська арія	Чорне море	
* 53	Deniz Tepe	Mihai Bravu, Mihail Kogălniceanu	
* 54	Гори Мацін (Măcin)	Cerna, Greci, Hamcearca, Jijila, Luncavița, Turcoaica	
* 55	Дельта Дунаю	Babadac, Baia, Beștepe,	

		C.A. Rosetti, Ceamurlia de Jos, Valea Nucarilor	
* 56	Південні Доброгені (Dobrogean)	Babadac, Baia, Beidaud, Casimcea, Ceamurlia de Jos, Cerna, Ciucurova, Dăeni, Dorobanțu, Valea Teilor	
*57	Підводні структури – Сфанту Георге	Чорне море	

Повіт Васлуї

No	Title	Location	Area (ha)
1	Скам'яніла місцевість Малуштени (Mălușteni)	Село Малуштени (Mălușteni)	10,00
2	Скам'яніла місцевість Хулубат (Hulubăț)	Васлуї	2,50
* 3	Hillock of Burcel	Село Міклешті (Miclești)	12,00
* 4	Tanacu - Coasta Rupturile	Село Танаку (Tanacu)	6,00
* 5	Ліс Бадеана (Bădeana)	Село Тутова (Tutova)	126,70
* 6	Ліс Гарбоанца (Hârboanca)	Село Штефан Чель Маре	43,10
7	Ліс Балтени (Bălteni)	Село Балтени (Bălteni)	22,00
* 8	Сінокісні луки Глодени (Glodeni)	Negrești, Село Глодени (Glodeni)	6,00
* 9	Ліс Сеаца-Мовілені (Seaca-Movileni)	Coroiești	
* 10	Нижні луки Пруту	Murgeni	
* 11	Ліс Барнова-Репедеа (Bârnova-Repedea)	Tăcuta	
* 12	Ліс Таласмані (Talasmani)	Vinderei	
* 13	Річка Прут	Berezeni, Drânceni, Duda-Epureni, Fălciu, Lunca Banului, Murgeni, Stăniilești	

Повіт Браїла

№	Назва	Розташування	Територія (гектарів)
1	Ліс Каменіта (Cămenița)	Село Сутешті (Șuțești)	1,30
2	Озеро Жірлау-Вішані (Jirlău – Vișani)	Село Жірлау (Jirlău), Село Вішані (Vișani), Село Галбену (Galbenu)	930,00
* 3	Гори Мачін (Măcin)	Мачін (Măcin)	

* Місця Natura 2000

На території прикордонних регіонів Румунії також розташовані такі біосферні заповідники, національні та природні парки:

- Біосферний заповідник Дельти Дунаю (Тульча, 580,000 га);
- Національний парк – Біосферний заповідник Rodna (Марамуреш – Сучава 46,399 га);
- Національний парк гори Calimani (Сучава: 24,041 га);
- Національний парк гори Masin (Тульча: 11,321 га).
- Низькі луки річки рут (Галац: 8247 га)
- Balta Mica Браїли (Браїла: 17529 га)

На прикордонній території регіонів України розташовані такі національні природоохоронні території:

- Карпатський національний природний парк (Івано-Франківська область, 50,300 га)
- Національний природний парк “Гуцульщина” (Івано-Франківська область, 32,300 га);
- Природний заповідник “Горґани” (Івано-Франківська область, 5,300 га) ;
- Дунайський біосферний заповідник (Одеська область, 46,400 га);
- Вижницький національний природний парк (Чернівецька область, 7,900 га);
- Ландшафтний заповідник Лужки, Цецино, Стебник ;
- Орнітологічний заповідник Дарницький;
- Лісові заповідники Лунківський та Петрівський;
- Приблизно 7% Чернівецької області є частиною природного та заповідного фонду.

На території Республіки Молдова розташовані такі національні природоохоронні території:

- Науковий заповідник “Codri” (район Хінцешті 5117 га,)
- Науковий заповідник “Padurea Domneasca” (Глодені 6032 га.)
- Природний заповідник “Plaiul Faguilui” (район Унгені 5642 га)
- Природний заповідник “Prutul de Jos” (Cahul raion 1691 га)
- Природний заповідник “White Swan”
- Лісові заповідники Поганешті (Poganesti), Сарата Разешті (Sarata Razesti), Данцу (Dancu), Немтені (Nemteni), Збероайа Лунка (Zberoaia Lunca)
- Ландшафтний заповідник Валеа Маре (Valea Mare), Ізвоаре Нішіпені (Izvoare Nisipeni)

Додаток С. ТАБЛИЦЯ ПРОЕКТІВ USAID, ЩО ВПРОВАДЖУЮТЬСЯ НА ПРОГРАМНІЙ ТЕРИТОРІЇ

Програма	Проект	Область, що бере участь
Економічне зростання	Сільськогосподарські послуги в сільську місцевість	Чернівецька, Хмельницька, Вінницька, Одеська, Тернопільська
Економічне зростання	Програма волонтерів в сільськогосподарському бізнесі	Вінницька
Економічне зростання	Центр комерційного права	Одеська
Економічне зростання	Бізнес інвестиції та кредити	Одеська
Економічне зростання	Проект з сільськогосподарського маркетингу	Одеська
Демократія та управління	Створення політичних партій в Україні	Одеська, Тернопільська, Вінницька
Демократія та управління	Програма освітніх реформ в Україні	Одеська, Тернопільська, Вінницька
Демократія та управління	Сприяння демократичним та ринковим реформам	Одеська, Хмельницька
Демократія та управління	Мережа громадянської дії в Україні	Одеська, Тернопільська
Демократія та управління	Проект розповсюдження досвіду реформування сфери комунальних послуг	Одеська, Тернопільська
Демократія та управління	Проект Розширення навчальних послуг та дорадчої допомоги АМУ	Одеська, Вінницька, Тернопільська, Чернівецька
Демократія та управління	Проект місцевого економічного розвитку	Тернопільська, Хмельницька
Демократія та управління	Реформа місцевих бюджетів в Україні	Тернопільська, Хмельницька, Вінницька
Охорона здоров'я та соціальний перехід	Охорона здоров'я та соціальний сектор (SUNRISE)	Одеська,
Охорона здоров'я та соціальний перехід	Боротьба з торгівлею людьми	Чернівецька, Одеська, Вінницька, Тернопільська
Охорона здоров'я та соціальний перехід	Попередження передачі ВІЛ/СНІДУ від матері до дитини	Одеська
Охорона здоров'я та соціальний перехід	Зміцнення організацій громадянського суспільства	Одеська
Економічне зростання	Економічний розвиток українських міст	Івано-Франківська область
Демократія та управління	Реформа місцевих бюджетів в Україні	Івано-Франківська область

ДОДАТОК D. ПОПЕРЕДНЯ КІЛЬКІСТЬ ШТАТУ КЕРІВНИХ СТРУКТУР

Керівні структури	Посади	Приблизна кількість штату в кожній структурі	ЗАГАЛОМ
Спільний керівний орган (МРГРЖБ)	<p>Операційний підрозділ 1 Голова СКО (Генеральний директор) 1 Заступник Голови СКО (Директор) 1 Проектний менеджер (Голова підрозділу) 1 Спеціаліст з договірних відносин 1 Спеціаліст з фінансів 4 Спеціаліст з впровадження 1 Спеціаліст з комунікації 1 Спеціаліст з ЄІСУ 1 Спеціаліст з оцінки</p> <p>Фінансовий підрозділ 1 Генеральний директор 3 Голови підрозділів 2 Спеціаліст з договірних відносин 1 Спеціаліст з виплат 1 Бухгалтер</p> <p>Підрозділ з внутрішнього аудиту 1 Директор 2 Аудитори</p>	23	49

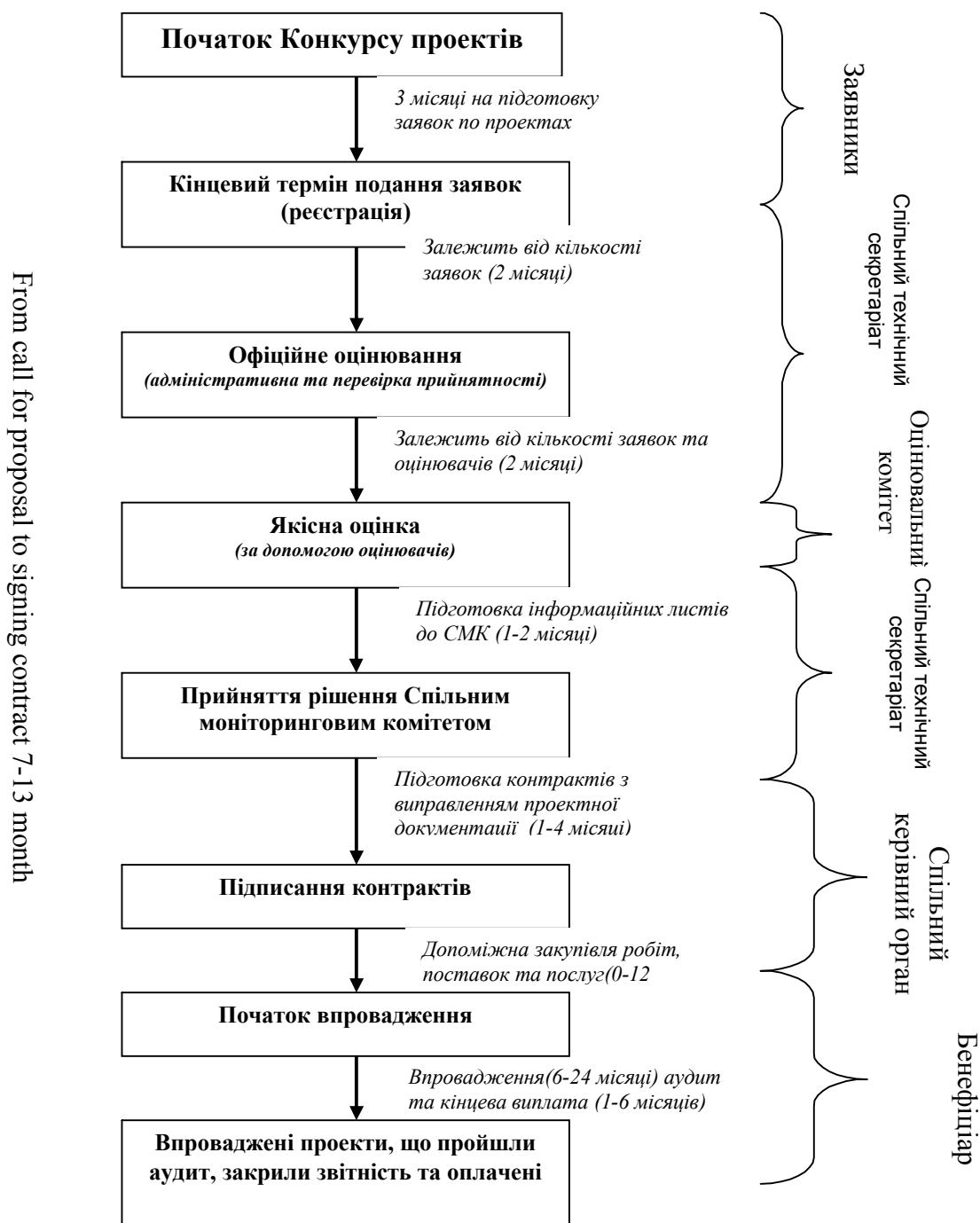
Спільний технічний секретаріат в Сучаві	1 Директор СТС 1 Координатор з питань інформації та публічності/відбору 1 Координатор з питань впровадження/моніторингу 1 Координатор з фінансів компоненту Технічна допомога 1 Помічник керівника 1 Експерт з ІТ та ЄІСУ 1 Спеціалісти з інформації та комунікації 2 Спеціалісти з впровадження/моніторингу 1 Спеціаліст з впровадження/моніторингу (з України)	10	
СТС в Ясах	1 Заступник директора СТС 1 Експерт з ІТ та ЄІСУ 2 Спеціалісти з інформації та комунікації 4 Спеціалісти з впровадження/моніторингу 1 Спеціаліст з впровадження/моніторингу (з України) 1 Спеціаліст з впровадження/моніторингу (з Республіки Молдова)	10	
Відділення СТС в Одесі	2 Спеціалісти з інформації та комунікації	2	
Відділення СТС в Чернівцях	2 Спеціалісти з інформації та комунікації	2	
Відділення СТС в Республіці Молдова	2 Спеціалісти з інформації та комунікації	2	

**ДОДАТОК Е. ПОПЕРЕДНІЙ РОЗКЛАД ДІЯЛЬНОСТІ В МЕЖАХ
ТЕХНІЧНОЇ ДОПОМОГИ НА 2008 РІК**

Місяць²¹	Січ	Лют	Бер	Кві	Тра	Чер	Лип	Сер	Вер	Жов	Лис	Гру
Діяльність												
Засідання СМК												
Підписання контрактів з СТС та авансовий платіж												
Конкурс проектів та оцінка												
Стартова конференція												
Інформаційні семінари для потенційних заявників												
Вишколи для бенефіціарів												
Закупівля офісного обладнання												
Укріплення адміністративних спроможностей СКО та СТС (включаючи відділення)												
Інформація (веб-сайт, видання тощо)												
Просування (Рекламна кампанія)												

²¹ Таблиця є виключно попередньою. Будь які зміни, що будуть внесені до неї протягом впровадження не передбачають внесення змін в Програму.

ДОДАТОК F. ПОПЕРЕДНІЙ РОЗКЛАД



Додаток G. ПЛАН З ІНФОРМАЦІЇ ТА КОМУНІКАЦІЇ

ДОДАТОК Н. СЛОВНИК ТЕРМІНІВ